

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Metodické pokyny pre opytovateľov

**Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
domácností v marginalizovaných rómskych komunitách
EU SILC MRK
2018**

Bratislava, september 2018

Metodické pokyny pre opytovateľov

**Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
domácností v marginalizovaných rómskych komunitách
EU SILC MRK
2018**

Bratislava, september 2018

Obsah

I.	ÚVOD	1
II.	HARMONOGRAM POSTUPU PRÁC PRI ZISŤOVANÍ	2
III.	ŠKOLENIE, POKYNY A FORMULÁRE	3
IV.	POSTUP PRÁCE.....	4
	4.1 Spôsob vyplnenia dotazníka.....	4
	4.2 Postup pri výbere domácností	5
	4.3 Návšteva domácnosti.....	5
V.	VYPLŇOVANIE DOTAZNÍKOV.....	7
	5.1 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_A - Zloženie domácnosti	8
	5.2 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_B - Údaje za hospodáriacu domácnosť.....	17
	5.3 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_C - Údaje za osoby	33
VI.	UKONČENIE ZISŤOVANIA	73
VII.	ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE A DOLEŽITÉ POJMY, VYSKYTUJÚCE SA V ZISŤOVANÍ.....	74
VIII.	VŠEOBECNÉ POKYNY PRE PRÁCU OPYTOVATEĽOV V TERÉNE	75
	PRÍLOHA	82

I. ÚVOD

Štatistický úrad Slovenskej republiky vydáva tieto pokyny pre prácu opytovateľov v špeciálnom zisťovaní o príjmoch a životných podmienkach domácností v marginalizovaných rómskych komunitách na Slovensku v roku 2018.

Špeciálne zisťovanie vychádza z pravidelného štatistického zisťovania EU SILC (*The European Union Statistics on Income and Living Conditions*), ktoré je na európskej úrovni harmonizovaným štatistickým zisťovaním o príjmoch a životných podmienkach domácností a ktoré Štatistický úrad SR (ŠÚ SR) na Slovensku realizuje od roku 2005. ŠÚ SR na základe zmluvy o spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ÚSVRK) realizuje toto špeciálne zisťovanie v podmienkach marginalizovaných rómskych komunít na Slovensku (EU SILC MRK).

Zisťovanie je realizované v súlade s príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky a taktiež na základe platnej európskej legislatívy (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1177/2003 a 1553/2005) a ďalšími legislatívnymi právnymi aktmi Európskej únie upravujúcimi obsah, predmet a procesy štatistického zisťovania.

Cieľom zisťovania EU SILC MRK je zistiť príjmovú situáciu, úroveň a štruktúru chudoby a sociálneho vylúčenia marginalizovaných rómskych komunít.

Realizáciou zisťovania sa získa nielen významná zdrojová základňa údajov, vhodná pre analýzy životnej úrovne rómskej populácie, ale zabezpečí sa aj ich komplexné monitorovanie, čo umožní následné prijímanie koncepčných opatrení, ktoré by smerovali k zvyšovaniu kvality života tejto skupiny obyvateľstva.

Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach v marginalizovaných rómskych komunitách sa uskutoční vo vybraných domácnostiach **v období od 1. októbra do 28. novembra 2018.**

Osoby, ktoré sa zúčastnia zberu údajov a na spracovaní výsledkov zisťovania, sú podľa zákona č. 540/2001 Z.z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov viazané mlčanlivosťou o všetkých zistených skutočnostiach, nesmú ich využiť pre osobnú potrebu, zverejniť a nikomu poskytnúť ani sprístupniť. Nikto, okrem opytovateľov a príslušných zamestnancov štátnej štatistiky, nie je oprávnený manipulovať s tlačivami. Údaje, ktoré sú v nich uvedené, sa nesmú zneužívať akýmkoľvek spôsobom.

II. HARMONOGRAM POSTUPU PRÁC PRI ZISŤOVANÍ

- 1/ Účasť na školení pre opytovateľov
Termín: školenie pre externých opytovateľov 25. až 28. septembra 2018
bližšie informácie podajú pred školením príslušné oddelenia odboru 16 600 ŠÚ SR
- 2/ Prevzatie dotazníkov a pokynov pre opytovateľov, príp. ostatného materiálu
Termín: pred školením opytovateľov
- 3/ Uskutočnenie zisťovania
Termín: **1. októbra - 28. novembra 2018**
- 4/ Monitoring - informácia o situácii v zbere údajov v teréne
Termíny:
 - 5.10. 2018
 - 12.10. 2018
 - 19.10. 2018
 - 26.10. 2018
 - 2.11. 2018
 - 6.11. 2018
 - 9.11. 2018
 - 13.11. 2018
 - 16.11. 2018
- 5/ Kontrola správnosti a zabezpečenie úplnosti vyplnenia dotazníkov a ich odovzdanie
Termín: priebežne počas zberu údajov v teréne
- konkrétny termín určia príslušné oddelenia odboru 16 600 ŠÚ SR

III. ŠKOLENIE, POKYNY A FORMULÁRE

Školenie opytovateľov zabezpečia zodpovední pracovníci Štatistického úradu SR v spolupráci so zodpovednými pracovníkmi Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Opytovatelia sú **povinní zúčastniť** sa školenia a vopred si preštudovať „Pokyny pre opytovateľov“ tak, aby boli schopní zabezpečiť zisťovanie v domácnostiach a bližšie vysvetliť prípadné nejasnosti alebo zodpovedať na otázky respondentov.

Opytovatelia by mali **venovať zvýšenú pozornosť** textom, ktoré sú uvedené v rámčekoch a podfarbené šedou farbou. Nachádzajú sa v nich dôležité informácie, potrebné pre správne vyplňanie dotazníkov, prípadne príklady, ktoré slúžia pre lepšie pochopenie niektorých otázok.

Počas školenia budú opytovatelia informovaní o cieľoch zisťovania, spôsobe jeho realizácie, propagácii a využití výsledkov zisťovania.

Pred a na školení opytovatelia obdržia nasledujúce materiály, potrebné pri zisťovaní:

- 1) Poverenie opytovateľa - oprávňuje opytovateľa zistiť tie údaje, ktoré sú v dotazníkoch
- 2) Pokyny pre opytovateľov (SILC_MRK_18_P)
- 3) Dotazníky pre domácnosti (SILC_MRK_A, SILC_MRK_B SILC_MRK_C, vrátane rezervy)
- 4) Propagačné materiály
- 5) Register zisťovaných domácností (SILC_MRK_18_RD)
- 6) Zoznam zisťovaných domácností (SILC_MRK_18_Z)

IV. POSTUP PRÁCE

4.1 Spôsob vyplnenia dotazníka

Dotazník vyplňuje opytovateľ na základe odpovedí respondentov. Do predznačených prázdnych okienok sa wpisuje:

- **číselný údaj** - so zarovnávaním vpravo,
- **krížik** - označí sa príslušný kód odpovede,
- **slovný popis** - vyžaduje sa pri niektorých otázkach (napr. krajina narodenia, štátne občianstvo) bez následného zakódovania zo strany opytovateľa.

V prípade omylu sa chybný údaj preškrtnie a správny údaj sa zapíše pri okraji tabuľky.

Všetky číselné údaje, ktoré sa týkajú príjmov a výdavkov, resp. platieb (vyjadrené v eurách) sa vyplňajú na dve desatinné miesta.

Ak respondent odmietol odpovedať na niektorú z otázok, príslušné okienko sa nevyplní, ak nie je uvedené inak!

Prípadné doplňujúce informácie k zisťovaným údajom alebo o zisťovanej domácnosti sa zapíšu na konci príslušného dotazníka SILC_MRK_B alebo SILC_MRK_C do Poznámok.

Opytovateľ musí postupovať podľa pokynov uvedených v dotazníku a prechádzať jednotlivé otázky podľa navádzacích šípok. Otázky musia byť položené **čo najpresnejšie**, tak ako sú uvedené v dotazníku.

*Opytovateľ musí venovať **zvýšenú pozornosť** kvalite údajov, osobitne pri otázkach týkajúcich sa príjmov. Pri zisťovaní jednotlivých údajov je taktiež potrebné venovať **zvýšenú pozornosť** kladeniu otázok vo vzťahu k referenčnému obdobiu!*

4.2 Postup pri výbere domácností

V EU SILC MRK 2018 bude výber domácností nasledovný:

Výber domácností musí byť náhodný! Z tohto dôvodu musí byť prítomný pri výbere domácností v každom vybranom osídlení okrem opytovateľa aj supervízor alebo príslušný poverený pracovník ŠÚ SR.

Opytovateľ obdrží na školení príslušný počet hospodáriacich domácností, ktoré bude musieť vyšetriť. Ak je celkový počet obydľí v osídlení aspoň päť krát väčší ako počet vybraných domácností, bude výberový krok „5“, ak je nižší, výberový krok sa zníži na 4, 3 alebo 2 tak, aby násobok počtu vybraných domácností a výberového kroku bol nižší ako počet obydľí v rómskom osídlení. Všetky byty v osídlení sa zoradia vzostupne od najmenšieho čísla po najväčšie. Zoradenie sa vykoná podľa súpisného čísla, orientačného čísla, čísla bytu v rámci bytového domu, pomocnej evidencie obydľí v osídlení alebo kombináciou vyššie uvedených spôsobov tak, aby bolo možné zabezpečiť náhodnosť výberu domácností. Následne sa náhodným spôsobom (napr. losovaním) vyberie prvá vybraná domácnosť (byt, dom, chatrč a pod.), k nej sa pripočíta číslo podľa výberového kroku (teda ak je výberový krok „5“, pripočíta sa číslo 5) a tak sa vyberie ďalšia domácnosť. Obdobne sa pokračuje, až pokiaľ nebude vybrané požadované množstvo domácností.

Príklad výberu domácností:

Ak je v osídlení 189 bytov (rodinných domov, chatrčí, dreveníc a pod.) a treba v ňom vybrať 20 domácností, bude tu výberový krok „5“ ($5 \times 20 = 100$, to je menej ako 189 bytov v osídlení). Ak sa náhodne vybral ako prvý byt č 82, ďalšie vybrané byty budú mať číslo 87, 92, 97, 102,, teda vždy o päť vyššie číslo, až pokiaľ sa nevyberie požadovaný počet bytov.

Ak bude potrebné vybrať 20 domácností v osídlení kde je 79 bytov, najskôr sa určí výberový krok výpočtom $79:20=3,95$. Vypočítané číslo sa zaokrúhli na celé číslo smerom nadol, teda 3,95 zaokrúhlime na 3. Následne postupujeme obdobne, ako sme už skôr popísali - náhodne vyberieme byt (napr. číslo 14 - číslo prvého vybraného bytu), druhý byt bude mať číslo $14+3=17$ (pripočítaný výberový krok 3), ďalšie vybrané byty budú 20, 23, 26,

4.3 Návšteva domácnosti

Opytovateľ navštevuje vybrané byty postupne a snaží sa ich vyšetriť v zmysle metodiky. Pri návšteve domácnosti sa opytovateľ bez vyzvania preukáže „Poverením opytovateľa“ a preukazom totožnosti.

Môže sa stať, že vo vybranom byte žije viac ako jedna hospodáriaca domácnosť. V takom prípade sa opytovateľ snaží vyšetriť všetky hospodáriaca domácnosti v byte. Ak by sa vyšetrovaním všetkých hospodáriacich domácností v byte prekročil plánovaný počet vyšetrených domácností pre opytovateľa, vyšetrí v takomto (poslednom) byte iba najväčšiu (najväčšie) hospodáriace domácnosti v byte. Viac ako plánovaný počet hospodáriacich domácností môže opytovateľ vyšetriť iba so súhlasom svojho supervízora, inak mu domácnosť(-i) vyšetrené nad plánovaný počet nebudú zaplatené v odmene cez dohodu o vykonaní práce.

Opytovateľ by mal **zdôrazniť respondentom**, že údaje, ktoré poskytnú sa považujú za údaje dôverného charakteru (ich ochrana pred zneužitím je zabezpečená zákonom č. 540/2001 v znení neskorších predpisov Z.z. o štátnej štatistike) a budú použité výlučne **len na štatistické účely**.

Rozhovor v domácnosti by mal opytovateľ viesť taktne, s ohľadom na vek a sociálne postavenie respondenta, aby získal čo najpravdivejšie údaje a aby počet domácností odmietajúcich odpovedať bol čo najmenší.

Pre zisťovanie EU SILC MRK považujeme za hospodáriacu domácnosť najčastejšie tzv. „nukleárnu rodinu“, t.j. spoločenstvo rodičov a ich detí (väčšinou ešte neožených (nevdatých) detí). Ak žijú takéto deti s rodičmi aj so svojim partnerom, do doby kedy nemajú svoje deti sa počítajú k rodine svojich rodičov (v ponímaní EU SILC MRK hospodáriaca rodina (domácnosť)). Ak takéto deti žijúce so svojim partnerom (je jedno či zosobášený alebo nie) majú aspoň jedno dieťa, považujeme ich za osobitnú hospodáriacu domácnosť. V prípade zložitejších prípadov osôb žijúcich v jednom obydlí sa opytovateľ obráti na svojho supervízora, ktorý mu poradí v určení hospodáriacich domácností.

Opytovateľ je povinný po vyšetrení každej hospodáriacej domácnosti označiť všetky vyplnené dotazníky („A“, „B“ aj všetky „C“) príslušným poradovým číslom bytu a číslom domácnosti (hospodáriacej) v rámci vyšetreného bytu.

Postupne si opytovateľ v tlačive „Zoznam zisťovaných domácností“ (SILC_MRK_18_Z) zaznamenáva do príslušných riadkov základné informácie o zisťovaných domácnostiach (vrátane čísla bytu a čísla domácnosti v rámci bytu). Pomocou tohto tlačiva zároveň opytovateľ sleduje celkový počet už vyšetrených domácností tak, aby neprekročil vopred stanovený maximálny počet vyšetrených hospodáriacich domácností.

V. VYPLŇOVANIE DOTAZNÍKOV

Zistené údaje sa zapíšu do dotazníkov (SILC_MRK_A, SILC_MRK_B, SILC_MRK_C), ktoré slúžia ako formuláre na vyznačovanie odpovedí respondentov a súčasne aj ako vstupný doklad pre spracovanie zistených údajov.

Dotazník SILC_MRK_A Zloženie domácnosti

Údaje o zložení hospodáriadcej domácnosti zisťuje opytovateľ priamo od jednotlivých osôb alebo od niektorého dospelého člena hospodáriadcej domácnosti za všetkých súčasných členov hospodáriadcej domácnosti bez ohľadu na ich vek.

Dotazník SILC_MRK_B Údaje za hospodáriacu domácnosť

Údaje za hospodáriacu domácnosť zisťuje opytovateľ od osoby, ktorá vie najlepšie poskytnúť informácie o domácnosti.

Dotazník SILC_MRK_C Údaje za osoby

Údaje za osoby zisťuje opytovateľ priamo od jednotlivých členov hospodáriadcej domácnosti, ktoré k 30.9. 2018 mali **16 rokov a viac** (dátum narodenia do 1.10. 2002 a skôr).

5.1 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_A - Zloženie domácnosti

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Tabuľka **Identifikácia domácnosti** slúži na jednoduché identifikovanie domácnosti, za ktorú sa vyplňa dotazník.

Číslo bytu – opytovateľ postupne označí číslo bytu pre každý ním navštívený byt postupne od 1, 2, 3, ... (podľa počtu navštívených bytov).

Číslo domácnosti v rámci bytu – slúži na označenie hospodáriacej domácnosti (HD) v rámci vyšetrovaného bytu. Ak sa v byte nachádza 1 HD, tak číslo domácnosti v rámci bytu bude 1. Ak sa v byte nachádza viac HD, tak všetky HD budú mať rovnaké číslo bytu a odlišovať sa budú práve číslom domácnosti v rámci bytu, ktoré bude postupne od 1, 2, 3, ... (podľa počtu HD v byte).

POČET DOTAZNÍKOV

Tabuľka **Počet dotazníkov** sa vyplní po ukončení zisťovania a zapíše sa do nej počet vyplnených dotazníkov **za domácnosť SILC_MRK_B** a počet vyplnených dotazníkov **za osoby SILC_MRK_C**.

KÓD OPYTOVATEĽA

Jednoznačný kód opytovateľa, ktorý mu priradí jeho supervízor pred začiatkom zisťovania a slúži na identifikáciu opytovateľa.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti je 8-miestny kód, ktorý opytovateľ nevyplňa !!

Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor pre všetky domácnosti opytovateľa.

SEKCIA 2.

B. NÁVŠTEVA A KONTAKT S DOMÁCNOSŤOU

RIADOK B1.

Informácie o návšteve - opytovateľ vyplní deň a mesiac (rok je predtlačný) a taktiež čas, kedy uskutočnil opytovanie v domácnosti. Ak je opytovanie **po prvýkrát neúspešné**, pokúsi sa opytovateľ **znova** skontaktovať s domácnosťou - návštevu domácnosti zopakuje maximálne dvakrát.

Dátum posledného kontaktu (úspešného príp. neúspešného) s domácnosťou uvedie opytovateľ do riadku 3 a vyplní ďalšie údaje za domácnosť v SEKCII 3 (C. VÝSLEDOK OPYTOVANIA ZA DOMÁCNOSŤ).

SEKCIA 3.

C. VÝSLEDOK OPYTOVANIA ZA DOMÁCNOSŤ

RIADOK C1.

Výsledok dotazníka za domácnosť

Ak je domácnosť ochotná poskytnúť údaje, tak opytovateľ označí **kód 11** (domácnosť poskytla údaje) a pokračuje vo vyplňaní údajov za jednotlivé osoby v SEKCII 4.

Ak je opytovanie neúspešné, tak v riadku C1 opytovateľ označí jeden z kódov dôvodu neúspešnosti opytovania za domácnosť (**kódy 21, 22, 23 a 24**) a **zisťovanie za domácnosť sa končí!**

SEKCIA 4.

D. - H. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O VŠETKÝCH ČLENOCH DOMÁCNOSTI

D. Zloženie domácnosti

Zapisujú sa nasledovné osoby:

*Zapisujú sa osoby, ktoré vo vybranom byte **obvykle bývajú, podnájomníci a hostia**, ktorých zamýšľaná dĺžka pobytu v danej domácnosti je **dlhšia ako 6 mesiacov** a taktiež osoby **dočasne neprítomné**, ktoré však nie sú členmi žiadnej inej bytovej domácnosti, majú jasnú finančnú väzbu na vybranú domácnosť a ich neprítomnosť neprekročí dobu 6 mesiacov. Výnimku tvoria **osoby študujúce alebo pracujúce mimo bydliska**, u ktorých nezáleží na dĺžke neprítomnosti, avšak nesmú mať žiadnu inú súkromnú adresu a musia mať tesné finančné väzby na vybranú domácnosť.*

***Nezapisujú sa osoby, ktoré sú dočasne prítomné, ale majú svoju vlastnú domácnosť inde** (návštevy, osoby inde v nájme atď.), ďalej osoby **dlhodobo neprítomné** bez existenčných väzieb na vybranú domácnosť, ktorých doba neprítomnosti je dlhšia ako 6 mesiacov.*

STĹPEC a

Identifikácia osoby - slúži iba pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru. Krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva.

STĹPEC D1.

Identifikačné číslo osoby je 10-miestny kód, ktorý opytovateľ nevyplní !!

Identifikačné číslo osoby doplní neskôr supervízor pre všetky domácnosti opytovateľa.

Pre identifikáciu osôb bude opytovateľ ďalej v dotazníkoch používať poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná.

STĽPCE D2., D3. a D4.

Mesiac narodenia, rok narodenia a pohlavie

Tieto údaje sa zisťujú opytovaním od jednotlivých členov domácnosti, alebo od osoby, ktorá ich vie poskytnúť najlepšie.

STĽPEC D5.

***Rodinný stav** je demografický, sociálny, právny a štatistický znak, ktorý označuje stav osoby podľa väzby na manželstvo a rodinu (t.j. stav de jure).*

Slobodný/á (kód 1) - znamená, že respondent nebol nikdy ženatý/vydatá.

Ženatý/vydatá (kód 2) - zahŕňa aj registrované partnerstvo.

Vdovec/vdova (kód 3) - uvádzajú si len tí respondenti, ktorí nie sú po strate partnera znovu ženatí/vydatí.

Rozvedený/á (kód 4) - platí len u tých respondentov, ktorí nie sú opäť ženatí/vydatí.

STĽPEC D6.

Obaja partneri musia žiť **v tej istej hospodáriacej domácnosti**. Ak nežijú spolu, tak bez ohľadu na rodinný stav sa zapíše kód 3.

Konsenzuálny vzťah na právnom základe - zákonný manžel/manželka alebo registrované partnerstvá.

Konsenzuálny vzťah bez právneho základu - uzavretý ústnou dohodou, ktorý je definovaný ako vzťah medzi nezosobášenými partnermi bez ohľadu na pohlavie. Ide o „de facto“ partnerov (druh, družka).

STĽPEC D7.

Status bydliska - zapíše sa aktuálny status bydliska jednotlivých členov domácnosti.

STĽPEC D8.

Miesto dočasného pobytu – vyplní sa len za tie osoby, ktoré v Stĺpci D7. majú uvedený kód 2 (dočasne neprítomný člen domácnosti).

Zapíše sa miesto pobytu dočasne neprítomných členov domácnosti (napr. z dôvodu pobytu v nemocnici, na vysokej škole, v inej inštitúcii (väzenie), pracovne mimo mesta, na služobnej ceste a pod.), ale stále musí byť osoba považovaná za člena domácnosti.

E. Vzdelanie

STĽPEC E1.

Najvyšší stupeň dokončeného vzdelania

Ide o najvyššie dosiahnuté vzdelanie vo vzdelávacom systéme, ktoré je vždy spojené so získaním vysvedčenia (certifikátu) alebo diplomu. Osoby, ktoré **sa momentálne vzdelávajú**, uvádzajú svoje **posledné dosiahnuté vzdelanie**.

00 - bez školského vzdelania

01 - základné - 1. stupeň: Tento stupeň zahŕňa:

- 1. - 4. ročník základnej školy,
- ľudovú školu

02 - základné - 1. stupeň - špeciálne vzdelávanie: Tento stupeň zahŕňa:

- 1. - 4. ročník špeciálnej školy,
- 1. stupeň osobitnej školy, nižší a stredný stupeň špeciálnej základnej školy - stredný mentálny postih (Variant B), nižší a stredný stupeň pomocnej školy, špeciálnu základnú školu - ťažký mentálny postih (variant C)

Žiaka do špecializovanej triedy v ZŠ zaraďuje riaditeľ na návrh triedneho učiteľa, výchovného poradcu po vyjadrení zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a po informovanom súhlase zákonného zástupcu žiaka. V špecializovanej triede je žiak zaradený iba počas nevyhnutnej potreby.

03 - základné - 2. stupeň: Uvádza sa v prípade ukončenia: 5. až 9. ročník základnej školy alebo 1. až 4. ročník 8-ročného gymnázia alebo 1. až 2. ročníka 6-ročného gymnázia.

Patrí sem aj meštianka, kurzy na doplnenie základného vzdelania, ukončenie 1. ročníka 5-ročného vzdelávacieho programu na strednej škole (žiaci prijatí z 8. ročníka základnej školy).

04 - základné - 2. stupeň - špeciálne vzdelávanie: Uvádza sa v prípade ukončenia: 5. až 9. ročník špeciálnej školy.

Patrí sem vyšší a pracovný stupeň pomocnej školy, ukončený 2. stupeň osobitnej školy, kurzy na doplnenie základného vzdelania.

05 - Stredné odborné (učňovské) bez maturity a bez výučného listu:

Vzdelávací program praktickej školy na odbornom učilišti, strednom odbornom učilišti (SOU), učňovskej škole alebo strednej odbornej škole (SOŠ). Trvanie tohto typu vzdelávania je zvyčajne 1 rok alebo aj 1,5 – 2 roky, ale vyskytujú sa tu aj 3-ročné odbory.

Patria sem zvyčajne odbory pre žiakov ktorí nedokončili 8. resp. 9. ročník základnej školy, ale ukončili základné vzdelávanie skôr, ale nie skôr ako v 6. ročníku. Toto je jediný typ stredného odborného štúdia, ktorý je určený aj pre študentov bez MP, ktorí neukončili ZŠ v riadnom záverečnom ročníku. Rovnako sem ale patria aj odbory pre mentálne postihnutých žiakov, ktorí ukončili vzdelávanie v riadnom záverečnom ročníku, ktoré po absolvovaní neposkytujú výučný list.

Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie a osvedčenie o zaškolení, resp. zaučení.

06 - Stredné odborné (učňovské) bez maturity s výučným listom: Je stredné odborné vzdelanie na odbornom učilišti, strednom odbornom učilišti (SOU), učňovskej škole alebo strednej odbornej škole (SOŠ), ktoré končí učňovskou záverečnou skúškou a získaním výučného listu. Od predchádzajúcej skupiny sa líši dĺžkou, ktorá je zvyčajne 3 roky a viac.

07 - Stredné odborné (učňovské) bez maturity s výučným listom pre MP: Je stredné odborné vzdelanie získané vykonaním učňovskej záverečnej skúšky a získaním výučného listu žiakmi odborných učilíšť s mentálnym postihnutím.

08 - Stredné odborné (učňovské) bez maturity s vysvedčením o záverečnej skúške:

Patria sem vzdelávacie programy nižších odborných škôl (poľnohospodárskych, zdravotníckych), ale aj špecializované programy pre pomaturitné vzdelávanie určené pre prípravu policajtov, či dvojročné odbory na obchodnej akadémii. Trvanie štúdia je 2-3 roky. Takéto vzdelávacie programy neposkytujú výučný list ani maturitu. Dokladom o získanom vzdelaní je záverečné vysvedčenie.

09 - Stredné odborné (učňovské) s maturitou a výučným listom: je úplné stredné odborné vzdelanie na strednom odbornom učilišti, učňovskej škole alebo strednej škole pre pracujúcich, ktoré sa končí maturitou, ktorej súčasťou je aj záverečná učňovská skúška a získanie výučného listu.

10 - Úplné stredné všeobecné s maturitou: vzdelanie, ktoré končí maturitou na gymnáziu, na bývalej reálke a strednej všeobecnovzdelávacej škole (11 a 12-ročná stredná škola).

11 - Úplné stredné odborné s maturitou: je vzdelanie, ktoré končí maturitou na strednej odbornej škole, na konzervatóriu (4-ročné štúdium), na bývalej vyššej odbornej škole (napr. vyššia priemyselná škola, vyššia hospodárska škola a obchodná akadémia, poľnohospodárska, lesnícka a technická škola a pod.), na bývalej podnikovej škole (4-ročné štúdium) alebo na školách im podobných.

12 - Maturita z nadstavbového štúdia: je úplné stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou pre absolventov učebných odborov v nadstavbovom štúdiu.

Ide o prípad, kedy osoba získa odbornú maturitu v nadstavbovom štúdiu. Najčastejšie ide o respondenta, ktorý mal len výučný list a neskôr sa rozhodol „dorobiť“ si maturitu. Ak by išlo o štúdium súvislé (t. j. výučný list s maturitou) zapíše sa kód 07. Ak by si respondent s výučným listom „dorobil“ maturitu všeobecnú zapíše sa kód 08.

13 - Vyššie odborné (pomaturitné): pomaturitné kvalifikačné štúdium, inovačné štúdium, vyššia odborná škola a doplňujúce pedagogické štúdium (pre absolventov s úplným stredným odborným vzdelaním). Ide aj o technické smery ako napr. mechanik počítačových sietí. Pre vstup do tohto typu štúdia je nutné ukončenie stredného vzdelania maturitou a je ukončené maturitnou alebo pomaturitnou skúškou.

14 - Vyššie odborné (neuniverzitné, absolventské): špecializačné štúdium, ktoré končí absolútoriom, v minulosti podnikový inštitút, 8-ročné tanečné konzervatórium, 5., 6. prípadne vyšší ročník konzervatória alebo 6-ročného vzdelávacieho programu na strednej odbornej škole.

Ukončené je absolútoriom, a nie maturitou. V súčasnosti sú to najmä zdravotnícke, humanitné alebo umelecké odbory, napr. diplomovaný rádiologický asistent, diplomovaný umelec, diplomovaný technik, diplomovaná sestra, učiteľ v základnej umeleckej škole a pod.

V niektorých prípadoch je sprevádzané aj získaním titulu DiS t.j. diplomovaný špecialista (napr.: DiS.art - diplomovaný umelec, diplomovaný technik, diplomovaná sestra,...).

15 - Vysokoškolské - 1. stupeň (Bc.): vzdelanie je najnižšou formou univerzitného vzdelania, ktoré sa získava na vysokej škole 3 až 4-ročným štúdiom ukončeným štátnou záverečnou skúškou a získaním titulu bakalár. Do tejto skupiny patrí len titul Bc.

16 - Vysokoškolské - 2. stupeň (Mgr., Ing., RNDr.) : je to typ vzdelania, ktoré sa získava štúdiom na vysokej škole a je ukončené štátnou záverečnou alebo rigoróznou skúškou. Do tejto skupiny patria tituly: Mgr., Ing., MUDr., MVDr., Ing. arch., MgA. a pod.; a na základe rigoróznej skúšky: JUDr., PhDr., RNDr., PharmDr., PaedDr., ThDr., a pod;

17 - Vysokoškolské - vedecká kvalifikácia (PhD., CSc. DrSc, Doc., Prof.): je vzdelanie ukončené získaním vedeckého titulu na vysokých školách a externých vzdelávacích inštitúciách (napr. Akadémia vied).

Na základe absolvovania špecifických typov vzdelania, ako napr. Univerzita tretieho veku alebo Večerná škola marxizmu-leninizmu (VUML), nezískava respondent vyššiu úroveň vzdelania, nakoľko nejde o formálne ale o neformálne formy vzdelávania.

Pri rozhodovaní, ktorý stupeň vzdelania označiť, treba uprednostniť kritérium získaného diplomu (napr. výučný list) pred dĺžkou štúdia, ktorá sa môže, najmä pri historických typoch vzdelania, líšiť.

STĽPEC E2.

Dvojčísle roku dokončenia najvyššieho vzdelania

Rok, kedy dosiahol respondent najvyšší stupeň vzdelania. Ak respondent **nikdy nenavštevoval** vzdelávacie zariadenie **zapiše sa „0“!**

STĽPEC E3.

Typ navštevovanej školy

Ak respondent navštevuje v súčasnosti školu, uvedie sa typ navštevovanej školy podľa rovnakého číselníka, aký je použitý v otázke E1.

Ak respondent nenavštevuje v súčasnosti školu, uvedie sa **kód 99** (nešpecifikované, nenavštevuje školu).

STĽPEC E4.

Opakovali ste niekedy na základnej škole niektorý z ročníkov?

Pýtame sa, či respondent niekedy opakoval ročník na základnej škole. Ak áno, tak je potrebné uviesť, či to bolo len raz (kód 1) alebo viackrát (kód 2).

Ak osoba nikdy neštudovala, uvedie sa kód 4 (netýka sa (osoba neštudovala)).

STĽPEC E5.

Navštevovali ste nultý ročník základnej školy?

Nultý ročník je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy (§ 19 ods. 6 školského zákona).

Ak osoba nikdy neštudovala, uvedie sa kód 3 (netýka sa (osoba neštudovala)).

F. Starostlivosť o deti do 12 rokov (vrátane)

STĽPCE F1. až F6. sa vyplňajú za všetky deti, ktoré k 30.9. 2018 mali 12 rokov a menej - narodené od 1.10. 2005 a neskôr!

Osoby staršie ako 12 rokov majú príslušné riadky v týchto stĺpcoch prázdne!

Ak dieťa nebolo v starostlivosti príslušného zariadenia (STĽPCE F1. až F6.), zapíše sa „0“!

Ak domácnosť odmietne odpovedať na uvedené otázky, okienka zostanú prázdne!

STĽPCE F1., F2., F3., F4., F5., F6.

Pýtame sa na starostlivosť o deti (**údaje sa zapisujú deťom, nie rodičom**) počas „bežného (obvyklého) týždňa“. Pod bežným (obvyklým) týždňom sa rozumie týždeň bez absencie dieťaťa v príslušnom zariadení z rôznych príčin, ako napr. choroba, prázdniny, sviatok. Zisťujeme počet hodín, ktoré dieťa strávi v starostlivosti uvedených zariadení, resp. osôb.

Do počtu hodín sa nezahŕňajú kultúrne a športové aktivity, ktoré nie sú službou pri starostlivosti o dieťa (záujmové krúžky, detské kluby a pod.).

Do prázdných okienok sa zapisujú celé hodiny. Ak je čas osoby strávený v zariadeniach viac ako 99 hodín, zapíše sa 99. Ak je kratší ako hodina, zapíše sa 1 hodina.

Čas strávený dopravou sa započíta iba ak je pod dohľadom školy, príslušného zariadenia.

STĽPEC F1.

Predškolské vzdelávanie (deti vo veku 2 až 5 prípadne 6, 7 rokov) (MŠ) - patria sem zariadenia ako sú **materské školy**. V prípade špeciálnych predškolských zariadení pre deti, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť (napr. telesne postihnuté deti) sa sem zahŕňajú **iba tie**, ktoré sa **považujú za predškolské zariadenie**.

STĽPEC F2.

Vzdelávanie v rámci povinnej školskej dochádzky (deti vo veku 6, 7 až 12 rokov) (ZŠ) - patrí sem povinná školská dochádzka na prvom a druhom stupni základnej školy a prípadne strednej školy. Doba stravovania sa má započítať do denného počtu hodín strávených v zariadení. Nezapočítava sa doba v školskej družine pred a po škole.

Deti, ktoré sú v školskom veku **musia mať vyplnený počet hodín** v rámci povinnej školskej dochádzky!

Dieťa **nemôže** mať vyplnený **počet hodín** v **STĽPCI F1. a zároveň v STĽPCI F2.**, t.j. v jednom stĺpci bude zapísaná „0“ !

STĽPEC F3.

Centrá poskytujúce služby mimo vyučovacích hodín (pred/po) - týkajú sa len detí, ktoré sú v predškolskej alebo školskej starostlivosti. Patria sem predovšetkým školské družiny, v ktorých dieťa trávi čas pred a po vyučovaní pod vedením vychovávateľa a iné centrá voľného času. Strediská služieb sa môžu ale nemusia nachádzať na mieste školy.

Mimoškolské kultúrne a športové aktivity (mimo vyučovacích hodín) ako napr. hudobné vyučovania, kluby a pod. **sa nemajú** sem zahrnúť, pretože sú skôr rekreačnou aktivitou ako starostlivosťou o deti.

STĽPEC F3. **by mal byť** vyplnený (číselným údajom alebo nulou), ak **bol uvedený** počet hodín u dieťaťa v **STĽPCI F1.** (predškolské vzdelávanie) alebo v **STĽPCI F2.** (vzdelávanie v rámci povinnej školskej dochádzky).

STĽPEC F4.

Organizovaná starostlivosť o deti v denných centrách starostlivosti (jasle) - zahŕňa všetky druhy organizovanej starostlivosti v rámci verejných a súkromných štruktúr, napr. stredisko dennej starostlivosti, **detské jasle**, ale aj zariadenia, ktoré **poskytujú celodennú starostlivosť pre postihnuté deti**. Deti sú do zariadení a z nich sprevádzané rodičmi, alebo inými zodpovednými osobami. Starostlivosť o deti v zariadeniach môže byť poskytovaná aj v kratšom ako celodennom časovom rozsahu.

Kultúrne a športové činnosti sa sem nezapočítavajú, pretože sú skôr rekreačnou činnosťou ako starostlivosťou o deti.

STĽPEC F5.

Platená starostlivosť o deti vykonávaná **profesionálnym opatrovateľom u dieťaťa doma alebo u opatrovateľa (ky)** - prácu profesionálneho opatrovateľa môžu vykonávať aj iní členovia domácnosti, starí rodičia, priatelia alebo susedia. Za „**profesionálneho opatrovateľa**“ považujeme osobu, pre ktorú predstavuje starostlivosť o dieťa zamestnanie alebo platenú činnosť. Patria sem tiež opatrovateľky ako „au pair“.

STĽPEC F6.

Neplatená starostlivosť o dieťa - vykonávaná **starými rodičmi, inými príbuznými, priateľmi, susedmi, inými členmi domácnosti alebo komunitnými centrami** (okrem rodičov detí) sa vzťahuje na neplatenú starostlivosť.

G. Zdravie detí do 15 rokov (vrátane)

STĽPCE G1. a G2. sa vypĺňajú za všetky deti, ktoré k 30.9. 2018 mali 15 rokov a menej - narodené od 1.10. 2002 a neskôr!

*Osoby staršie ako 15 rokov majú príslušné riadky v týchto stĺpcoch **prázdne!***

*Ak domácnosť **odmietne** odpovedať na uvedené otázky, okienka **zostanú prázdne!***

STĽPCE G1., G2.

Pýtame sa na zdravie detí (údaje sa zapisujú deťom, nie rodičom).

STĽPEC G1.

Pýtame sa na **zdravotný stav vo všeobecnosti, nie na súčasný** zdravotný stav dieťaťa. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa neberú do úvahy.

Očakáva sa, že budú zohľadnené rôzne dimenzie zdravia, t.j. jeho fyzická, sociálna a psychická rovina a biomedicínske príznaky a symptómy. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Od respondentov sa nevyžaduje, aby porovnávali svoje zdravie s inými osobami toho

istého veku, alebo aby robili porovnávaná so zdravotným stavom v minulosti alebo v budúcnosti.

STÚPEC G2.

Respondent, resp. odpovedajúca osoba za dieťa, sami ohodnotia, do akej miery bolo dieťa za obdobie minimálne posledných 6 mesiacov obmedzované kvôli zdravotnému problému v činnostiach, ktoré deti v jeho veku bežne vykonávajú.

Uvažuje sa iba o obmedzení zo zdravotných dôvodov, nie o obmedzení spôsobené finančnými, kultúrnymi alebo inými príčinami, ktoré so zdravotným stavom nesúvisia.

Obdobie minimálne posledných 6 mesiacov sa týka **trvania obmedzenia činnosti a nie trvania zdravotného problému**, tzn.. obmedzenie musí začať najmenej pred 6 mesiacmi a musí pretrvávať počas rozhovoru.

H. Vzťahy medzi osobami domácnosti

Vzťahy medzi osobami domácnosti - sa zisťujú v rámci tzv. vzťahovej tabuľky a vyplňajú sa na základe reálneho stavu členov v domácnosti a **za všetkých súčasných členov** domácnosti.

Do jednotlivých riadkov v stĺpci „a“ *Identifikácia osoby* sa uvedie slovná identifikácia osoby, tak ako v module D. Zloženie domácnosti. Táto informácia slúži len na identifikáciu osoby, lepšiu orientáciu a do ďalšieho spracovania nevstupuje.

V rámci tzv. vzťahovej tabuľky sa do stĺpcov 01-12 zaznamenávajú údaje o **vzťahu jednotlivých členov** uvedených v riadkoch **k osobe uvedenej v príslušnom stĺpci**, podľa uvedených kódov 01 až 11:

- 01 - manžel/ka
- 02 - otec/matka
- 03 - syn/dcéra
- 04 - brat/sestra
- 05 - zať/nevesta
- 06 - svokor/svokra
- 07 - starý otec/stará matka
- 08 - vnuk/vnučka
- 09 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu

Dva príklady vzoru vyplnenia vzťahov medzi osobami sú uvedené v Prílohe.

5.2 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_B - Údaje za hospodáriacu domácnosť

Odpovede na úrovni domácnosti sa **vzťahujú na všetkých súčasných členov domácnosti**, a preto je dôležité, aby sa informácie za hospodáriacu domácnosť získali od toho člena, ktorý ich vie poskytnúť **najlepšie**.

Mala by to byť **osoba zodpovedná za bývanie** (vlastník, spoluvlastník, nájomník) alebo člen domácnosti **vo veku 16 rokov a viac**, ktorý môže **najlepšie poskytnúť informácie**.

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Číslo bytu a **Číslo domácnosti v rámci bytu** sa opíše z dotazníka SILC_MRK_A. Slúžia na identifikáciu domácnosti, za ktorú sa vyplní dotazník SILC_MRK_B.

KÓD OPYTOVATEĽA

Kód opytovateľa sa opíše z dotazníka SILC_MRK_A.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti opytovateľ nevypĺňa !!

Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor a odpíše ho z dotazníka **SILC_MRK_A**, RIADOK A1.

RIADOK A2.

Identifikačné číslo osoby - zapíše sa poradové číslo tej osoby, ktorá odpovedá na otázky za domácnosť.

Kompletné 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevypĺňa !! Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK_A, príslušný riadok v stĺpci D1.

Opytovateľ vyplní len "Poradové číslo osoby" (poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná v dotazníku SILC_MRK_A, v časti D. Zloženie domácnosti).

RIADOK A3. a A4.

Osoba, ktorá je zodpovedná za bývanie je osoba, ktorá vlastní (je finančne zodpovedná) za ubytovanie alebo si ho prenajíma. Ak sa ubytovanie poskytuje zadarmo, zodpovednou osobou je ten, komu je ubytovanie poskytnuté.

Kompletné 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevyplnía !! Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK_A, príslušný riadok v stĺpci D1.

Opytovateľ vyplnía len "Poradové číslo osoby" (poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná v dotazníku SILC_MRK_A, v časti D. Zloženie domácnosti).

Ak sú za bývanie zodpovedné dve osoby, v RIADKU A3. sa uvedie poradové číslo vekovo staršej osoby a v RIADKU A4. poradové číslo druhej osoby. Ak za bývanie zodpovedá viac osôb, uvedú sa poradové čísla najstarších dvoch osôb.

Ak druhá zodpovedná osoba za bývanie neexistuje, zapíše sa do RIADKU A4. „0“.

SEKCIA 2.

B. BÝVANIE

OTÁZKA B1.

Samostatný (rodinný) dom (kód 1) je dom, ktorý nemá spoločné múry s inými domami.

Dvojdom (kód 2) je dom, v ktorom sú aspoň dva byty a tieto majú spoločnú aspoň jednu stenu stavby.

Terasovitý dom (kód 2) je dom, v ktorom sú byty spojené aspoň jednou stenou, pričom nie sú na jednej úrovni cesty.

Kód 2 sa označí i v prípade **radovej zástavby**, ktorá pozostáva z viacerých bytov umiestnených na jednej úrovni a spojených aspoň 1 stenou.

Bytový dom (kód 3 a 4) má viac bytov prístupných zo spoločnej chodby alebo schodiska, pričom počet podlaží nie je rozhodujúci. Patria sem aj vily nespĺňajúce podmienky rodinného domu.

Pod **iným druhom ubytovania** (kód 5) sa rozumejú byty v budovách, ktoré sa používajú na iný účel ako na bývanie (materské školy, školy, atď.).

OTÁZKA B2.

Otázka B2. sa vyplnía len vtedy, ak je v otázke B1. uvedený jeden z kódov 1, 2 alebo 5.

Bližšie sa špecifikuje typ obydľia, v ktorom býva domácnosť.

OTÁZKA B3.

Rok kúpy vlastníkom - ak kúpi dom/byt/príbytok osoba, ktorá v ňom predtým bývala ako nájomník, tak sa zapíše rok odkúpenia domu/bytu/príbytku do osobného vlastníctva. Ak osoba zdedí obydľie, otázka sa vzťahuje na rok zdedenia.

Rok podpisu zmluvy s nájomníkom alebo podnájomníkom platiacim nájom za trhové ceny alebo nižšie ako trhové ceny. Ak nájomník alebo podnájomník obnoví zmluvu s novými podmienkami, platí dátum obnovennej zmluvy.

Rok nast'ahovania sa zapíše v prípade, ak ubytovanie je poskytované zadarmo alebo nemôže byť udaný rok zmluvy alebo kúpy.

OTÁZKA B4.

Zisťuje sa, či domácnosť má vyhovujúcu verejnú kanalizáciu (fungujúcu bez väčších problémov).

Pod **kanalizáciou** sa rozumie potrubie, kohútiky, potrubie vnútornej kanalizácie a vývody.

Vyhovujúca kanalizácia - funguje bez väčších problémov. Menšie dočasné problémy, ako je upchatý odtok neznamena, že zariadenie je nepostačujúce.

Nevyhovujúca kanalizácia - nedostatočný tlak vody, zle vyspádované odpadové potrubie, nedostatočný odtok, zariadenie je pravidelne mimo prevádzky.

Kód 3 (netýka sa) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B5.

Otázka B5. sa vyplňa len vtedy, ak je v otázke B4. uvedený kód 3 (Netýka sa (bez verejnej kanalizácie)).

Keďže domácnosť nemá verejnú kanalizáciu, zisťuje sa, aký typ kanalizácie domácnosť používa.

OTÁZKA B6.

Zisťuje sa, či domácnosť má vyhovujúcu vodoinštaláciu (fungujúcu bez väčších problémov).

Pod **vodoinštaláciou** sa rozumie potrubie, kohútiky a vývody.

Vyhovujúca vodoinštalácia - funguje bez väčších problémov. Menšie dočasné problémy, ako je upchatý odtok neznamena, že zariadenie je nepostačujúce.

Nevyhovujúca vodoinštalácia - nedostatočný tlak vody, voda nie je pitná alebo jej množstvo je obmedzené, zle vyspádované odpadové potrubie, nedostatočný odtok, zariadenie je pravidelne mimo prevádzky.

Kód 3 (netýka sa) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia vody, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B7.

Otázka B7. sa vyplňa len vtedy, ak je v otázke B6. uvedený jeden z kódov 1 alebo 2.

Ak sú základné príslušenstvá (**sprchovací kút alebo vaňa, splachovací záchod** - riadok 1 a 2) umiestnené mimo bytu, odpoveď je „Nie“. Na druhej strane nie je nutné, aby boli umiestnené v osobitnej miestnosti.

Ak žije v byte **viac hospodáriacich domácností**, ktoré majú k dispozícii jeden sprchovací kút, príp. vaňu a splachovaciu toaletu, každej hospodáriacej domácnosti sa označí **kód 2** (spoločné s inou domácnosťou).

OTÁZKA B8.

Zisťuje sa, aký je hlavný zdroj vody v domácnosti – pýtame sa na hlavný zdroj pitnej vody. Ak respondent uvedie „iný“ zdroj (nie pitnej vody), treba aspoň do poznámky zaznamenať aký.

OTÁZKA B9.

Otázka B9. sa vyplňa len vtedy, ak je v otázke B8. uvedený kód 1 (Verejný vodovod).

Zisťuje sa, či bola niekedy z verejného vodovodu prerušená dodávka pitnej vody do domácnosti. Do úvahy by sa nemali brať situácie, keď to bolo z dôvodu údržby, resp. technických problémov dodávateľa.

OTÁZKA B10.

Zisťuje sa, aký je hlavný zdroj teplej vody v domácnosti.

OTÁZKA B11.

Stredisko osobnej hygieny (stanica osobnej hygieny) – zariadenie, ktoré je prevádzkované buď samostatne alebo ako súčasť komunitného centra či nízkoprahového centra alebo tzv. „nocľahárne“. Klienti a klientky tu za poplatok môžu využiť sprchu, práčku, sušičku, niekde aj žehlenie. Väčšinou je otvorené (resp. služba je prístupná) niekoľko hodín denne, prípadne dvakrát denne.

OTÁZKA B12.

Otázka B12. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke B11. uvedený kód 4 (Nevyužívam službu strediska osobnej hygieny).

OTÁZKA B13.

Zisťuje sa, či domácnosť má vyhovujúcu elektroinštaláciu (fungujúcu bez väčších problémov). Pod **elektroinštaláciou** sa rozumejú rozvody, spínače, zásuvky a ostatné zabudované elektroinštalácie v byte.

Vyhovujúca elektroinštalácia (kód 1) - funguje bez väčších problémov.

Nevyhovujúca elektroinštalácia (kód 2) - v zlom technickom stave, nebezpečná elektroinštalácia, nie je dostatočný príkon, pravidelne je mimo prevádzky.

Kód 3 (netýka sa) - označia tie domácnosti, ktoré majú zariadenie trvale mimo prevádzky, prípadne nie je z technických dôvodov vôbec zavedené.

V prípade dočasného odpojenia elektriny, napr. z technických príčin, uvedie respondent kód 1 alebo kód 2.

OTÁZKA B14.

Zisťuje sa hlavný zdroj vykurovania v domácnosti. Označí sa **jedna** z uvedených možností.

Ústredné kúrenie alebo podobné zariadenie: bytová jednotka sa považuje za vykurovanú centrálnym (ústredným) vykurovaním, ak vykurovanie poskytuje verejné vykurovacie centrum (centrálna kotolňa) alebo zariadenie zabudované do budovy alebo bytovej jednotky (kotolňa) zriadené na vykurovacie účely bez ohľadu na zdroj energie. Patria sem aj zabudované radiátory, zabudované ohrievače (gamatky) a podobné zariadenia. Vykurovanie je dostupné vo väčšine miestností.

Iné zabudované vykurovanie: bytová jednotka sa považuje za vykurovanú „iným zabudovaným vykurovaním“, ak sa vykurovanie nepovažuje za „centrálne alebo podobné vykurovanie“. Patria sem kachle, piecky, kozuby, krby a pod.

Iné nezabudované vykurovanie: v bytovej jednotke nie je zabudovaný vykurovací systém alebo zabudované vykurovacie zariadenie. Bytová jednotka má napr. prenosné vykurovanie.

V prípade kombinovaného vykurovania (napr. elektrické radiátory a kozub) uvedie respondent vykurovanie, ktoré je v bytovej jednotke prevažujúce vo väčšine miestností.

OTÁZKA B15.

Zisťuje sa **počet obytných miestností (izieb)**.

Izba je priestor v bytovej jednotke, ktorý má aspoň 4 m², ako napríklad spálne, jedálne, obývačky. Za izbu sa považujú aj manzardky vyššie ako 2 metre a prístupné zvnútra jednotky.

Ak je kuchyňa jedinou miestnosťou bytu, **započíta sa** do počtu obytných miestností.

V prípade, že sa kuchyňa využíva nielen na varenie, ale slúži aj **na iné účely**, taktiež sa započíta do počtu obytných miestností.

Izba používaná **výhradne pre podnikateľské účely** sa **nezapočíta**, výnimkou je prípad, ak sa používa aj na podnikateľské, aj na súkromné účely.

Ak býva v byte/dome **viac ako jedna hospodáriaca domácnosť**, tak sa **počet spoločne obývaných izieb** vydeli počtom domácností a tento podiel sa zapíše **každý domácnosti** (v týchto prípadoch môže vzniknúť zápis **na jedno desatinné miesto**). V prípade, že v jednej izbe býva **viac hospodáriacich domácností**, tak každej domácnosti sa do počtu izieb zapíše minimálne „1“.

OTÁZKA B16.

Celková plocha bytu/domu/príbytku v m² je súčtom plôch obytných miestností (meraných po vnútornom obvode miestností), vrátane kuchyne a ostatných miestností v byte (predsiene, haly, komory, chodby, kúpeľne, WC a pod.) **bez plochy balkóna, terasy, lodžie, neobývatel'ných pivničných priestorov a podkroví a v prípade bytových domov bez plochy všetkých spoločných nebytových priestorov**.

Do plochy sa nezapočítavajú aj miestnosti, ktoré sa používajú výhradne na podnikanie.

Ak býva v byte/dome **viac ako jedna hospodáriaca domácnosť**, tak sa plocha **spoločne obývaných miestností** vydeli počtom domácností a tento podiel sa zapíše **každý domácnosti!**

Celková plocha bytu/domu sa uvádza **zaokrúhlená na celé číslo!**

OTÁZKA B17.

Otázka je o **možnosti** (schopnosti platiť) **udržať doma** (v byte/príbytku) **primerané teplo** (t.j. v zime teplo a v lete chlad), bez ohľadu na skutočnosť, či to domácnosť skutočne potrebuje alebo chce.

OTÁZKA B18.

Vlastník (kód 1 - vlastník rodinného domu a kód 2 - vlastník bytu!!) musí byť členom domácnosti. Osoba je považovaná za vlastníka, **ak vlastní nadobúdaci listinu** nezávisle na tom, či je dom celý zaplatený alebo nie.

Ak bývajú v byte/dome **dve hospodáriace domácnosti**, kód 1 alebo 2 sa môže označiť **len jednej z nich**. Druhej hospodáriacej domácnosti sa označí **kód v závislosti od úhrady nájomného - kód 3, 4**, ak sa podieľa na úhrade nájomného alebo **kód 5**, keď nájomné neplatí.

Nájomca, podnájomník (kód 3) - patria sem nájomcovia v družstevných bytoch, štátnych bytoch, tiež v služobných a podnikových bytoch, ak platia nájomné v plnej výške. Patria sem tiež podnájomníci bez ohľadu na to, akú čiastku nájomného platia.

Ubytovanie poskytované za cenu nižšiu ako je trhovú (kód 4) - zahŕňa:

- (a) nájom sociálnych bytov,
- (b) nájom za zníženú cenu od zamestnávateľa,
- (c) aktuálne nájomné pevne stanovené zákonom,
- (d) refundované nájomné z dávok na ubytovanie alebo z iných zdrojov.

Ubytovanie je poskytované bezplatne (kód 5) - prichádza do úvahy len vtedy, keď sa neplatí nájomné, napr. ubytovanie je poskytované zamestnávateľom zadarmo alebo sa poskytuje zadarmo zo súkromných zdrojov (príbuzní).

OTÁZKA B19.

Zisťuje sa, či domácnosť má právne vysporiadaný vzťah k bývaniu formou kúpnej zmluvy, zápisu v katastri či cez nájomnú zmluvu.

OTÁZKA B20.

V prípade, ak domácnosť má nájomnú zmluvu, zisťuje sa, na aké obdobie je prenájom.

OTÁZKA B21.

V tejto otázke sa uvedie **približný odhad ceny (v EUR) bytu/domu/príbytku** domácnosti súčasnému stavu.

SEKCIA 3.

C. NÁKLADY NA BÝVANIE

OTÁZKA C1.

*Pojem **náklady na bývanie** predstavuje náklady spojené s právom domácnosti žiť v danom obydľí. Nezahŕňajú sa sem poplatky za mobility, internet, televíziu a pod.!*

Do jednotlivých riadkov v rámci tabuľky sa uvedie, **či ich respondent platí** a ak áno, **v akej výške**.

Keďže jednotlivé položky môže platiť domácnosť v rôznych časových obdobiach, **do stĺpca 3** sa označí **ročná periodičita**, t.j. **koľkokrát ich za rok (posledných 12 mesiacov) platí**, **napr.:** ročne - 1, polročne - 2, štvrťročne - 4, mesačne -12.

Ak domácnosť býva v byte, kde je **viac hospodáriacich domácností**, ktoré sa podieľajú na úhrade nákladov za byt, zapíše sa za domácnosť **aliquotná časť nákladov na bývanie**.

Nájomné predstavuje mesačnú sumu zaplatenú za užívanie **nezariadeného bytu**. Nájomné obsahuje aj platby za používanie garáže, možnosti parkovania v spojitosti s bytom.

Ak sa platby za používanie garáže, parkovacieho miesta platia mestu - zapíšu sa **do riadku 9 Ostatné komunálne služby**, ak sa platia súkromnej osobe alebo firme, tak sa zapíšu **do riadku 1**, t.j. pripočítajú sa k čistému nájomnému.

Čisté nájomné (riadok 1) - v **nájomných bytoch** (ak je v OTÁZKE B18 uvedený kód 3 alebo 4) sa zapíše jeho výška za mesiac, t.j. **bez úhrady za** teplo a teplú vodu, elektrinu, plyn, vodného, stočného a ostatných komunálnych služieb.

V **družstevných bytoch** (ak je v OTÁZKE B18 uvedený kód 3 alebo 4) sa za čisté nájomné považuje úhrada anuity a príspevok do fondu opráv a údržby.

Pri **bytoch vo vlastníctve občana v bytovom dome** (k je v OTÁZKE B18 uvedený kód 2) sa do čistého nájomného započítavajú poplatky za správu bytu vo vlastníctve občana v bytovom dome a fond opráv a údržby.

Teplo a teplá voda (riadok 2) - bude sa týkať prevažne bytových domov, kde je teplo a teplá voda dodávaná zo zdrojov mimo byt, t.j. diaľkového kúrenie, domové kotolne.

Vodné a stočné (riadok 5) - ide o dodávku vody z verejného vodovodu, t.j. výroba a distribúcia pitnej vody a vody odvádzanej verejnou kanalizáciou (odvedenie a čistenie odpadovej vody).

Odvoz odpadkov (riadok 6) - týka sa bytových/rodinných domov (OLO).

Tuhé a kvapalné palivá (riadok 7) - zapíšu sa výdavky za všetky druhy palív (uhlie, brikety, drevo, propán-bután, vykurovacia nafta, vykurovací olej a pod.)

Ostatné komunálne služby (riadok 9) - uvedie sa úhrada za ostatné komunálne služby, napr. odvoz a likvidácia domového odpadu (fekálií) v rodinných domoch, stavebný odpad, prípadne pristavenie kontajneru, upratovanie a osvetlenie spoločných priestorov, prevádzka výťahu a pod..

V rodinných domoch sa **daň zo stavieb** a v bytoch **bytová daň** uvádza **za kalendárny rok 2018** (riadok 10).

Ak domácnosť vlastní rodinný dom i s príslušným pozemkom, v riadku 10 sa uvedie **len daň za rodinný dom bez pozemku** (t.j. za zastavanú plochu pozemku)!

Údržba domu a bytu (riadok 11) - uvedie sa automaticky **ročná suma výdavkov** na pravidelné opravy a údržbu, ktoré:

- sa vykonávajú pravidelne za účelom udržiavania bytu v dobrom stave (napr. výmena okien, parkiet a pod.), ak výdavky na opravu a údržbu nepresiahnu sumu **1 400 Eur**,
- nemedia charakteristiky, kapacitu alebo očakávanú životnosť obydliia (**nepatria sem náklady na prestavbu domu alebo bytu!!!**)

*Pri vyplňaní jednotlivých položiek nákladov na bývanie je potrebné **dávať pozor na ich prepojenie s OTÁZKOU B18.**, napr. ak domácnosť býva vo vlastnom dome/byte (kód 1,2), tak **v C1. by mal mať vyplnenú bytovú daň/daň zo stavieb** (riadok 10)!*

OTÁZKA C2.

Ak respondent (napr. podnájomník) **nevie osobitne uviesť** sumu **niektorých položiek nákladov na bývanie**, označí v OTÁZKE C1. v príslušnom riadku a stípci, že **ich platí a ich spoločnú mesačnú sumu (len tých, ktoré nevie osobitne uviesť)** uvedie v OTÁZKE C2. (**a nie** v rámci čistého nájomného v riadku 1 v OTÁZKE C1.!)

SEKCIA 4.

D. DAŇ Z NEHNUTEĽNOSTÍ

OTÁZKA D1.

Daň z nehnuteľností je daň, ktorú platí vlastník alebo užívateľ:

- a) z pozemkov,
- b) zo stavieb,
- c) z bytov a nebytových priestorov.

Daň zo stavieb zahŕňa daň z rodinného domu, chalupy, hospodárskej usadlosti, bytového domu a pod. - OTÁZKA C1, riadok 10.

Uvedie sa **daň zo všetkých menovaných nehnuteľností**, ak ich má respondent **v osobnom vlastníctve!**

Neobsahuje jednorazové dane ako daň z dedičstva v súvislosti s úmrtím alebo daň z darovania (boli zrušené od 1.1. 2004). Nepatria sem ani dane z nehnuteľností, ktoré sú prenajaté podnikom a používané na výrobu.

Ak respondent **nevie** uviesť **ročnú sumu** dane z nehnuteľností, v OTÁZKE D1. označí možnosť „Neviem sumu“ a v OTÁZKE D2. uvedie aspoň **odhad** podľa stanovených intervalov v EUR.

SEKCIA 5.

E. INÝ PRÍJEM DOMÁCNOSTI

OTÁZKA E1.

Potraviny vyrobené a určené pre vlastnú spotrebu sú potraviny a nápoje vyprodukované aj skonsumované v tej istej domácnosti v minulom kalendárnom roku. Hodnota potravín vyrobených pre vlastnú spotrebu sa vypočíta na základe trhovej ceny týchto výrobkov po odpočítaní priamych nákladov, ktoré vznikli pri ich výrobe

Respondent odhadne množstvo, resp. hodnotu produktov a výrobkov, ktoré domácnosť za celý minulý kalendárny rok spotrebovala z vlastnej produkcie, chovu, ktorý vlastní alebo prevádzkuje.

Mäso a mäsové výrobky (riadok 1) - domácnosť uvedie tie, ktoré získala chovom rôznych úžitkových zvierat (hovädzí dobytok, ošípané, sliepky, kačice, králiky a iné),

Zemiaky, ovocie a zeleninu (riadky 2, 3 a 4) - uvedie domácnosť v prípade, ak ich získala vlastným pestovaním alebo vlastnou produkciou (med, víno. - riadky 5 a 7). Započítavajú sa aj výrobky získané zberom a lovom.

Spotreba sa vzťahuje na to, čo členovia domácnosti **skutočne spotrebovali** - neuvádza sa spotreba napr. pri kŕmení zvierat, ani to, čo v rámci vlastného hospodárenia získali a následne predali alebo darovali.

OTÁZKA E2.

Príjem osôb mladších ako 16 rokov (vek počítaný k 30.9. 2018 - narodený od 1.10. 2002 a neskôr) je definovaný ako hrubý príjem všetkých členov domácnosti mladších ako 16 rokov počas posledných 12 mesiacov (napr. vreckové pre učňov alebo iný príjem). **Nezapočítavajú** sa sem finančné čiastky, ako sú napr. transfery medzi domácnosťami alebo príjmy na úrovni domácnosti.

SEKCIA 6.

F. SOCIÁLNE VYLÚČENIE DOMÁCNOSTI

Nepeňažné ukazovatele deprivácie domácnosti sa monitorujú cez otázky, zamerané predovšetkým na materiálnu a sociálnu depriváciu, t.j. **či si môže domácnosť dovoliť zaplatiť** raz ročne týždňovú dovolenku mimo domu, jesť každý druhý deň mäsité jedlo, kura, rybu, kupovať nové sezónne oblečenie, obuv a pod..

OTÁZKA F1.

Otázka sa vzťahuje na možnosť/dosiahnuteľnosť niektorých aspektov životnej úrovne, t.j. či si domácnosť môže dovoliť **každoročnú týždňovú dovolenku mimo domu**, bez ohľadu na to, či to chce. Môže ísť o tuzemskú aj zahraničnú dovolenku.

Kód 1 (áno) sa vyznačí aj v týchto prípadoch:

- ak si **celá** domácnosť môže dovoliť ísť na týždennú dovolenku mimo svoje bydlisko. „Celá domácnosť“ neznamená, že členovia domácnosti musia ísť na dovolenku všetci v rovnakom čase.
- ak si domácnosť môže dopriať dovolenku s použitím svojej „sociálnej siete“, t.j. s pomocou príbuzných, priateľov, banky alebo má druhé obydlie (chalupu, chatu a pod.).
- ak sú v domácnosti starší ľudia so zdravotnými problémami, ktorí majú finančné prostriedky, ale z iných príčin nemôžu nasledovať iného člena domácnosti.

Kód 2 (nie) sa označí v prípadoch, ak si **minimálne jeden člen** domácnosti **nemôže dovoliť** ísť na dovolenku (napr. rodičia si môžu dovoliť poslať deti do letného tábora, ale sami nemôžu ísť na dovolenku).

OTÁZKA F2.

Uvedie sa, či si domácnosť ak chce, môže dovoliť jesť **jedlo z mäsa, kurat'a a ryby** (alebo vegetariánsku obdobu) každý druhý deň.

Kód 1 (áno) sa vyznačí aj v prípade, ak si členovia domácnosti môžu dopriať uvedené jedlo, ale majú špeciálnu diétu z dôvodu chronického ochorenia.

OTÁZKA F3.

Zisťuje sa frekvencia konzumácie ovocia a /alebo zeleniny v domácnosti, bez zemiakov.

Ovocie môže byť **čerstvé, mrazené, konzervované, sušené** a taktiež môže byť pokrájané na malé kúsky alebo rozomleté na kašu.

Zahŕňajú sa len ovocné šťavy vytlačené z čerstvého ovocia. Bez ohľadu na množstvo spotrebovanej šťavy, môže sa vypitá šťava počítať len ako jedna porcia ovocia.

Ovocné šťavy pripravené z koncentrátu alebo z priemyselne spracovaného ovocia alebo ovocné šťavy umelo sladené sú vylúčené.

Konzumácia sa týka typického týždňa (vrátane víkendu) v danom období.

Zelenina môže byť **čerstvá, mrazená, konzervovaná alebo tepelne upravená** a taktiež môže byť pokrúpaná na malé kúsky alebo rozomletá na kašu.

Zahŕňajú sa aj strukoviny (fazuľa, šošovica), zeleninové pokrmy (vrátane polievok), zeleninové šťavy vytlačené z čerstvej zeleniny. Bez ohľadu na množstvo spotrebovanej zeleninovej šťavy, môže sa vypitá šťava počítať len ako jedna porcia zeleniny.

Zeleninové šťavy pripravené z koncentrátu alebo z priemyselne spracovanej zeleniny alebo zeleninové šťavy umelo sladené sú vylúčené. Taktiež sa nezahŕňajú zemiaky a podobné škrobové potraviny, ako napr. bataty, skorocel a maniok (sacharidové potraviny).

Konzumácia sa týka typického týždňa (vrátane víkendu) v danom období.

OTÁZKA F4.

Uvedie sa, či si každý člen domácnosti ak chce, môže dovoliť každý rok **nové sezónne oblečenie alebo obuv**.

Kód 1 (áno) sa vyznačí aj v prípade, ak si to členovia domácnosti môžu dovoliť, ale nechcú resp. nepotrebujú.

OTÁZKA F5.

 Z vlastných zdrojov - sa rozumie, že domácnosť **nikoho nepožiadá** o finančnú pomoc, jej účet **neprejde do mínusu** v priebehu mesiaca a jej situácia sa v dôsledku neočakávaného výdavku nezhorší.

Platenie z vlastných zdrojov nezahŕňa hradenie výdavkov cez splátky (alebo pôžičky), ktoré sa predčasne použili na platbu v hotovosti. Neočakávaný predčasný výdavok môže byť napr. operácia, pohreb, väčšia oprava domu, výmena predmetov dlhodobej spotreby (práčka, televízor, auto a pod.).

Čiastka 360 EUR je určená na základe výpočtu **národnej miery rizika chudoby**.

OTÁZKA F6.

Zisťuje sa, či domácnosť má (vlastní) niektorú z uvedených položiek bez ohľadu na ich počet. Môže ísť o predmety, ktoré domácnosť spláca na leasing alebo pôžičku alebo ich má v prenájme. Nie je dôležité finančné krytie, ale rozhodujúce je použitie uvedených predmetov.

Je dôležité rozlišovať, či tieto predmety nemá, pretože si ich nemôže dovoliť alebo preto, že ich nechce, resp. nepotrebuje (v tomto prípade sa použije kód 3).

V prípade **mobilného telefónu, farebného TV, počítača, práčky, auta** považujeme domácnosť za vlastníka ak ho ktorýkoľvek z členov domácnosti vlastní. Ak televízor, počítač, práčku alebo auto **používajú dve domácnosti**, možnosť „Áno“ sa označí v tom prípade, ak je k nim dostatočný/lahký prístup, t.j. domácnosť ich používa, kedykoľvek potrebuje.

Za **počítač, resp.notebook** sa považuje stolný (klasický neprenosný) a prenosný počítač (notebook, netbook, laptop a tablet (napr.. iPad)). Nepatrí sem zariadenie určené výhradne pre hranie hier (napr.. Playstation). Domácnosť nemusí osobný počítač vlastniť (služobný počítač, požičaný od priateľa), ale mal by byť funkčný a domácnosť by mala mať možnosť ho používať i v prípade osobnej potreby.

Práčka - môže byť automatická alebo práčka so sušičkou, prípadne bubnová.

Služobné auto alebo dodávka sa započítava, ak ich má domácnosť k dispozícii aj pre súkromné účely.

Ak sa **počítač, auto alebo dodávka** používajú **výlučne na služobné účely**, tak sa nezapočítavajú.

Samostatná mraznička - rozhodujúcim kritériom pre označenie samostatnej mrazničky sú samostatné dvierka pre mrazničku.

OTÁZKA F7.

Opytovateľ overí a vyznačí podľa dotazníka *SILC_MRK_A - Zloženie domácnosti*, či sa v domácnosti nachádza jedno alebo viac detí **v predškolskom veku (narodené v období 09/2012 - 08/2013)**.

OTÁZKA F8.

Otázka F8. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke F7. uvedený kód 1 (V domácnosti sa nachádza jedno alebo viac detí v predškolskom veku).

Zisťuje sa, či deti v predškolskom veku navštevujú nejaké predškolské zariadenia.

OTÁZKA F9.

Otázka F9. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke F8. uvedený kód 2 (Deti v predškolskom veku nenavštevujú predškolské zariadenia).

Zisťuje sa jeden hlavný dôvod, prečo deti nenavštevujú predškolského zariadenia.

SEKCIA 7.

G. FINANČNÁ SITUÁCIA DOMÁCNOSTI

OTÁZKA G1.

Ide o odhad respondenta, na akej úrovni sa nachádza jeho domácnosť v súvislosti so schopnosťou vystačiť s peniazmi.

Domácnosť môže mať rôzne zdroje príjmu a viac ako jeden člen domácnosti môže prispievať do celkového príjmu. V súvislosti s celkovým mesačným príjmom domácnosti je potrebné posúdiť s akým stupňom obtiažnosti sa domácnosť vyrovnáva s platením zvyčajných nevyhnutných výdavkov. Pod **zvyčajnými nevyhnutnými výdavkami** sa rozumejú výdavky domácnosti na stravu, nájomné, úhradu za elektrinu, plyn, atď..

OTÁZKA G2.

Zisťuje sa miera finančnej záťaže na domácnosť v súvislosti s celkovým platením nákladov na bývanie. Pri mesačnej platbe za hypotéku sa berie do úvahy splátka istiny vrátane úrokov.

OTÁZKY G3., G4.

Zisťuje sa, či splátky za nebytové pôžičky a nákupy znamenajú pre domácnosť finančnú záťaž. Nebytové pôžičky zahŕňajú: pôžičky na spotrebné tovary alebo služby (auto, dovolenka, tovar dlhodobej spotreby a pod.), splátky za kúpy na splátky, splátky za úverové alebo kreditné karty a pod..

OTÁZKA G5.

Zisťuje sa, či mala domácnosť v priebehu **posledných 12 mesiacov nedoplatky**, t.j. z dôvodu finančných ťažkostí nebola schopná platiť načas v súvislosti :

- **s nájomným alebo hypotékou na dom/byt** (riadok 1),
- **s poplatkami za služby** (riadok 2) - (napr. kúrenie, elektrina, plyn, voda) súvisiacimi s hlavným bývaním (netýka sa platieb za telefón) ,
- **s nedoplatkami pri splácaní nákupov na splátky alebo inými pôžičkami** (riadok 3), (netýka sa splátok za hypotéku na hlavné bývanie).

Pod **inými pôžičkami** sa rozumejú pôžičky, napr. na obnovu bytu (maľovanie), opravu, renováciu, splátky úverovej/zákazníckej karty, ponuky cez katalógy, pôžičky na všetky druhy technického vybavenia (auto, motocykel), zariadenie do bytu, pôžičky na vzdelanie, dovolenky.

Ak sa domácnosti podarilo realizovať platby prostredníctvom pôžičky (napr. od banky, príbuzných alebo priateľov) považuje sa to za rovnakú situáciu, ako keby realizovala tieto platby z vlastných zdrojov.

OTÁZKA G6.

Uvedie sa **najnižší čistý mesačný príjem**, ktorý by musela mať domácnosť, aby vystačila s peniazmi, t.j. bola schopná zaplatiť **bežné nevyhnutné** výdavky.

*Pod **bežnými nevyhnutnými výdavkami** sa rozumejú výdavky domácnosti na stravu, nájomné, úhradu za elektrinu, plyn, atď.. Ak sa uvažuje o potrebách domácnosti podľa jej veľkosti (vrátane nákladov spojených s bývaním, ale s vylúčením nákladov na podnikanie a na prácu na farme), tak sa tým myslí **najnižšie možné množstvo peňazí**, ktoré domácnosť potrebuje každý mesiac na zaplatenie jej **bežných nevyhnutných výdavkov!***

OTÁZKA G7.

Uvedie sa celkový čistý príjem, ktorý má domácnosť mesačne k dispozícii. Odpovedať by sa malo vo vzťahu k súčasnej situácii v domácnosti.

Ak domácnosť nevie uviesť presnú sumu, poskytnie aspoň odhad čistého mesačného príjmu celej domácnosti.

OTÁZKA G8.

Zisťuje sa, čo bolo dôvodom toho, že si domácnosť požičala peniaze v období posledných 12 mesiacov. Ak bolo týchto dôvodov viac, **je možné uviesť viac odpovedí.**

V prípade, ak si domácnosť za posledných 12 mesiacov nepožičala peniaze, uvedie sa kód 10 (Netýka sa).

OTÁZKA G9.

Zisťuje sa, ako často si domácnosť požičala peniaze v období posledných 12 mesiacov.

V prípade, ak si domácnosť za posledných 12 mesiacov nepožičala peniaze, uvedie sa kód 5 (Netýka sa).

OTÁZKA G10.

Zisťuje sa, ktoré zdroje domácnosť využíva za účelom získania pôžičky. Je možné uviesť viac odpovedí.

Za neformálneho veriteľa sa považuje súkromná osoba, ktorá poskytuje pôžičky s nevýhodným úrokom (napríklad aj úžerník).

Za nebankové subjekty sa považujú také subjekty, ktorých činnosťou je požíčanie peňazí (typu „rýchla pôžička“, „pôžičkáreň“ a pod.) ale aj telefónne spoločnosti a spoločnosti zamerané na splátkový predaj (napríklad Triangel a Quatro).

V prípade, ak si domácnosť nepožičiava peniaze, uvedie sa kód 5 (Netýka sa).

OTÁZKA G11.

Otázka G11. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke G10. uvedený jeden z kódov 1, 2, 3 alebo 4 (Domácnosť využíva nejaké zdroje na požíčanie si peňazí).

Zisťuje sa, či domácnosť niekedy v minulosti musela čeliť exekúcii. Ak áno, tak zistíme, či to bolo len raz alebo viackrát.

OTÁZKA G12.

Zisťuje sa, v akej výške má domácnosť v súčasnosti dlh. Hypotéky sa neberú do úvahy.

OTÁZKA G13.

Otázka G13. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke G12. uvedená nejaká suma väčšia ako 0 (Domácnosť má v súčasnosti nejaký dlh).

Zisťuje sa, akú časť dlžnej sumy uvedenej v otázke G12. domácnosť dlhuje jednotlivým veriteľom:

- Banke,
- Neformálnym veriteľom
- Nebankovým subjektom,
- Príbuzným.

OTÁZKA G14.

Zisťuje sa, aké bankové produkty domácnosť využíva. Je možné uviesť viac odpovedí.

Bezplatný základný bankový produkt (bezplatný základný bankový účet) - základný bankový produkt je bankový účet zadarmo. Môžu ho využívať klienti, ktorí spĺňajú dve podmienky. Prvá podmienka, čistý mesačný príjem klienta nepresahuje 400 eur. Druhá podmienka, klient nesmie mať žiaden ďalší platobný účet okrem termínovaného vkladu, vkladnej knižky, sporiaceho účtu, či stavebného sporenia. Obe tieto podmienky preukazuje klient čestným prehlásením. Základný bankový produkt je legislatívne upravený Zákonom o bankách č. 483/2001 Z. z. a Vyhláškou MF SR č. 41/2016 Z. z. o základnom bankovom produkte.

V základnom bankovom produkte je zahrnuté:

- vklady a výbery peňazí (euro) v pobočke banky na území Slovenskej republiky,
- výbery z bankomatov patriacich banke, v ktorej má klient zriadený Základný bankový produkt,
- jednorázové príkazy na úhradu, trvalé príkazy a inkasá,
- elektronické bankovníctvo (internetbanking),
- vydanie debetnej karty a jej obnova po skončení jej platnosti,
- platby kartou u obchodníka.

SEKCIA 8.

H. KVALITA BÝVANIA A MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA

Otázky týkajúce sa bývania, životného prostredia a materiálnej deprivácie sa vzťahujú na domácnosť ako celok.

Prostredníctvom nasledujúcich otázok sa zisťujú aktuálne **problémy** domácnosti vo vzťahu k obydliu, ktorý obýva hospodáriaca domácnosť v čase zisťovania.

OTÁZKA H1.

Označí sa odpoveď vo **všetkých riadkoch** podľa číselníka uvedeného v dotazníku (**Dostupnosť služieb**).

Otázkou sa zisťuje **objektívny pohľad respondenta na dostupnosť služieb pre domácnosť!** Respondent by mal odpovedať za domácnosť ako celok.

Dostupnosť súvisí so službami, ktoré **domácnosť skutočne využíva** so zreteľom na finančné, fyzické, technické a zdravotné podmienky. Hodnotí sa dostupnosť služieb z hľadiska otváracích hodín, fyzického prístupu (vzdialenosť od miesta bydliska, vybavenosť službami a dostupnosť k nim, napr. v prípade zdravotne postihnutých členov domácnosti a pod.) a technického prístupu (dopravná dostupnosť, dostupnosť k službám priamo z domu - online služby cez internet, cez telefón). V hodnotení dostupnosti sa nezohľadňuje kvalita, cena, spôsob, akým má domácnosť k službe prístup.

V prípade, že má jeden z členov domácnosti zdravotné postihnutie a prístup k službám mu vie zabezpečiť iný člen domácnosti (t.j. celkovo prístup k službám nespôsobuje domácnosti veľké problémy), potom by dostupnosť k jednotlivým službám mala byť označená ako **ľahká** (kód 3 alebo 4).

V opačnom prípade, ak domácnosť túto možnosť nemá (celkovo prístup k službám spôsobuje domácnosti problémy), potom by dostupnosť k službe mala byť označená ako **ťažká** (kód 1 alebo 2).

Obchod s potravinami (riadok 1) - služby, ktoré dokážu uspokojiť väčšinu denných potrieb (potraviny a pod.). Z pohľadu technického prístupu sa má hodnotiť aj prístup domácnosti k objednávaniam denných potrieb cez internet alebo telefón (ak ich domácnosť využíva).

Bankové služby (riadok 2) - zahŕňajú výber v hotovosti, výber z bankomatu, prevody peňažných prostriedkov a platenie účtov. Prístup domácnosti k bankovým službám sa hodnotí bez ohľadu na to, či bol uskutočnený prostredníctvom počítača, telefónu alebo priamo v banke.

Poštové služby (riadok 3) - zahŕňajú príjem a odosielanie obyčajných poštových zásielok a balíkov bez ohľadu na to, či boli doručené/odoslané prostredníctvom verejnej pošty (Slovenská pošta) alebo súkromnou doručovateľskou spoločnosťou (napr. UPS, DHL, TNT a pod.).

Verejná doprava (riadok 4) - zahŕňa autobus, električku, trolejbus a pod. Dostupnosť je hodnotená z fyzického a technického hľadiska, napr. vzdialenosť verejnej dopravy od miesta bydliska, vyhovovanie cestovného poriadku, prispôsobenie verejnej dopravy potrebám osôb so zdravotným postihnutím a pod.

Základná zdravotná starostlivosť (riadok 5) - zahŕňa služby, ktoré poskytuje praktický lekár, zdravotné stredisko, lekárska služba prvej pomoci (pohotovosť, úrazovka) a pod..

Školské zariadenie (týka sa povinnej školskej dochádzky) (riadok 6) - hodnotenie dostupnosti sa vzťahuje len na deti, ktorých sa týka povinná školská dochádzka. Povinná

školská dochádzka je v SR desaťročná (spravidla od 6 rokov do konca školského roku, kedy dieťa dovŕši 16 rokov). Ak sa povinná školská dochádzka vzťahuje na viac ako jedno dieťa v domácnosti, respondent by mal odpovedať s ohľadom na dieťa, ktoré má najviac ťažkostí s dostupnosťou.

OTÁZKA H2.

Príliš tmavý byt - zisťuje sa, či respondent má dojem, t.j. subjektívny pocit, že obydlie je „príliš tmavé“ (oknami neprechádza dostatok denného svetla) a považuje to za určitý problém pre domácnosť. Stačí, keď respondent pociťuje tento problém v ktorejkoľvek z izieb v byte - nedostatok denného svetla sa nemusí týkať nevyhnutne všetkých izieb.

OTÁZKA H3.

Pýtame sa domácnosti, či sa v mieste jej bydliska vyskytujú nasledujúce problémy:

Zatekajúca strecha, vlhké steny, podlahy/základy alebo zahŕňajúce okenné rámy/ podlahy (riadok 1) - podľa vyjadrenia respondenta sa zisťujú objektívne pomery v byte.

Nežiadúci hmyz alebo škodce v domácnosti (blchy, ploštice, šváby, potkany, myši a pod.) (riadok 2).

Príliš veľa hluku od susedov alebo zvonku (riadok 3) - ide napr. o hluk spôsobený dopravou, blízkou továrňou, obchodmi, reštauráciou a pod..

Znečistenie, špina alebo iný problém súvisiaci so životným prostredím v regióne/oblasti (riadok 4) - dym, prach, nepríjemný zápach, znečistená voda a pod..

Kriminalita, násilie, vandalizmus v danej lokalite (riadok 5) - respondent posúdi, či kriminalita, násilie alebo vandalizmus na danom území vytvárajú problém pre jeho domácnosť.

Odpoveď sa označí **v každom riadku!**

OTÁZKA H4.

Pojem „nábytok“ zahŕňa napr. stoly, stoličky, postele, lavice, skrine a pod., nachádzajúce sa v byte, ktoré sú svojím určením vhodné alebo pohodlné pre žitie a prácu. Do úvahy pripadá aj použitý nábytok.

SEKCIA 9.

J. POZNÁMKY A UKONČENIE OPYTOVANIA

RIADOK J1.

Dĺžka trvania opytovania - opytovateľ zaznačí čas trvania opytovania za dotazník **SILC_MRK_A** a **SILC_MRK_B** v minútach.

Vypíňaniu RIADKA J1. je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, pretože čas trvania opytovania sa špeciálne vyhodnocuje!

RIADOK J2.

Opytovateľ má priestor na uvedenie **dodatočných informácií**, ktoré podľa jeho názoru respondent nespomenul, príp. uviedol nesprávne, resp. podhodnotil (v prípade uvedenia peňažných a iných príjmov) a ktoré by pri konečnom spracovaní mohli mať dopad na výsledky zisťovania.

5.3 Vyplňovanie dotazníka SILC_MRK_C - Údaje za osoby

Údaje sa vyplňajú za každú osobu zo súčasných členov domácnosti, ktorá k 30.9. 2018 dosiahla 16 rokov a viac (týka sa to osôb narodených do 1.10. 2002 a skôr).

IDENTIFIKÁCIA DOMÁCNOSTI

Číslo bytu a Číslo domácnosti v rámci bytu sa opíše z dotazníka SILC_MRK_A. Slúžia na identifikáciu domácnosti pre tú osobu, za ktorú sa vyplní dotazník SILC_MRK_C.

KÓD OPYTOVATEĽA

Kód opytovateľa sa opíše z dotazníka SILC_MRK_A.

SEKCIA 1.

A. IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE A VÝSLEDOK OPYTOVANIA

RIADOK A1.

Identifikačné číslo domácnosti opytovateľ nevyplní !!

Identifikačné číslo domácnosti doplní neskôr supervízor a odpíše ho z dotazníka SILC_MRK_A, RIADOK A1.

RIADOK A2.

Identifikačné číslo osoby, za ktorú je vyplnený dotazník C - zapíše sa poradové číslo tej osoby, za ktorú je vyplnený dotazník C.

Kompletné 10-miestne číslo osoby opytovateľ nevyplní !! Doplní ho supervízor tak, že ho odpíše neskôr z dotazníka SILC_MRK_A, príslušný riadok v stĺpci D1.

Opytovateľ vyplní len "Poradové číslo osoby" (poradové číslo riadka (I.r.), v ktorom je osoba zapísaná v dotazníku SILC_MRK_A, v časti D. Zloženie domácnosti).

RIADOK A3.

Zapíše sa **deň a mesiac**, kedy sa opytovanie realizovalo.

RIADOK A4.

Opytovateľ vyplní tzv. **status údajov**, a to na základe rozsahu **vyplnenosti** dotazníka SILC_MRK_C.

Kód 11 sa zapíše, ak je väčšina údajov za osobu v dotazníku SILC_MRK_C vyplnená.

Ak nie je, zapíše sa **jeden z kódov dôvodu neúspešnosti** opytovania za príslušnú osobu a **opytovanie sa za túto osobu končí** - riadky A5. a A6. zostávajú prázdne!

RIADOK A5.

Typ opytovania sa viaže výlučne na dotazník SILC_MRK_C.

Kód 3 - opytovanie **so zástupcom (proxy)** - týka sa osobného opytovania s iným členom domácnosti. Možno ho použiť **len vo výnimočných prípadoch**, ak je respondent dočasne neprítomný alebo nie je spôsobilý odpovedať (napr. zdravotné dôvody).

RIADOK A6.

Poradové číslo osoby, ktorá poskytla údaje za respondenta v dotazníku **SILC_MRK_C**, opíše opytovateľ **zo stĺpca I.r.** (D. Zloženie domácnosti).

SEKCIA 2.

B. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

OTÁZKA B3.

Slovným zápisom sa uvedie názov krajiny narodenia respondenta.

Krajina narodenia je definovaná ako krajina obvyklého pobytu matky v čase narodenia respondenta. Opytovateľ nekóduje krajinu narodenia, okienka pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

Ak daná krajina už neexistuje v takom územnom rozložení, v akom existovala v čase narodenia respondenta, krajina narodenia sa zapisuje vzhľadom na súčasne platné hranice krajiny, t.j. také hranice krajiny, ktoré sú platné v čase zisťovania.

OTÁZKY B4. a B5.

Slovným zápisom sa uvedie štátne občianstvo respondenta.

Štátne občianstvo je osobitný právny vzťah medzi jednotlivcom a jeho štátom, získaný narodením alebo udelením občianstva (napr. prehlásením, možnosťou voľby, sobášom alebo iným spôsobom) podľa legislatívy daného štátu. Opytovateľ nekóduje štátne občianstvo, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

Ak respondent **nemá 2. štátne občianstvo**, v OTÁZKE B5 sa **zapiše 0**.

U osôb **s viacnásobným občianstvom**, sa uvedú **dve hlavné štátne občianstva**.

Pre uvedenie štátneho občianstva je potrebné dodržať nasledovné pravidlá:

- 1) prioritne sa má uviesť slovenské štátne občianstvo,
- 2) ak osoba nemá slovenské štátne občianstvo, prioritne sa má uviesť občianstvo niektorej z členských krajín EÚ,
- 3) ak osoba nemá štátne občianstvo žiadnej členskej krajiny EÚ, štátne občianstvo si respondent uvedie na základe vlastného uváženia.

Štátne občianstvo sa zapisuje vzhľadom na súčasne platné hranice krajiny, t.j. také hranice krajiny, ktoré sú platné v čase zisťovania.

OTÁZKY B6 a B7.

Zisťuje sa materinský jazyk respondenta a jazyk, ktorým doma najčastejšie komunikuje s inými členmi domácnosti.

SEKCIA 3.

C. ZDRAVIE

 Na otázky, ktoré súvisia so zdravotným stavom by mal **odpovedať osobne každý respondent!**

OTÁZKA C1.

Pýtame sa na **zdravotný stav vo všeobecnosti, nie na súčasný** zdravotný stav. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa neberú do úvahy.

Očakáva sa, že budú zohľadnené rôzne dimenzie zdravia t.j. jeho fyzická, sociálna a psychická rovina a biomedicínske príznaky a symptómy. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Od respondentov sa nevyžaduje, aby porovnávali svoje zdravie s inými osobami toho istého veku, alebo aby robili porovnávania so svojím zdravotným stavom v minulosti alebo v budúcnosti.

OTÁZKA C2.

 Pod pojmom „**dlhodobý**“ sa rozumie ochorenie alebo zdravotný problém, ktorý pretrvával alebo sa očakáva, že bude pretrvávať aspoň 6 mesiacov. Dlhodobý zdravotný problém mohol vzniknúť následkom poranenia, úrazov, vrodených väd a chorôb, ktoré nemusia byť nutne diagnostikované lekárom.

Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa nemajú brať do úvahy.

Patria sem aj **opakované problémy**, ktoré sú sezónne alebo nesúvislé, aj keď sa prejavujú po dobu menej ako 6 mesiacov (napr. alergie).

Otázka je zameraná na sebahodnotenie, ktoré poskytne respondent.

V prípade, že respondent má problémy, ktoré nepovažuje za veľmi závažné (napr. opakovaná senná nádcha), kód 1 by mal použiť len v tom prípade, ak je v dôsledku svojho zdravotného problému obmedzovaný vo svojich bežných aktivitách.

Ak respondent má dlhotrvajúce ochorenie alebo zdravotný problém, ktorý ho už netrápi a/alebo je udržiavaný pod kontrolou liekmi, opytovateľ označí kód 1 (Áno), napr. osoba s liečeným vysokým krvným tlakom.

Zahrnúť by sa mali nielen problémy súvisiace s chorobami alebo zlým zdravotným stavom, ale aj s ťažkosťami, ktoré sú spôsobené zraneniami/nehodami, vrodenými chybami, vrodenými poruchami a pod. (použije sa kód 1).

OTÁZKA C3.

Otázka C3. sa vyplňa len vtedy, ak je v otázke C2. uvedený kód 1 (Osoba má nejaké dlhodobé ochorenie).

Osôb, ktoré majú nejaké dlhodobé ochorenie sa pýtame, či chodia na pravidelné lekárske kontroly k špecialistovi. Špecialista je v tomto prípade diabetológ, hematológ, kardiológ a podobne. V tomto prípade nesledujeme pravidelné prehliadky stomatologické či gynekologické.

OTÁZKA C4.

Respondent sa sám ohodnotí, či je obmedzovaný v bežných činnostiach nejakými pretrvávajúcimi fyzickými alebo mentálnymi zdravotnými problémami, chorobou alebo invaliditou oproti všeobecnému štandardu populácie.

Uvažuje sa iba o obmedzení zo zdravotných dôvodov, nie o obmedzení spôsobené finančnými, kultúrnymi alebo inými príčinami, ktoré so zdravotným stavom nesúvisia.

Obdobie minimálne posledných 6 mesiacov sa týka **trvania obmedzenia činnosti a nie trvania zdravotného problému**, tzn. obmedzenie musí začať najmenej pred 6 mesiacmi a musí pretrvávať počas rozhovoru. Odpoveď na túto otázku je áno (kód 1 alebo 2), ak je osoba v súčasnosti obmedzovaná a bola obmedzovaná v činnostiach **minimálne posledných 6 mesiacov**.

OTÁZKA C5.

Otázkou sa zisťuje vlastné hodnotenie respondenta, či sa potreboval, ale nemohol sa poradiť v období počas posledných 12 mesiacov s lekárom.

Lekárskym vyšetrením pre „vlastný úžitok“ sa myslí konzultácia/liečenie **v mene svojej osoby**, nie v mene detí, partnera a pod.

OTÁZKA C6.

Otázka C6. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke C5. uvedený kód 1 (Áno, bola aspoň jedna taká situácia, keď respondent skutočne potreboval lekárske vyšetrenie (alebo liečbu) a táto mu nebola poskytnutá).

Cieľom otázky je identifikovať hlavný dôvod obmedzeného prístupu k zdravotnej starostlivosti. Označí sa **jedna** z možností.

OTÁZKA C7.

Otázkou sa zisťuje vlastné hodnotenie respondenta, či sa potreboval, ale nemohol sa poradiť v období počas posledných 12 mesiacov v súvislosti so zubným vyšetrením.

Lekárskym vyšetrením pre „vlastný úžitok“ sa myslí konzultácia/liečenie **v mene svojej osoby**, nie v mene detí, partnera a pod.

OTÁZKA C8.

Otázka C8. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke C7. uvedený kód 1 (Áno, bola aspoň jedna taká situácia, keď respondent skutočne potreboval zubné vyšetrenie (alebo liečbu) a táto mu nebola poskytnutá).

Cieľom otázky je identifikovať hlavný dôvod obmedzeného prístupu k zdravotnej starostlivosti. Označí sa **jedna** z možností.

OTÁZKA C9.

Zisťuje sa, či respondent chodí na pravidelné preventívne prehliadky k všeobecnému lekárovi.

SEKCIA 4.

D.- G. EKONOMICKÁ AKTIVITA, EKONOMICKÉ POSTAVENIE A PRÁCA

D. PREDCHÁDZAJÚCA A SÚČASNÁ PRÁCA, SÚČASNÉ EKONOMICKÉ POSTAVENIE

OTÁZKA D1.

Ak v uvedenom období došlo k viacerým zmenám v ekonomickej aktivite, zaznamená sa **posledná zmena!**

OTÁZKA D2.

Práca znamená akúkoľvek vykonanú činnosť za mzdu, plat, iný druh odmeny (vyplácaná vo finančnej aj naturálnej forme) alebo s cieľom dosiahnutia zisku (ďalej len „platba“) v priebehu predchádzajúceho týždňa, dokonca aj keď trvala len hodinu. Prácou za platbu sa považuje aj samostatná zárobková činnosť (podnikanie).

Osobe **na materskej dovolenke** sa označí **kód 1** (aj keď neodpracovala ani 1 hod.).

Osobe **na rodičovskej dovolenke** (ak nemala žiadnu zárobkovú činnosť) sa označí **kód 2**.

Osobe **na aktivačných prácach** sa označí **kód 1**.

Sezónnym pracovníkom, ktorí sú v období mimo sezóny bez práce sa označí **kód 2**.

U osôb (zamestnanec, podnikateľ, samostatne zárobkovo činná osoba) **s dlhotrvajúcou absenciou** v práci je rozhodujúca práve dĺžka trvania absencie a výška príjmu, ktorý počas tohto obdobia poberajú.

Ak dĺžka trvania absencie **prekračuje obdobie troch mesiacov** a výška poberaného príjmu **dosahuje aspoň 50% z priemerného príjmu**, týmto osobám sa označí **kód 1**.

Osoby, u ktorých absencia **prekračuje obdobie troch mesiacov** a zároveň ich **príjem je menší ako 50 % z priemerného príjmu**, týmto osobám sa označí **kód 2**.

Osoby, ktoré **majú uzatvorenú dohodu** (Dohoda o vykonaní práce, Dohoda o pracovnej činnosti, Dohoda o brigádnickej práci študentov), odpovedajú podľa skutočného stavu odpracovania aspoň 1 hodiny v predchádzajúcom týždni.

Ak **odpracovali** v predchádzajúcom týždni **aspoň 1 hodinu** (bez ohľadu na to, či je ich dohoda uzatvorená za účelom vykonávania pravidelnej činnosti alebo len jednorazovej činnosti), **označia sa kódom 1**. Ak neodpracovali aspoň 1 hodinu v predchádzajúcom týždni, označia sa kódom 2.

OTÁZKA D3.

Otázka D3. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke D2. uvedený kód 2 (Osoba nevykonávala v predchádzajúcom týždni aspoň 1 hodinu akúkoľvek prácu za mzdu, plat, iný druh odmeny alebo s cieľom dosiahnutia zisku).

Cieľom otázky je uistiť sa o tom, či respondent v minulom týždni nepracoval, pretože nemal žiadnu prácu (kód 2) alebo nepracoval len dočasne, počas obdobia kratšieho ako tri mesiace, kvôli dovolenke, chorobe, zraneniu a pod. (kód 1).

Ak obdobie absencie v práci prekročilo tri mesiace, označí sa **kód 2**.

Osoby, ktoré **majú uzatvorenú dohodu a neodpracovali aspoň 1 hodinu** v predchádzajúcom týždni **sa označia kódom 1** len v prípade, ak pre nich práca na dohodu predstavuje **pravidelne platenú činnosť**, ktorú považujú za svoje **hlavného zamestnanie**.

OTÁZKA D4.

*Činnosť, ktorá najlepšie vystihuje **súčasnú ekonomickú postavenie** respondenta sa označí **podľa jeho vlastného uváženia**, t.j. ide o samodefinovaný status ekonomickej aktivity, ktorý je určený na základe najviac stráveného času.*

*Pojem „súčasný“ znamená, že sa zohľadňujú všetky posledné zmeny. Napríklad ak osoba stratila prácu alebo nedávno odišla do dôchodku alebo sa stav činnosti inak zmenil, uviesť by sa mala **situácia v čase opytovania**..*

Pojem "súčasný" znamená, že sa zohľadňujú všetky konečné zmeny v situácii činnosti. Napríklad, ak osoba stratila prácu, alebo nedávno odišla do dôchodku, alebo sa stav činnosti inak zmenil konečným spôsobom, mala by sa uviesť situácia v čase rozhovoru.

Práca na plný, resp. kratší pracovný čas (kód 01, 02, 03 alebo 04) - sa označí, ak respondent odpracoval aspoň **2 týždne z mesiaca**.

Zamestnanec (kód 01, 02) - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémie, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách.

Za zamestnanca považujeme napr.:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá opatruje deti, starých a odkázaných občanov na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- pracovného asistenta, ktorý poskytuje pomoc občanom so zdravotným postihnutím (pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %) pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času,
- osobného asistenta, ktorý poskytuje pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktoré vykonáva,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Ak osoba ako zamestnanec súbežne vykonáva **niekoľko prác na kratší pracovný čas**, ktoré svojím rozsahom predstavujú ekvivalent práce na plný pracovný čas, použije sa **kód 01** (Zamestnanec pracujúci na plný pracovný čas).

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí **podľa samodefinovania**, a to na základe najviac stráveného času.

Podnikateľ, samostatne zárobkovo činná osoba (kód 03, 04) - osoba, ktorá rozvíja svoju vlastnú podnikateľskú činnosť, vykonáva vlastnú profesionálnu prax alebo sa venuje hospodárstvu s cieľom dosiahnutia zisku.

Vypomáhajúci členovia domácnosti v rodinnom podniku (neplatení) - ide o osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti pri poľnohospodárskych činnostiach alebo pri inom podnikaní, za predpokladu, že nie sú považovaní za zamestnancov. Sú to osoby pracujúce v rodinnom podnikaní alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia, žijúce v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná za účelom charity sa sem nezapočítava.

Ak respondent **pracoval na základe dohody** (Dohoda o vykonaní práce, Dohoda o pracovnej činnosti, Dohoda o brigádnickej práci študentov), zapíše svoj status ekonomickej aktivity a príslušný počet mesiacov podľa vlastného uváženia (okrem kódov 03 a 04).

Osoby pracujúce na dohodu by sa mali chápať ako zamestnanci len v prípade, ak pre nich práca na dohodu predstavuje pravidelne platenú činnosť, ktorú považujú za svoje hlavné zamestnanie.

Nezamestnaný (kód 05) - osoba, ktorá spĺňa tri nasledovné podmienky:

- nemala v sledovanom období žiadnu platenú prácu,
- bola schopná nastúpiť do práce počas nasledujúcich 14 dní
- aktívne si hľadala zamestnanie v priebehu predchádzajúcich štyroch týždňov.

Tieto osoby môžu, ale aj nemusia byť evidované na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie. Každá osoba, ktorá poberá dávku v nezamestnanosti sa považuje za nezamestnanú, vrátane absolventov škôl, ktorí vykonávajú tzv. absolventskú prax.

Žiak, študent (kód 06) - týmto kódom sa označí aj učeň, nepatria sem dospelé osoby študujúce popri zamestnaní.

Starobný dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku (kód 07) - osoba je na dôchodku, alebo na predčasnom dôchodku, ak zanechala prácu z dôvodu veku.

Osoba by mala byť označená ako dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku len vtedy, ak je jedinou príčinou tohto statusu **dosiahnutý vek**.

Invalidná osoba alebo osoba nespôsobilá pracovať (kód 08) - osoba, ktorá pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **o viac ako 40 %** v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Osoba v domácnosti (kód 09) - týmto kódom sa označí osoba, ktorá je schopná práce, ale nepracuje, nepripravuje sa na budúce povolanie ani si nehľadá prácu a stará sa o domácnosť a o osoby v domácnosti.

Iná neaktívna osoba (kód 10) - osoba, ktorá žila z iných zdrojov, napr. osoba na rodičovskej dovolenke a pod.

Žena na materskej dovolenke sa vždy označí ako **pracujúca na plný alebo kratší pracovný čas** (kód 01, 02, 03 alebo 04). Materská dovolenka je ospravedlnené voľno v práci, patrí výhradne zamestnankyni, ktorá má na ňu právny nárok.

Taktiež ženu ako samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá poberá materské môžeme považovať za ženu na MD a označiť ju ako pracujúcu (kód 1) .

Rodičovská dovolenka sa definuje ako osobná a riadna starostlivosť o vlastné dieťa, patrí výhradne zamestnanej osobe, začína spravidla hneď po skončení materskej dovolenky a môže trvať do 3. alebo 6. roku veku dieťaťa. Takáto osoba sa označí **kódom 10** (Iná neaktívna osoba).

Osoba, ktorá sa stará o dieťa do veku 3 rokov (6 rokov), ktorá však **nemá zamestnanecký vzťah k žiadnej organizácii**, sa nepovažuje za osobu na rodičovskej dovolenke. To, že osoba poberá rodičovský príspevok neznamená, že musí byť na rodičovskej dovolenke. Takáto osoba sa označí podľa vlastného uváženia **jedným z kódov 05, 06, 09, alebo 10**.

Osoby, ktoré sa označia kódom 05 až 10, pokračujú OTÁZKOU F1. - VŠEOBECNÉ OTÁZKY O PRÁCI!

SEKCIA 4.

E. SÚČASNÉ HLAVNÉ ZAMESTNANIE

OTÁZKA E1.

*Za **prvé zamestnanie** sa obvykle považuje zamestnanie s dobou trvania **najmenej 6 súvislých mesiacov**, t.j. také zamestnanie, ktoré nebolo v priebehu 6 mesiacov ukončené obdobím, kedy by sa respondent stal nezamestnaným alebo nebolo prerušené iným zamestnaním.*

Príležitostné práce vykonávané počas návštevy školy alebo štúdia sa nezahŕňajú.

Ak osoba začne svoje **pravidelné zamestnanie** počas štúdia, táto práca sa považuje za prvé zamestnanie. Ak však ide o občasné práce alebo práce vykonávané počas prázdnin, po ukončení ktorých sa respondent vrátil späť do vzdelávacieho systému - **tieto sa nepovažujú za prvé zamestnanie**.

OTÁZKA E2.

Zapíše sa **počet odpracovaných rokov**, pričom sa započíta aj obdobie, keď bol respondent napr. na materskej dovolenke, rodičovskej dovolenke (ak bola osoba v pracovnoprávnom pomere), na základnej vojenskej alebo civilnej službe, práceneschopný z dôvodu choroby (úrazu) alebo mal obmedzenú prácu (ekonomické alebo technické príčiny).

Otázky E3. až E15. sa týkajú súčasného hlavného zamestnania. Ak má osoba viac zamestnaní, za hlavné sa považuje to, v ktorom obvykle odpracuje najväčší počet hodín.

OTÁZKA E3.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné_povolanie) **so zamestnancami:** osoby, ktoré zamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné_povolanie) **bez zamestnancov:** osoby, ktoré nezamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Zamestnanec - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémie, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách.

Za zamestnanca považujeme:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá opatruje deti, starých a odkázaných občanov na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- pracovného asistenta, ktorý poskytuje pomoc občanom so zdravotným postihnutím (pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %) pri vykonávaní zamestnania a osobných potrieb počas pracovného času,
- osobného asistenta, ktorý poskytuje pomoc fyzickej osobe s ŤZP pri stanovených činnostiach, ktoré vykonáva,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí podľa samodefinovania, a to na základe najviac stráveného času.

Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku - osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti udržiavať poľnohospodársku usadlosť alebo viesť inú podnikateľskú činnosť. Tieto osoby pracujú v rodinnom podniku alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia a žijú v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná za účelom charity sa sem nezapočítava.

OTÁZKA E4.

Ide o súčasnú (poslednú) hrubú mesačnú mzdu zo zamestnania (v EUR) pred odpočítaním daní a príspevkov na sociálne a zdravotné poistenie. Zahŕňa aj platené nadčasy a provízie, ale nezahŕňa príjmy z investičných aktív, úspor, zásob a vlastníckych podielov.

Osobe na materskej dovolenke sa v hrubej mesačnej mzde zapíše „0“ !

Ak respondent **odmietne alebo nevie** uviesť súčasnú hrubú mesačnú mzdu, **okienka zostanú prázdne!**

OTÁZKA E5.

Zmluva na dobu neurčitú - pracovný pomer je dohodnutý **na neurčitý čas**, ak nebola v pracovnej zmluve výslovne určená doba jeho trvania alebo ak v pracovnej zmluve alebo pri jej zmene neboli splnené zákonné podmienky na uzatvorenie pracovného pomeru na určitú dobu. Pracovný pomer je uzatvorený na neurčitý čas aj vtedy, ak pracovný pomer na určitú dobu nebol dohodnutý písomne.

Zmluva na dobu určitú - pracovný pomer **na určitú dobu** možno dohodnúť, predĺžiť alebo opätovne dohodnúť **najdlhšie na dva roky**. Pracovný pomer na určitú dobu možno predĺžiť alebo opätovne dohodnúť v rámci dvoch rokov najviac dvakrát.

OTÁZKA E6.

Zodpovednosť **vedúceho** zahŕňa formálnu zodpovednosť za riadenie skupiny zamestnancov (iných ako zaučujúcich sa študentov), ktorých riadi priamo, t.j. preberá zodpovednosť za vykonanú prácu, prideluje úlohy podriadeným, kontroluje kvalitu vykonanej práce a pod..

OTÁZKA E7.

Predmetom záujmu je činnosť respondenta vo svojom zamestnaní a nie činnosť podniku!

Slovným zápisom sa opíše čo **najpodrobnejšie práca**, ktorú **respondent vykonáva** (napr. predavač - v obchode, v stánku, cestovných lístkov a pod., úradník - v banke, v doprave, v cestovnej kancelárii a pod., učiteľ - základnej školy, jazykovej školy a pod.).

Opytovateľ **nekóduje zamestnanie** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA E8.

Miestna (lokálna) jednotka je podnik alebo časť podniku (napr. továreň, úrad, dielňa, sklad, obchod) situovaný v geograficky vymedzenom priestore, ktorý je určený adresou (napr. odštepny závod, továreň, prevádzkareň, hospodárske stredisko, dielňa, pracovisko, sklad, depo, predajňa, stavba, stavenisko, výrobná, opravovňa, statok, baňa, nálezisko, lom). Na tomto mieste vykonáva jedna alebo viacero osôb činnosť pre jeden a ten istý podnik. To znamená, že podnik môže mať niekoľko miestnych jednotiek, ale miestna jednotka nemôže patriť ku viac ako jednému podniku.

Slovným zápisom sa opíše hlavná činnosť lokálnej jednotky organizácie, podniku, v ktorom respondent pracuje.

Ak respondent pracuje na viacerých miestach alebo doma, za miestnu (lokálnu) jednotku sa považuje to miesto, z ktorého sa vydávajú inštrukcie alebo z ktorého je práca organizovaná. Opytovateľ **nekóduje hlavnú činnosť organizácie, podniku** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA E9.

Pod **pracoviskom** sa rozumie **miestna (lokálna) jednotka** (pozri definíciu miestnej (lokálnej)) jednotky v OTÁZKE E8.

Do počtu osôb pracujúcich v lokálnej jednotke sa zahŕňa **aj respondent.**

OTÁZKA E10.

Počet odpracovaných hodín by mal zodpovedať počtu hodín, ktoré osoba bežne odpracuje vo svojom hlavnom zamestnaní vrátane nadčasov (platených aj neplatených), avšak s vylúčením obedňajšej prestávky a času stráveného dochádzaním z miesta bydliska do práce a späť.

Do počtu odpracovaných hodín sa započítava aj práca doma. „**Práca doma**“ však **nezahŕňa** prípady, keď zamestnanec prácu, ktorú by mal na základe dohodnutých pracovných podmienok vykonávať na pracovisku, vykonáva doma z dôvodu nedostatku času a pod. Prácu doma si môžu do počtu odpracovaných hodín zahrnúť aj podnikatelia a samostatne zárobkovo činné osoby (napr. vedenie účtovníctva a pod.).

V prípade učiteľov by sa za odpracované hodiny mali považovať hodiny výučby a prípravy triedy, štúdia, výskumu, rovnako i hodiny povinnej prítomnosti učiteľa v príslušnom centre vzdelávania.

V prípade, že respondent odpracoval napr. 37,5 hodín, zapíše sa 38 hodín.

Ak respondent **nevie uviesť** počet hodín, zapíše sa **týždenný priemerný počet hodín**, ktoré boli odpracované počas predchádzajúcich 4 týždňov.

OTÁZKA E11.

Zapíše sa **celkový počet hodín** obvykle odpracovaných **v ďalších zamestnaniach** (okrem hlavného) na základe pracovnej zmluvy alebo dohody o vykonaní práce, v ktorých respondent pracoval na plný, kratší pracovný čas alebo pracoval aspoň 1 hodinu za mzdu, plat, iný druh odmeny (taktiež sa nezahŕňa čas vyčlenený na obed a čas strávený dochádzaním z miesta bydliska do práce a späť).

Ak respondent **nevie uviesť** počet hodín, zapíše sa **týždenný priemerný počet hodín**, ktoré boli odpracované v týchto zamestnaniach počas predchádzajúcich 4 týždňov.

OTÁZKA E13.

Označí sa **len jedna možnosť** na základe najvyššej priority.

Invalidita (kód 2) - tento dôvod sa označí, ak ide o osobu s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, ktorá má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

OTÁZKA E14.

Zmena zamestnania u zamestnanca znamená, že **zmenil zamestnávateľa**, došlo ku zmene pracovnej zmluvy s tým istým zamestnávateľom alebo nastali situácie ako prepustenie pre nadbytočnosť, zamestnávateľ ukončil činnosť, skorší odchod do dôchodku a pod..

U samostatne zárobkovo činných osôb sa za zmenu práce považuje zmena charakteru vykonávanej aktivity (alebo prechod medzi statusom zamestnanca na samostatne zárobkovo činnú osobu). Ukončenie jednej pracovnej zmluvy a začatie novej, neznamená pre samostatne zárobkovo činné osoby zmenu práce.

Ak respondent **nezmenil zamestnanie** (napr. pracujúci starobný dôchodca) za predchádzajúci rok (kód 2), pokračuje sa **OTÁZKOU H1. (H. Príjem zo zamestnania)**!

OTÁZKA E15.

Pod lepšou prácou (kód 1) sa rozumie lepší plat/mzda, lepšie pracovné podmienky, kratší čas strávený dochádzaním do práce.

Situácie ako prepustenie pre nadbytočnosť, zamestnávateľ ukončil činnosť alebo skorší odchod do dôchodku, ktorý bol zapríčinený ekonomickými faktormi (problémy na trhu práce, ťažkosti v špecifických oblastiach ekonomiky a pod.) sa označia - kódom 3.

Ukončenie práce **z iných dôvodov** (kód 7) - ak sa žiadny z kódov 1 až 6 nedá použiť, vrátane prípadu, keď osoba rezignovala zo svojho zamestnania z dôvodov napr. osobná nespokojnosť, odchod do dôchodku v normálnom veku alebo „z vlastného rozhodnutia“, z dôvodu osobného zdravia a pod..

Po vyplnení OTÁZKY E15. sa pokračuje **OTÁZKOU H1. (H. Príjem zo zamestnania)**!

SEKCIA 4.

F. VŠEOBECNÉ OTÁZKY O PRÁCI

OTÁZKA F1.

Otázka sa týka osôb, ktoré v súčasnosti nepracujú.

Odpoveď bude „áno“ (kód 1), ak si osoba **aktívne** hľadala prácu (bola v kontakte s príslušným úradom práce, so sprostredkovateľskými agentúrami, priamo oslovila zamestnávateľa, zúčastňovala sa pracovných pohovorov, informovala sa o pracovných ponukách medzi priateľmi a pod.).

Vzdelávanie a školenie sa nepovažujú za hľadanie práce, označí sa kód 2.

OTÁZKA F2.

Schopnosť nástupu do zamestnania znamená, že ak by si našiel respondent prácu, bol by schopný začať pracovať v priebehu 2 týždňov.

Ak si respondent už našiel prácu, ktorá sa začne neskôr, t.j. v priebehu obdobia 3 mesiacov, označí sa „áno“ (kód 1).

OTÁZKA F3.

Zisťuje sa, či v prípade ponuky nejakého zamestnania túto ponuku respondent odmietol. V prípade viacerých dôvodov je možné uviesť viac odpovedí.

Ak nenastala taká situácia, uvedie sa kód 6 (Netýka sa).

OTÁZKA F4.

Zisťuje sa, či osoba niekedy pracovala v zamestnaní alebo podnikala na plný alebo kratší pracovný čas **najmenej 6 mesiacov**.

Prázdninové práce študentov a akákoľvek vykonávaná **príležitostná práca sa nezahŕňa**, označí sa kód 2 a pokračuje sa **OTÁZKOU K1. (K. Iné príjmy a daňové vyrovnanie)**.

Berie sa do úvahy len práca, ktorá bola vykonávaná ako pravidelná činnosť v trvaní aspoň 6 po sebe nasledujúcich mesiacov.

SEKCIA 4.

G. POSLEDNÉ HLAVNÉ ZAMESTNANIE

OTÁZKA G1

*Za **prvé zamestnanie** sa obvykle považuje zamestnanie s dobou trvania **najmenej 6 súvislých mesiacov**, t.j. také zamestnanie, ktoré nebolo v priebehu 6 mesiacov ukončené obdobím, kedy by sa respondent stal nezamestnaným alebo nebolo prerušené iným zamestnaním.*

Príležitostné práce vykonávané počas návštevy školy alebo štúdia sa nezahŕňajú.

Ak osoba začne svoje **pravidelné zamestnanie počas štúdia**, táto práca sa považuje za **prvé zamestnanie**. Ak však ide o občasné práce alebo práce vykonávané počas prázdnin, po ukončení ktorých sa respondent vrátil späť do vzdelávacieho systému - tieto sa nepovažujú za prvé zamestnanie.

OTÁZKA G2.

Zapíše sa **počet odpracovaných rokov**, pričom sa započíta aj obdobie, keď bol respondent napr. na materskej dovolenke, rodičovskej dovolenke (ak bola osoba v pracovnoprávnom pomere), na základnej vojenskej alebo civilnej službe, práceneschopný z dôvodu choroby (úrazu) alebo mal obmedzenú prácu (ekonomické alebo technické príčiny).

OTÁZKA G3.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **so zamestnancami**: osoby, ktoré zamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Podnikateľ (spoločník firmy, živnostník, samostatne hospodáriaci roľník, slobodné povolanie) **bez zamestnancov**: osoby, ktoré nezamestnávajú v rámci svojho podnikania ďalšie osoby - zamestnancov. Ide o osoby zapísané v obchodnom registri, v živnostenskom registri, osoby podnikajúce na základe zvláštnych predpisov (lekári, advokáti, znalci, audítori, umelci, atď.), osoby vykonávajúce poľnohospodársku činnosť podľa zvláštnych predpisov.

Zamestnanec - osoba, ktorá pracuje pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberá odmenu za prácu vo forme mzdy, platu, príspevkov, prémie, odmien na základe dosiahnutých výsledkov alebo platby v naturáliách.

Za zamestnanca považujeme:

- rodinného príslušníka pracujúceho v rodinnom podniku **na základe riadnej pracovnej zmluvy**, ak za vykonanú prácu dostáva **pravidelný peňažný príjem**,
- osobu, ktorá opatruje deti, starých a odkázaných občanov na základe dohody s miestnym úradom alebo iným orgánom verejnej správy,
- kňaza akéhokoľvek vierovyznania.

Osoba, ktorá súbežne vykonáva vlastnú profesionálnu prax a zároveň pracuje pre iného štátneho alebo súkromného zamestnávateľa (napr. lekár s vlastnou ambulanciou, ktorý zároveň pracuje ako zamestnanec v nemocnici) sa označí podľa samodefinovania, a to na základe najviac stráveného času.

Vypomáhajúci (neplatený) člen domácnosti v rodinnom podniku - osoby, ktoré vypomáhajú inému členovi domácnosti udržiavať poľnohospodársku usadlosť alebo viesť inú podnikateľskú činnosť. Tieto osoby pracujú v rodinnom podniku alebo na rodinnej farme bez finančného ohodnotenia a žijú v tej istej domácnosti ako majiteľ podniku alebo farmy.

Patria sem napr.:

- syn alebo dcéra, ktorí vypomáhajú v rodinnom podniku svojich rodičov bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania,
- manželka, ktorá pomáha svojmu manželovi pri jeho podnikaní (napr. zabezpečuje zásobovanie) bez nároku na akúkoľvek formu finančného a naturálneho odmeňovania.

Neplatená dobrovoľná práca vykonávaná za účelom charity sa sem nezapočítava.

OTÁZKA G4.

Zodpovednosť **vedúceho** zahŕňa formálnu zodpovednosť za riadenie skupiny zamestnancov (iných ako zaučujúcich sa študentov), ktorých riadi priamo, t.j. preberá zodpovednosť za vykonanú prácu, prideluje úlohy podriadeným, kontroluje kvalitu vykonanej práce a pod..

OTÁZKA G5.

 Predmetom záujmu je činnosť respondenta vo svojom zamestnaní a nie činnosť podniku!

Slovným zápisom sa opíše čo **najpodrobnejšie** práca, ktorú respondent vykonával (napr. predavač - v obchode, v stánku, cestovných lístkov a pod., úradník - v banke, v doprave, v cestovnej kancelárii a pod., učiteľ - základnej školy, jazykovej školy a pod.).

Opytovateľ **nekóduje zamestnanie** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA G6.

Miestna (lokálna) jednotka je podnik alebo časť podniku (napr. továreň, úrad, dielňa, sklad, obchod) situovaný v geograficky vymedzenom priestore, ktorý je určený adresou (napr. odštepny závod, továreň, prevádzkareň, hospodárske stredisko, dielňa, pracovisko, sklad, depo, predajňa, stavba, stavenisko, výrobná, opravovňa, statok, baňa, nálezisko, lom). Na tomto mieste vykonáva jedna alebo viacero osôb činnosť pre jeden a ten istý podnik. To znamená, že podnik môže mať niekoľko miestnych jednotiek, ale miestna jednotka nemôže patriť ku viac ako jednému podniku.

Slovným zápisom sa opíše hlavná činnosť lokálnej jednotky organizácie, podniku, v ktorom respondent pracoval.

Ak respondent pracoval na viacerých miestach alebo doma, za miestnu (lokálnu) jednotku sa považuje to miesto, z ktorého sa vydávali inštrukcie alebo z ktorého bola práca organizovaná. Opytovateľ **nekóduje hlavnú činnosť organizácie, podniku** respondenta, **okienka** pre vyplnenie kódov **zostávajú prázdne!**

SEKCIA 5.

PRÍJMY ZA POSLEDNÝCH 12 MESIACOV (H. - N.)

Otázky týkajúce sa **príjmov** patria v štatistických zisťovaniach medzi najproblematickejšie z hľadiska odpovedí respondentov. Preto je potrebné pri kladení otázok postupovať veľmi taktne, ale zároveň je nevyhnutné presvedčiť respondenta, že tieto údaje patria medzi najdôležitejšie pre hodnotenie životných podmienok a sociálnej situácie domácností.

Je vhodné pri získavaní údajov o príjmoch požiadať respondenta, aby pri **ich poskytovaní vychádzal z príslušných dokladov**, ako sú napr. výplatná páska, daňové priznanie, účtovná uzávierka a iné zodpovedajúce dokumenty.

SEKCIA 5.

H. PRÍJEM ZO ZAMESTNANIA

OTÁZKA H1.

Príjem zo zamestnania (peňažný, nepeňažný) vyplňajú osoby, ktoré vykonávajú činnosť na základe pracovno-právneho vzťahu (resp. štátnozamestnaneckého, služobného a členského pomeru) a je im za prácu vyplácaná odmena vo forme mzdy, platu, odmeny za výkon funkcie a iných druhov odmien, ktoré sú považované za príjem zo závislej činnosti. Príjem na základe **Dohody sa sem nezahŕňa** - zapisuje sa v OTÁZKE K1. (K. Iné príjmy a daňové vyrovnanie), riadok 2.

V prípade, ak osoba vykonáva činnosti na základe oprávnenia, osvedčenia alebo iného súhlasu príslušného orgánu a je zapísaná v zozname - registri, ktorý vedie príslušná komora,

resp. ministerstvo, za aké sa považuje napr. činnosť vykonávaná na základe živnosti, činnosť lekárov, právnikov, architektov, tlmočníkov a pod., takéto príjmy sa uvádzajú v module **J. Príjem z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti**.

Pri posudzovaní príjmov za prácu členov družstiev, spoločníkov a konateľov obchodných spoločností (napr. s.r.o., akciových spoločností a pod.) a komandistov komplementárnych spoločností **ako príjmov zo zamestnania**, je potrebné zvažovať existenciu určitého obchodno-záväzkového vzťahu (pracovná zmluva, spoločenská zmluva, mandátna zmluva a pod.) a predovšetkým to, či sú činnosti vykonávané na základe určitého oprávnenia.

Príklad:

Ak **má** napr. spoločník s.r.o. s obchodnou spoločnosťou uzatvorenú **pracovnú zmluvu** a dosahuje príjem na základe tejto zmluvy, takto získaný príjem sa považuje za príjem zo zamestnania. Ak **pracovnú zmluvu** uzatvorenú **nemá** a za prácu, ktorú pre spoločnosť vykonáva, **poberá odmenu**, považovanú za príjem zo závislej činnosti, takýto príjem sa bude považovať za príjem zo zamestnania. V prípade, že **nemá** so spoločnosťou uzatvorenú **pracovnú zmluvu** a za výkon činnosti **nepoberá žiadnu odmenu**, ale na základe majetkovej účasti na spoločnosti mu prináleží podiel na zisku vyplatený obchodnou spoločnosťou zo zisku po zdanení, tento sa zaznamenáva v module **K. Príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti**.

OTÁZKA H2.

Celková mzda pozostáva zo základnej mzdy/platu a ostatných peňažných položiek mzdy:

- mzda za prácu nadčas,
- príplatky k mzde a platu a mzdové zvýhodnenia (za prácu nadčas, za sviatok, za nočnú prácu, za prácu v sťaženom a zdraví škodlivom pracovnom prostredí, doplatky mzdy pri preradení a pod.),
- prémie, odmeny rôzneho druhu (vrátane jubilejných a pri príležitosti výročia, odmeny za vynálezy)
- 13. a 14. plat
- náhrady mzdy a plátov (za neodpracovaný čas - za dovolenku, za sviatok, pri prekážkach v práci),
- odchodné, odstupné,
- príspevky zo sociálneho fondu,
- náhrada za pracovnú pohotovosť.

Iné peňažné položky nad rámec mzdy:

- podiely na zisku vyplácané zamestnancom,
- platby do programu sporenia,
- zamestnanecké obligácie, tantiémy (podiel členov predstavenstva a členov dozornej rady akciovej spoločnosti),
- plnenia poskytované zamestnávateľom zo zisku po ich zdanení,
- sprepitné, obslužné (v kasinách) a iné peňažné platby od zamestnávateľa.

V otázke **H2**. môže respondent uviesť priemernú mesačnú mzdu za posledných 12 mesiacov alebo celkovú mzdu za posledných 12 mesiacov. Pri oboch je potrebné ešte v stĺpci 1 označiť, či ide o hrubú mzdu (kód 1) alebo čistú mzdu (kód 2) a v stĺpci 3 je potrebné uviesť počet mesiacov poberania mzdy.

Ak respondent **nevie uviesť žiadnu sumu** mzdy zo zamestnania, ale vie uviesť aspoň interval, v ktorom sa jeho mzda nachádzala, tak v otázke **H2**. v prvom stĺpci označte, či ide o hrubú alebo čistú mzdu, počet mesiacov poberania v stĺpci 3 a pokračuje sa na OTÁZKU H3.

Ak respondent **odmietne** uviesť sumu mzdy, okienka **zostávajú prázde!**

OTÁZKA H3.

Ak respondent **nevie** uviesť v OTÁZKE H2. sumu mzdy zo zamestnania, opytovateľ na základe jeho odpovede označí príslušný interval, kde sa nachádzala respondentova priemerná mesačná mzda zo zamestnania za posledných 12 mesiacov.

SEKCIA 5.

J. PRÍJEM Z PODNIKANIA A Z INEJ SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI

OTÁZKA J1.

Za podnikateľa a samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) sa považuje osoba, ktorá vykonáva tieto činnosti na základe určitého oprávnenia, osvedčenia alebo iného súhlasu príslušného orgánu a je zapísaná v zozname - registri, ktorý vedie príslušná komora, resp. ministerstvo.

*Za **príjem z podnikania** sa považujú podiely na zisku vyplácané obchodnou spoločnosťou zo zisku po zdanení, ktoré sú spoločníkom obchodnej spoločnosti (napr. s.r.o.) vyplácané na základe ich majetkovej účasti v obchodnej spoločnosti.*

Príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti (SZČ) vyplňajú osoby, ktoré majú príjem z nižšie uvádzaných činností a vyplňajú daňové priznanie typu B:

- a) z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva,
- b) zo živnosti,
- c) z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov, (napr. príjmy lekárov, lekárnikov, advokátov, komerčných právnikov, notárov, overovateľov a daňových poradcov, burzových dohodcov, autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov a iné). Poskytovatelia týchto činností musia byť zapísaní v zozname – registri, ktorý vedie príslušná komora, resp. ministerstvo,
- d) podiel na zisku spoločníkov v.o.s a komplementárov komanditnej spoločnosti,
- e) z použitia alebo poskytnutia práv z priemyselného alebo z iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady, vrátane autorských honorárov, honorárov za vynálezy, literárne diela a pod.,
- f) z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním,
- g) znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu.

OTÁZKA J2.

Pýtame sa, aký bol respondentov čistý peňažný príspevok z jeho podnikateľskej činnosti, ktorý použil na súkromné účely v rámci domácnosti za posledných 12 mesiacov.

V otázke **J2.** môže respondent uviesť priemerný čistý mesačný príspevok za posledných 12 mesiacov alebo celkový čistý príspevok za posledných 12 mesiacov. Pri oboch je ešte v stĺpci 3 potrebné uviesť počet mesiacov prispievania do domácnosti.

Ak respondent **nevie uviesť žiadnu sumu**, ale vie uviesť aspoň interval, v ktorom sa jeho príspevky do domácnosti nachádzali, tak v otázke **J2.** označte počet mesiacov prispievania v stĺpci 3 a pokračuje sa na OTÁZKU J3.

Ak respondent **odmietne** uviesť sumu príspevkov, okienka **zostávajú prázdne!**

OTÁZKA J3.

Ak respondent **nevie** uviesť v OTÁZKE J2. sumu príspevkov z podnikania do domácnosti, opytovateľ na základe jeho odpovede označí príslušný interval.

SEKCIA 5.

K. INÉ PRÍJMY A DAŇOVÉ VYROVNANIE

OTÁZKA K1.

Príjmy z príležitostných činností (riadok 1) - zahŕňajú príjmy z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, z príležitostnej domácej samovýroby, z predaja poľnohospodárskych výrobkov a pod..

Za príjem z príležitostných činností sa považuje aj príjem z takej činnosti, ktorú osoba vykonáva bez živnostenského oprávnenia, ale na jej výkon sa toto oprávnenie vyžaduje.

Príjmy na základe dohody (riadok 2) - patria sem príjmy dosiahnuté na základe dohody o vykonaní práce, na základe dohody o pracovnej činnosti a na základe dohody o brigádnickej práci študentov.

Príjmy zo zahraničia (riadok 3) - patria sem iné príjmy zo **zahraničia**.

Avšak **nepatria sem príjmy zo zamestnania v zahraničí** (zapiše sa v sekcii H. PRÍJEM ZO ZAMESTNANIA), **príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti v zahraničí** (zapiše sa v sekcii J. PRÍJEM Z PODNIKANIA A Z INEJ SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI) a tiež **dôchodok zo zahraničia** (zapiše sa do **modulu M. SOCIÁLNE DÁVKY - dôchodky**).

Ostatné príjmy (riadok 4) - patria sem príjmy z predaja hnutelných vecí, z prevodu vlastníctva nehnuteľností, zo športových súťaží, z výhier, **diéty kamionistov** a iné.

OTÁZKA K2.

Nedoplatok daňového vyrovnania - predstavuje sumu, ktorú respondent **zaplatil** na základe rozdielu medzi daňou zaplatenou preddavkovo a skutočnou výškou dane.

Preplatok daňového vyrovnania - predstavuje sumu, ktorá bola respondentovi **vrátená** na základe rozdielu medzi daňou zaplatenou preddavkovo a skutočnou výškou dane.

SEKCIA 5.

L. DÔCHODKOVÉ SPORENIE

OTÁZKA L2.

Obsahujú príspevky do individuálnych dôchodkových fondov, súvisiacich so starobou, pozostalými, chorobou, invaliditou a nezamestnanosťou, napr. vyplývajúce zo zmlúv s doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (**III. pilier**), avšak **nie s dôchodkovými správcovskými spoločnosťami** (II. pilier) !

V OTÁZKE L2. sa vyplní suma, ktorú respondent vyplatil na doplnkové dôchodkové sporenie aj v prípade tých **respondentov**, ktorým na doplnkové dôchodkové sporenie **prispieval zamestnávateľ!** V ročnej sume sa uvedie len tá časť príspevku, ktorú na doplnkové dôchodkové sporenie uhradil sám respondent.

OTÁZKA L3.

V otázke sa uvedie ročná suma za posledných 12 mesiacov pravidelného alebo jednorazového dôchodku vyplateného z doplnkového dôchodkového sporenia (**III. pilier**). Suma za posledných 12 mesiacov dôchodku sa uvedie aj v prípade tých **respondentov**, ktorým na doplnkové dôchodkové sporenie **prispieval zamestnávateľ**.

SEKCIA 5.

M. SOCIÁLNE DÁVKY

OTÁZKA M1.

Poberateľ je fyzická osoba, ktorá poberala pomoc v hmotnej núdzi aj za ostatné spoločne posudzované osoby.

Domácnosť tvoria spoločne posudzované fyzické osoby, ktorými sú:

- a) jednotlivec,
- b) manžel a manželka,
- c) manžel, manželka a nezaopatrené dieťa žijúce s nimi v domácnosti
- d) rodičia a nezaopatrené deti žijúce s nimi v domácnosti,
- e) rodičia a deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú príjem alebo majú príjem najviac vo výške minimálnej mzdy, žijúce s rodičmi v domácnosti,
- f) rodičia a deti nad 25 rokov veku žijúce s nimi v domácnosti, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia,

Ak osoba nebola príjemcom, ani spoločne posudzovanou osobou, prechádza až na OTÁZKU M6 - Dávky v nezamestnanosti.

OTÁZKA M2.

*Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti podľa zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých predpisov nedosahuje sumy **životného minima** a členovia domácností si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť alebo zvýšiť príjem.*

Pomoc v hmotnej núdzi (riadok 1) je:

- a) dávka v hmotnej núdzi,
- b) ochranný príspevok,
- c) aktivačný príspevok,
- d) príspevok na nezaopatrené dieťa,
- e) príspevok na bývanie.

a) dávka v hmotnej núdzi - je určená na zabezpečenie základných životných podmienok. Základná dávka v sume **64,70 EUR** sa poskytuje len tým plnoletým sociálne odkázaným osobám, ktoré mesačne odpracujú v rámci malých obecných služieb alebo dobrovoľníckych prác najmenej **32 hodín**. Mesačná dávka je

<i>Dávka v hmotnej núdzi</i>	do 30.6. 2018	od 1.7. 2018
jednotlivec bez detí	61,60 EUR	64,70 EUR
jednotlivec s dieťaťom alebo najviac štyrmi deťmi	117,20 EUR	123,10 EUR
dvojica bez detí	107,10 EUR	112,50 EUR
dvojica s dieťaťom alebo najviac štyrmi deťmi	160,40 EUR	168,40 EUR
jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	171,20 EUR	179,80 EUR
dvojica s viac ako štyrmi deťmi	216,10 EUR	226,90 EUR

b) ochranný príspevok - je určený na zabezpečenie osobných výdavkov člena domácnosti, ktorý nemá možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Ochranný príspevok za každého člena domácností môže byť **63,07 EUR, 34,69 EUR** alebo **13,50 EUR** mesačne

c) aktivačný príspevok - je **63,07 EUR** mesačne, ak pracuje alebo je evidovaný ako uchádzač o zamestnanie a vykonáva menšie obecné služby alebo dobrovoľnícku činnosť v rozsahu **minimálne 64 hodín a maximálne 80 hodín mesačne**.

d) príspevok na nezaopatrené dieťa - je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku. Jeho výška je **17,20 EUR** mesačne.

e) príspevok na bývanie - je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním. Príspevok na bývanie je:

- **55,80 EUR** mesačne, ak ide o domácnosť s jedným členom domácnosti,
- **89,20 EUR** mesačne, ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti, alebo ak ide o nájom bytu viacerými nájomcami.

Osobitný príspevok (riadok 2) - je určený pre dlhodobo nezamestnaných, ktorí pred nástupom do zamestnania poberali pomoc v hmotnej núdzi a začali pracovať.

Podmienkou je, aby ich príjem z práce bol najmenej vo výške minimálnej mzdy a najviac vo výške trojnásobku minimálnej mzdy, a domácnosti, ktorej je zamestnaná osoba členom, sa prestane poskytovať pomoc v hmotnej núdzi.

Osobitný príspevok sa poskytuje vo výške:

- **126,14 EUR** mesačne počas prvých 6 kalendárnych mesiacov a
- **63,07 EUR** mesačne ďalších 6 kalendárnych mesiacov.

V stĺpci 1 sa vyplní **ročná suma pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku**, ktorá bola vyplatená domácnosti v minulom kalendárnom roku, **v stĺpci 2** sa uvedie **počet mesiacov** ich poberania a **v stĺpci 3** sa zapíše **počet posudzovaných osôb, vrátane osoby poberateľa**.

OTÁZKA M3.

Príspevok na bývanie (riadok 1) - poskytuje sa občanovi v hmotnej núdzi a osobám, ktoré sa s ním spoločne posudzujú, pri splnení zákonných podmienok za účelom úhrady nákladov spojených s bývaním.

Dávka pre dieťa, ak si plní povinnú školskú dochádzku, resp. príspevok pre nezaopatrené dieťa (riadok 2) - poskytuje sa **mesačne** a je určený na podporu výchovy a vzdelávania dieťaťa v domácnosti, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku. Dávka, resp. príspevok sa poskytuje od začiatku školského roka v období školského vyučovania a školských prázdnin.

Ak je v domácnosti viac detí, na ktoré sa uvedená dávka, resp. príspevok poberá, do stĺpca 3 sa uvedie **súčet mesiacov** poberania dávky **za všetky deti**, ktorých sa dávka týka, t.j. **súčet môže prevyšovať 12 mesiacov!**

OTÁZKA M4.

Zisťuje sa, či respondent stratili za posledných 12 mesiacov nárok na príspevok na bývanie v rámci pomoci v hmotnej núdzi.

Táto situácia nastáva napr. vtedy, ak úrad zistí, že občan v hmotnej núdzi nespláca dlh, ktorý predstavuje nedoplatky spojené s bývaním. Táto podmienka neplatí u poberateľa starobného dôchodku, ale aj poberateľa inej dôchodkovej dávky alebo sociálneho dôchodku, ktorý dovŕšil 62 rokov veku.

OTÁZKA M5.

Aktivačný príspevok (riadok 1) - sa vypláca každému členovi domácnosti, **ktorý pracuje** (má nízky príjem - minimálne na úrovni minimálnej mzdy) alebo je evidovaný ako uchádzač o zamestnanie a **zvyšuje si kvalifikáciu** formou externého štúdia, zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce, projektov, či na aktivačných prácach.

Ochranný príspevok (riadok 3,4) je určený na zabezpečenie osobných výdavkov člena domácnosti, ktorý nemá možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. (napr. ak ide o fyzickú osobu, ktorá dosiahla dôchodkový vek, je invalidná). Ochranný príspevok sa poskytuje aj v prípade ak ide o tehotnú ženu alebo o rodiča starajúceho sa o dieťa do 1 roku veku dieťaťa.

V riadku 4 sa uvádzajú údaje za ochranný príspevok poskytovaný z dôvodu **nepriaznivého zdravotného stavu, choroby**. Nárok na príspevok občan získa **len počas 3 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov**. Len ak podľa posudkového lekára nepriaznivý zdravotný stav bude pretrvávať ďalej, nárok na príspevok ostane najdlhšie 12 mesiacov.

OTÁZKA M6.

Dávka v nezamestnanosti (riadok 1) - vyplní sa celková suma dávky v nezamestnanosti vyplatená respondentovi, ktorý je zaradený do evidencie nezamestnaných **maximálne za obdobie 6 mesiacov**. Nárok na dávku v nezamestnanosti majú **aj sezónni pracovníci** (t.j. osoby s pracovným pomerom uzavretým na dobu určitú), po splnení podmienky na dĺžku trvania poistenia v nezamestnanosti sa im dávka v nezamestnanosti vypláca **maximálne za obdobie 4 mesiacov**.

Do obdobia poistenia v nezamestnanosti na nárok na dávku v nezamestnanosti sa započítava aj obdobie prerušenia poistenia z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky.

Maximálna výška dávky v nezamestnanosti priznanej od 1. júla 2017 je v 31-dňovom mesiaci **929,50 EUR**, v 30-dňovom mesiaci **899,60 EUR**. Od 1. júla 2018 je v 31-dňovom mesiaci **972,30 EUR**, v 30-dňovom mesiaci **941,00 EUR**.

Iné opakované peňažné dávky a príspevky (riadok 2)

Patrí sem:

- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe - je určený uchádzačovi o zamestnanie **do 26 rokov veku** na úhradu jeho nevyhnutných osobných výdavkov spojených s vykonávaním absolventskej praxe. Absolventská prax sa vykonáva **v rozsahu 20 hodín týždenne po dobu najmenej 3 mesiace a najviac 6 mesiacov.**

Výška príspevku je 65 % sumy životného minima, poskytovaná jednej plnoletej fyzickej osobe - **129,66 EUR** (od 1.7. 2018 - **133,29 EUR**).

- príspevok na služby pre rodiny s deťmi pre uchádzača o zamestnanie - poskytuje sa najviac vo výške **54 EUR** mesačne na jedno dieťa a na každé ďalšie dieťa najviac vo výške **42 EUR** počas trvania vzdelávania a prípravy uchádzača o zamestnanie pre trh práce, ak sa stará o dieťa pred začatím povinnej školskej dochádzky. Tento príspevok sa poskytuje len jednému z rodičov,
- príspevok na dochádzku za prácou - poskytuje sa na úhradu cestovných výdavkov na dopravu hromadnými dopravnými prostriedkami, najviac v sume **135 EUR** (od 1.6. 2018 v sume **200 EUR**) mesačne v závislosti od vzdialenosti miesta výkonu zamestnania od miesta trvalého pobytu alebo od miesta prechodného pobytu zamestnanca.

Poskytuje sa zamestnancovi najviac počas 6 mesiacov od jeho nástupu do zamestnania.

Príspevok na dochádzku za prácou	do 31.5. 2018	od 1.6. 2018
od 1 km do 4 km	-	najviac 15 EUR
od 5 km do 10 km	najviac 19 EUR	najviac 30 EUR
od 11 km do 20 km	najviac 33 EUR	najviac 40 EUR
od 21 km do 30 km	najviac 51 EUR	najviac 60 EUR
od 31 km do 40 km	najviac 68 EUR	najviac 75 EUR
od 41 km do 50 km	najviac 72 EUR	najviac 80 EUR
od 51 km do 60 km	najviac 88 EUR	najviac 95 EUR
od 61 km do 80 km	najviac 96 EUR	najviac 105 EUR
od 81 km do 100 km	najviac 116 EUR	najviac 125 EUR
od 101 km do 150 km	-	najviac 150 EUR
od 101 km do 200 km	najviac 130 EUR	najviac 185 EUR
nad 200 km	najviac 135 EUR	najviac 200 EUR

- výsluhový príspevok policajtom a profesionálnym vojakom,
- príspevok na úhradu cestovných nákladov pri sprostredkovaní zamestnania, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru u zamestnávateľa. Poskytuje sa vo výške 70% preukázaných cestovných výdavkov, **najviac 35 EUR mesačne**,
- príspevok na náhradu časti cestovných výdavkov súvisiacich s účasťou uchádzača o zamestnanie na aktivitách v rámci odborných poradenských služieb poskytovaných úradom v maximálnej výške **35 EUR**,

- príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie - príspevok vo výške sumy životného minima t.j - **198,09 EUR** (od 1.7. 2018 - **199,48 EUR**) sa poskytuje uchádzačovi o zamestnanie za účelom nadobudnutia pracovných návykov a praktických skúseností na vykonávanie pracovných činností u zamestnávateľa,
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby - uchádzačovi o zamestnanie je počas vykonávania dobrovoľníckej služby poskytovaný paušálny príspevok vo výške sumy životného minima - **198,09 EUR** (od 1.7. 2018 - **199,48 EUR**).
- dávka počas vzdelávania a prípravy pre trh práce - poskytuje sa uchádzačovi o zamestnanie, ktorý sa zúčastňuje vzdelávania a prípravy pre trh práce počas obdobia najmenej jedného kalendárneho mesiaca vo výške sumy životného minima - **198,09 EUR** (od 1.7. 2018 - **199,48 EUR**).

Iné jednorazové peňažné príspevky (riadok 3)

Patrí sem:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť - poskytuje sa na úhradu nákladov súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou uchádzačovi o zamestnanie vedenému v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej tri mesiace, ktorý začne a bude túto činnosť vykonávať nepretržite najmenej dva roky.

Výška príspevku je závislá od celkovej ceny práce, typu regiónu oprávneného na poskytovanie štátnej pomoci a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom bude uchádzač vykonávať SZČ.

- príspevok na presťahovanie za prácou - poskytuje sa na náhradu časti preukázaných výdavkov súvisiacich s presťahovaním uchádzača o zamestnanie z miesta jeho trvalého pobytu v súvislosti so získaním zamestnania - od 1. mája 2018 príspevok na presťahovanie za prácou je **najviac 4 000 EUR** a v prípade, že sú nezamestnaní obaja manželia a presťahujú sa, príspevok môže byť až do **sumy 6 000 EUR**. Musí však ísť o trvalé presťahovanie sa o najmenej 70 kilometrov.
- kompensácia pri nadbytočnosti - finančná čiastka vyplácaná prepusteným bez vlastného zavinenia zamestnávateľom, ktorý ukončuje alebo znižuje svoje činnosti),
- náhrada mzdy pri neplatnej výpovedi od zamestnávateľa

OTÁZKA M7.

Niektorým poberateľom dôchodkov bol v **decembri 2017** vyplatený **vianočný príspevok**, v závislosti od výšky ich dôchodku alebo úhrnu súm viacerých poberaných dôchodkov.

Nárok naň mali dôchodcovia, ktorí boli poberateľmi:

- **starobného, predčasného starobného, invalidného, pozostalostného dôchodku a sociálneho dôchodku**
- majú **trvalé bydlisko na Slovensku**

Sociálna poisťovňa vyplatila vianočný príspevok tým dôchodcom, ktorí majú nárok na výplatu niektorého z dôchodkov za december 2017 v sume najviac **547,20 EUR**.

- **maximálna výška vianočného príspevku je 87,26 EUR,**
- **najvyšší vianočný príspevok dostanú dôchodcovia, ktorých dôchodok je najviac 199,48 EUR mesačne.**
- **vianočný príspevok závisí od výšky dôchodku, čím nižší dôchodok, tým vyšší vianočný príspevok: maximálny vianočný príspevok - 87,26 EUR a najnižší 24,68 EUR,**
- **tí, ktorí poberajú dôchodok od 199,49 EUR do 547,20 EUR mesačne, patrí vianočný príspevok podľa výšky vyplácaného dôchodku v rozpätí od 87,26 EUR do 24,68 EUR,**
- **jednorazové zvýšenie sumy vianočného príspevku o 12,74 EUR sa týka tých dôchodcov, ktorých výška dôchodku, respektíve úhrn dôchodkov nepresahuje sumu 398,96 EUR,**
- **vianočný príspevok s jednorazovým zvýšením bude vyplatený maximálne vo výške 100 EUR.**

Príklad na výšku vianočného príspevku podľa úrovne dôchodku:

Výška dôchodku	Vianočný príspevok*	Jednorazové navýšenie	Vianočný príspevok celkom
100 €	87,26 €	12,74 €	100,00 €
150 €	87,26 €	12,74 €	100,00 €
199,48 €	87,26 €	12,74 €	100,00 €
200 €	87,17 €	12,74 €	99,91 €
230 €	81,77 €	12,74 €	94,51 €
310 €	67,37 €	12,74 €	80,11 €
326 €	64,49 €	12,74 €	77,23 €
398,96 €	51,36 €	12,74 €	64,10 €
400 €	51,17 €	0,00 €	51,17 €
465 €	39,47 €	0,00 €	39,47 €
503 €	32,63 €	0,00 €	32,63 €
547,20 €	24,68 €	0,00 €	24,68 €
550 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Pre kontrolu zistených údajov od respondentov uvádzame link na kalkulačku pre výpočet vianočného príspevku za rok 2017

<http://www.socpoist.sk/kalkulacka-na-vypocet-vianocneho-prispevku-2017/65125s>

Suma vianočného príspevku sa **podľa druhu poberaného dôchodku** zapíše do riadku - Iné jednorazové peňažné dávky a príspevky v OTÁZKE M7. (riadok 5), OTÁZKE M8. (riadok 5) alebo M10. (riadok 7). Ak respondent poberá viac druhov dôchodkov, tak vianočný príspevok **uvedie len raz** - na príslušnom riadku u jedného z poberaných dôchodkov.

Ak je respondent poberateľom dvoch alebo viacerých dôchodkov (napr. je poberateľom starobného a vdovského dôchodku) a nevie uviesť zvlášť ich sumu, tak **celú sumu dôchodkov** uvedie v Mesačnej čiastke, OTÁZKA M7., riadok 1 s príslušným počtom mesiacov poberania a v OTÁZKE M8., riadok 1 označí poberanie vdovského dôchodku možnosťou „Áno“ a zapíše počet mesiacov jeho poberania.

Nárok na predčasný starobný dôchodok vzniká, ak je odpracovaných minimálne **15 rokov**, navyše jeho suma musí byť vyššia ako **1,2-násobok životného minima** pre jednu plnoletú osobu, teda **239,38 EUR** (od 1.7. 2018 - **246,08 EUR**) mesačne a doba do riadnej starobnej penzie nesmie byť viac ako dva roky.

Od 1. júla 2015 sa zaviedol **minimálny dôchodok** (od 1.1. 2018 - **271,30 EUR**). Účelom minimálneho dôchodku je zabezpečiť poistencovi dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebol odkázaný na pomoc v hmotnej núdzi.

Nárok na zvýšenie dôchodku na minimálny dôchodok má poberateľ:

- starobného dôchodku (aj keď bol predtým priznaný ako predčasný starobný dôchodok) alebo
- Invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku

Iné opakované peňažné dávky (riadok 4)

Patrí sem:

- príplatok k dôchodku sudcu a prísediaceho prokurátora, príslušníka Hasičského a záchranného zboru, príplatok za štátnu službu k dôchodku,
- náhrada za stratu na výsluhovom dôchodku policajta a profesionálneho vojaka,
- ďalšie opakované peňažné dávky poskytované respondentovi obcou, neziskovými organizáciami, príp. ďalšími subjektami v prípade mimoriadnej a nepriaznivej sociálnej situácie.

Do Iných opakovaných peňažných dávok sa započítajú **aj dôchodky**, ako napr. dôchodok manželky, sociálny dôchodok, dôchodok ako jediný zdroj príjmu.

Iné jednorazové peňažné dávky a príspevky (riadok 5)

Patrí sem:

- jednorazový príspevok vyplatený obcou, neziskovou organizáciou alebo iným subjektom,
- vianočný príspevok.

OTÁZKA M8.

Iné opakované peňažné dávky (riadok 3)

Ide o pozostalostnú úrazovú rentu a náhradu nákladov na výživu pozostalých.

Príspevok na pohreb (riadok 4)

- štát prispieva touto štátnou sociálnou dávkou na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého. Výška príspevku bola **79,67 EUR**.

Iné jednorazové peňažné dávky (riadok 5)

Patrí sem:

- jednorazové odškodnenie aj pre pozostalých po policajtovi alebo profesionálnom vojakovi, ktorým mohlo byť tiež vyplatené úmrtné,
- náhradu účelne vynaložených nákladov spojených s liečením (pri úmrtí policajta, profesionálneho vojaka alebo vojaka prípravnej služby),
- vianočný príspevok.

OTÁZKA M9.

Nemocenské (PN) (riadok 1) - zahŕňa nemocenské **vyplácané Sociálnou poisťovňou** (od 11. kalendárneho dňa práceneschopnosti), **nie vyplácané zamestnávateľom**. V prípade, že práceneschopnosť trvala viac ako 10 dní ale menej ako mesiac, do počtu mesiacov sa zapíše 1 mesiac.

Ošetrovné (riadok 2) - zahŕňa sumu ošetrovného, ktoré sa vypláca z dôvodu potreby ošetrovania fyzickej osoby alebo starostlivosti o dieťa, po dobu najviac 10 po sebe nasledujúcich kalendárnych dní.

Iné peňažné dávky (riadok 3)

Patrí sem:

- úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, rehabilitačné, rekvalifikačné,
- náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením (v dôsledku pracovného úrazu, choroby z povolania - patrí aj policajtom a profesionálnym vojakom),
- príplatok k nemocenskému a ošetrovnému sudcu, prísediaceho, prokurátora, príslušníka Hasičského a záchranného zboru,
- náhrada za stratu na služobnom plati policajtovi a náhrada za stratu na služobnom príjme profesionálnemu vojakovi a jednorazové mimoriadne odškodnenie (vojakovi prípravnej služby).

OTÁZKA M10.

Pod **invaliditou** sa rozumie dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav, keď človeku poklesne schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %.

Na invalidný dôchodok má občan nárok, ak je invalidný, má potrebný počet rokov obdobia poistenia a nepoberá predčasný starobný dôchodok alebo nemá nárok na poberanie starobného dôchodku.

Peňažné príspevky na zvýšené výdavky (riadok 2)

Patrí sem peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (vyplácaný mesačne) na:

- na diétne stravovanie:

Peňažný príspevok na diétne stravovanie	2018
pre choroby a poruchy uvedené v I. skupine	38,07 EUR
pre choroby a poruchy uvedené v II. skupine	19,04 EUR
pre choroby a poruchy uvedené v III. skupine prílohy č.5 zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.	11,43 EUR

- a na ostatné výdavky

Peňažný príspevok na ostatné výdavky	2018
súvisiaci s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi, bytového zariadenia	19,04 EUR
súvisiaci so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla	34,25 EUR
súvisiaci so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom .	45,67 EUR

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu (riadok 3)

Patrí sem:

- peňažný príspevok **na prepravu** (je možné ho poskytnúť mesačne najviac vo výške 51,02 % sumy životného minima (v sume do 30.6. 2018 **101,78 EUR** a od 1.7. 2018 **104,63 EUR**), pre jednu plnoletú fyzickú osobu) a peňažný príspevok **na osobnú asistenciu**.

Osobná asistencia je určená pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím a je zameraná na zmiernenie a prekonanie znevýhodnenia v prístupe k veciam osobnej potreby a k stavbám občianskeho vybavenia, na umožnenie styku so spoločenským prostredím a pod..

Tento príspevok sa **vypláca mesačne** na základe predloženého výkazu o odpracovaných hodinách - sadzba za 1 hod. osobnej asistencie je **1,39% sumy životného minima./** do 30.6. 2018 **2,78 EUR/** od 1.7. 2018 **3,82 EUR.**

Iné opakované peňažné dávky (riadok 4)

Patrí sem:

- príspevok na činnosť pracovného asistenta (zamestnanec alebo fyzická osoba, ktorí poskytujú pomoc znevýhodnenému uchádzačovi o zamestnanie, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím, pri zapracovaní alebo pomoc pri príprave na pracovné

uplatnenie občana so zdravotným postihnutím). Príspevok sa poskytuje mesačne najmenej **vo výške 41 %** a najviac **vo výške 70 % celkovej ceny práce** vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR (od 1.1. 2018 minimálna mesačná výška príspevku je **512,74 EUR** a maximálna mesačná výška príspevku je **875,41 EUR**)

- prípadné ďalšie opakované dávky poskytované obcou, neziskovými organizáciami, prípadne inými subjektami.

Príspevok na opatrovanie (riadok 5) - môže byť priznaný osobe (zväčša je to rodinný príslušník), ktorá sa stará o invalidné dieťa, ale i dospelú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím. Príspevok je možné priznať pri opatovaní osoby s ťažkým zdravotným postihnutím staršej ako 6 rokov. Príspevok sa poskytuje mesačne **v maximálnych výškach** nasledovne:

Príspevok na opatrovanie		do 30.6. 2018	od 1.7. 2018
opatrovanie - celodenné	1 osoba s ŤZP	249,35 EUR	369,36 EUR
	2 alebo viacerých osôb s ŤZP	323,36 EUR	492,34 EUR
opatrovanie zabezpečované osobou, ktorá poberá dôchodok (starobný, predčasný starobný, invalidný, výsluhový)	1 osoba s ŤZP	92,52 EUR	184,71 EUR
	2 alebo viacerých osôb s ŤZP	122,13 EUR	246,20 EUR
opatrovanie - čiastočné (zabezpečená denná sociálna služba alebo navštevovanie školského zariadenia v rozsahu > 20 hodín týždenne)	1 osoba s ŤZP	223,44 EUR	326,16 EUR
	2 alebo viacerých osôb s ŤZP	304,87 EUR	461,81 EUR
opatrovanie - kombinované (pri opatovaní 2 osôb s ŤZP – u každej z nich sa uplatňuje rozdielna forma zabezpečovania opatrovania – dennej sociálnej služby, navštevovania školského zariadenia a/alebo celodenného opatrovania)	2 osoby s ŤZP	315,96 EUR	480,05 EUR

Osoba s ŤZP = osoba s ťažkým zdravotným postihnutím

Sumy peňažných príspevkov je možné zvýšiť o 100 € mesačne, ak:

- je opatrovanou osobou s ŤZP jedno alebo viacero nezaopatrených detí a
- fyzická osoba, ktorá vykonáva opatrovanie takejto osoby, nemá v čase opatrovania príjem zo zamestnania a nepoberá dávky dôchodkového poistenia, dávky výsluhového zabezpečenia alebo dôchodky starobného dôchodkového sporenia.

Nepatrí sem plat pracovníka opatrovateľskej služby, ktorý je v pracovnoprávnom vzťahu s obcou (patrí do modulu - J. Príjem zo zamestnania, OTÁZKA H2.).

Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu (riadok 6)

Patrí sem:

- peňažný príspevok na kúpu pomôcky (napr. mechanického alebo elektrického vozíka, načúvacieho aparátu - **maximálne** do výšky **8 630,42 EUR**, (výška peňažného príspevku určeného na kúpu: druhého mechanického vozíka je najviac **1 659,70 EUR**, druhého elektrického vozíka je najviac **4 979,09 EUR** a druhého načúvacieho aparátu je najviac **331,94 EUR**), na kúpu alebo úpravu osobného motorového vozidla **maximálne** do výšky **6 638,79 EUR** (v prípade

vozidla s automatickou prevodovkou **maximálne** do výšky **8 298,48 EUR**), cena motorového vozidla sa zohľadňuje najviac v sume **13 277,57 EUR**, na úpravu bytu, rodinného domu (nesmie presiahnuť výšku **6 638,79 EUR**) alebo garáže - najviac vo výške **1 659,70 EUR**.

Iné jednorazové peňažné dávky (riadok 7)

Patrí sem:

- **vianočný príspevok** niektorým poberateľom dôchodku (pozri tabuľku v OTÁZKE M7.)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti,
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov,
- jednorazové príspevky poskytované obcou, neziskovými organizáciami, príp. inými subjektmi.

SEKCIA 5.

N. RODINNÉ DÁVKY, PRÍJMY SÚVISIACE S DEŤMI A PRÍSPEVOK NA VZDELANIE

 *Pri zápise rodinných dávok vo všeobecnosti platí pravidlo, že výška ich mesačnej čiastky sa zapíše **do Mesačnej čiastky** (stĺpec 2) a v stĺpci 3 sa uvedie príslušný počet mesiacov poberania tejto dávky.*

*V prípade, že **domácnosť má viac detí**, na ktoré sa poberá niektorá z rodinných dávok, tak pri počte mesiacov sa zohľadní počet detí, t.j. **počet mesiacov poberania dávky sa vynásobí počtom detí**. Napr. v domácnosti s 2 deťmi sa poberal prídavok na dieťa po celý rok - v stĺpci 2 sa uvedie mesačná čiastka prídavku na jedno dieťa (**23,68 EUR**) a v stĺpci 3 sa uvedie $2 \times 12 = 24$ mesiacov poberania dávky.*

*Tento spôsob zápisu platí aj v prípade, že domácnosť má viac detí a niektoré z nich ukončí štúdium v priebehu roka (nastúpi do zamestnania) alebo sa im v priebehu roka narodí dieťa. Napr. v domácnosti s 2 deťmi - jedno z nich je novorodenec narodený v auguste - bude zápis nasledovný - v stĺpci 2 sa uvedie mesačná čiastka prídavku na jedno dieťa (**23,68 EUR**) a v stĺpci 3 sa uvedie $12 + 4 = 16$ mesiacov poberania dávky.*

OTÁZKA N1.

Prídavok na dieťa (riadok 1) - je štátna sociálna dávka, kde podmienkou pre jej výplatu je, aby sa rodič staral o nezaopatrené dieťa (je to dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, najdlhšie do dovŕšenia 25 rokov, ak sa sústavne pripravuje na povolanie denným štúdiom) a mal pritom trvalý (alebo aspoň prechodný) pobyt na Slovensku. Štát mesačne prispieva rodičom na výživu a výchovu ich nezaopatrených detí sumou **23,68 EUR** (od 1.1. do 31.12. 2018).

Príplatok k prídavku na dieťa (riadok 2) - nárok na príplatok má rodič, ktorý sa stará o nezaopatrené dieťa, pričom musí byť **poberateľom starobného dôchodku, predčasného**

starobného dôchodku, invalidného dôchodku z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70%, výsluhového dôchodku, či iného dôchodku.

Výška príplatku (od 1.1. do 31.12. 2018) je **11,10 EUR** mesačne **na každé dieťa**, na ktoré je vyplácaný prídavok na dieťa.

Materské (riadok 3) - je to nemocenská dávka, poskytovaná z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o narodené dieťa. Materská dávka sa poskytuje **34 týždňov**, potom príde na rad rodičovský príspevok. V prípade matky, ktorej sa narodili **2 alebo 3 deti** sa materská dovolenka predĺžila na **43 týždňov**. Pri osamelej matke je dĺžka materskej 37 týždňov.

Tento príspevok je individuálny, pretože sa vypočítava z platu každej ženy. Do úvahy sa berie 12 mesiacov predchádzajúceho kalendárneho roka. Žena dostane **70 % vymeriavacieho základu**, ktorý dosiahla. **Maximálna výška** príspevku je od 1.1. 2018 **1 394,30 EUR** (pri 31-dňovom mesiaci), resp. **1 349,30 EUR** mesačne (pri 30-dňovom mesiaci).

Vyrovňavacia dávka (riadok 4) - jej účelom je vyrovnať pokles na zárobku tehotnej zamestnankyne alebo matky, preradením na inú prácu, a to z toho dôvodu, že práca (činnosť), ktorú predtým vykonávala je zakázaná tehotným ženám alebo preto, že podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej tehotenstvo a že pri práci, na ktorú je preradená dosahuje bez svojho zavinenia nižší príjem alebo náhradu príjmu.

Iné peňažné dávky (riadok 5)

Patrí sem:

- dávky poskytnuté obcou, neziskovou organizáciou.
- príspevok rodičom, ktorým sa narodili tri deti alebo viac detí - patrí rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá. Príspevok sa poskytuje do 15 rokov veku dieťaťa a poskytuje sa na každé dieťa **raz ročne**.

V predchádzajúcich rokoch sa jeho výška stupňovala podľa veku dieťaťa. Rozdelenie do troch kategórií už zaniklo a všetky mamičky viactorčiat do 15 rokov majú **nárok na 110,36 EUR**.

- náhradné výživné od štátu - je určené na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace. Každý rodič je povinný plniť si svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené dieťa. Výšku náhradného výživného určí súd právoplatným rozhodnutím alebo schválením dohody, najviac však vo výške 1,2-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

Ak si povinná osoba plní vyživovaciu povinnosť čiastočne, náhradné výživné sa poskytuje vo výške rozdielu medzi výškou výživného určeného súdom a výškou zaplateného výživného.

Opakované príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (riadok 6)

Patrí sem:

- opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti - je určený na podporu uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. Vypláca sa mesačne na každé dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi - je určený na podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti - t.j. patrí

náhradnému rodičovi, ak sa stará aspoň o jedno dieťa. Vypláca sa mesačne v stanovenej sume bez ohľadu na počet detí zverených do náhradnej starostlivosti.

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi pri starostlivosti o troch a viac súrodencov - vypláca sa mesačne bez ohľadu na počet detí zverených do náhradnej starostlivosti - vždy náhradný rodič dostane *opakovaný príspevok náhradnému rodičovi + opakovaný príspevok náhradnému rodičovi pri starostlivosti o troch a viac súrodencov, t.j. 176,84 + 125,78 = 302,62 EUR*

- osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi - je určený na podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je **občan s ťažkým zdravotným postihnutím**. Vypláca sa mesačne na každé dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím zverené do náhradnej starostlivosti.

Opakovaný príspevok na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa	do 31.8. 2018	od 1.9. 2018
opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti	139,09 EUR	142,98 EUR
opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	176,84 EUR	181,79 EUR
opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvyšuje, ak sa stará o tri alebo viac detí, ktorí sú súrodenci	125,78 EUR	129,30 EUR
osobitý opakovaný príspevok náhradnému rodičovi o každé zverené dieťa - s ťažkým zdravotným postihnutím	72,86 EUR	74,90 EUR

Jednorazové príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (riadok 7) - patrí sem:

- jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti - je určený na podporu zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa (ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí).

- jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti - dostáva ho plnoleté dieťa za účelom osamostatnenia sa.

Jednorazový príspevok na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa	do 31.8. 2018	od 1.9. 2018
jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	503,50 EUR	517,59 EUR
jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	928,74 EUR	954,74 EUR

Rodičovský príspevok (riadok 8) - rodič má naň nárok po ukončení materskej dovolenky, ak nastupuje na rodičovskú dovolenku s dieťaťom do 3 rokov veku dieťaťa alebo 6 rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom alebo do 6 rokov veku dieťaťa, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov.

Výška rodičovského príspevku bola v roku 2018 **214,70 EUR /mesiac** pri jednom dieťati, 268,40 Eur pri dvojčikách a 322,10 Eur pri trojičkách..

Ak oprávnená osoba nedbá najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky ďalšieho dieťaťa v jej starostlivosti, rodičovský príspevok sa zníži o 50 %.

Príspevok na starostlivosť o dieťa (riadok 9) - príspevok je určený **zárobkovo činným rodičom alebo rodičom, ktorý študujú v dennej forme na strednej alebo vysokej škole**, ktorí sa starajú o dieťa do 3 rokov veku dieťaťa alebo do 6 rokov veku, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom.

Za **zárobkovú činnosť** sa považuje činnosť, pri ktorej je osoba **povinne dôchodkovo poistená** ako zamestnanec alebo ako SZČO. Pre účely poskytnutia príspevku na starostlivosť o dieťa **sa práca na dohodu nepovažuje za zárobkovú činnosť!**

Príspevok na starostlivosť o dieťa je určený **na každé dieťa** a jeho **výška je 41,10 EUR** (ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje iná fyzická osoba (napr. starý rodič) alebo rodič, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť a nezabezpečí starostlivosť o dieťa inak) alebo **maximálne v sume 280 EUR** (podľa preukázaných výdavkov na starostlivosť o dieťa).

Príspevok pri narodení dieťaťa (riadok 10).

Príspevok pri narodení dieťaťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa - sa poskytuje jednorazovo na zabezpečenie nevyhnutných potrieb dieťaťa, ktoré sa narodilo matke **prvé, druhé alebo tretie dieťa** a dožilo sa **aspoň 28 dní**

Tieto dva príspevky sa **od 1.1. 2014 zlúčili** do jednej dávky - **príspevok pri narodení dieťaťa**. Ich výška sa však ani **po zlúčení nemení**. Podmienkou je, aby sa dieťa alebo deti dožili 28 dní od pôrodu.

Pri prvom až treťom pôrode stanovila výška jednorazového príspevku na **829,86 EUR**. Ak je to štvrtý alebo vyšší pôrod alebo ak sa dieťa nedožilo 28 dní, tak je výška jednorazového príspevku **151,37 EUR**. Ak sa narodí viacorčatá, tak za každé ďalšie dieťa sa príspevok zvýši **o 75,69 EUR**.

OTÁZKA N2.

Vzťahuje sa na granty, štipendiá (napr. štipendium z vlastných zdrojov školy) a inú podporu vzdelávania prijatú študentmi. **Nepatria sem** štipendiá a podobné príspevky, ktoré sú poskytované vzhľadom na príjem v hmotnej núdzi.

Motivačné štipendium - oceňuje najlepších študentov a motivuje aj ostatných k zlepšovaniu študijných výsledkov. Priznáva sa ako:

- a) **prospechové štipendium** - môže ho vysoká škola priznať študentovi na základe výborných študijných výsledkov (výška štipendia sa stanovuje v závislosti od získaného váženého priemeru).
- b) **mimoriadne štipendium** - môže ho vysoká škola priznať študentovi na základe vynikajúcich výsledkov vo vedeckej, umeleckej alebo športovej činnosti a vynikajúce plnenie študijných povinností.

O priznaní a výške motivačných štipendií pre žiakov vysokých škôl rozhoduje vysoká škola. Patria sem aj štipendiá doktorandom v dennej forme doktorandského štúdia (tzv. doktorandské štipendium).

Sociálne štipendium - poskytuje sa študentovi VŠ z prostriedkov štátneho rozpočtu, ak neprekročil štandardnú dĺžku štúdia a mesačný príjem jeho rodiny nie je vyšší ako hranica príjmu stanovená na základe životného minima. Nárok nemá študent v treťom stupni vysokoškolského štúdia (PhD.).

Sociálne štipendium poskytuje štát študentom denného štúdia I. a II. stupňa štúdia na ktorejkoľvek vysokej škole so sídlom na Slovensku v akademickom roku 2017/2018 a 2018/2019:

- minimálna výška sociálneho štipendia je **10 EUR**,
- maximálna výška sociálneho štipendia študenta je **235/240 EUR**, ak je škola od miesta jeho trvalého bydliska **menej ako 30 km**,
- maximálna výška sociálneho štipendia študenta je **280/285 EUR**, ak je škola od miesta jeho trvalého bydliska **viac ako 30 km**.

Výška sociálneho štipendia sa vypočítava podľa individuálnej príjmovej situácie každého študenta s tým, že je naviazaná na sumy životného minima. Ak sa zvýšia, automaticky rastú aj sociálne štipendiá.

OTÁZKA N3.

Účelom poskytovania sociálneho štipendia pre žiakov stredných škôl (SŠ) je zmierniť sociálnu situáciu domácností v prípade hmotnej núdze.

Štipendium pre žiakov SŠ (riadok 1) - je určené pre žiakov denného štúdia strednej školy, špeciálnej strednej školy, vrátane osemročného gymnázia, odborného učilišťa či praktickej školy. O štipendium môžu požiadať žiaci denného štúdia, ktorých domácnosť sa ocitá v zlej sociálnej situácii. Podľa dosiahnutého prospechu v predchádzajúcom polroku môžu poberať štipendium v nasledujúcich výškach:

<i>Štipendium pre žiakov stredných škôl</i>	<i>2017/2018</i>	<i>2018/2019</i>
pre žiaka s priemerom známok horším ako 2,5 najviac do 3,5 vrátane	22,77 EUR	23,41 EUR
pre žiaka s prospechom horším ako 2,0 najviac do 2,5	31,88 EUR	32,77 EUR
pre žiaka s priemerom 2,0 a lepším priemerom ako 2,0	45,53 EUR	46,81 EUR

Motivačné štipendium - s účinnosťou od 1.septembra 2015 sa poskytovalo na niektorých stredných odborných školách s vybranými študijnými a učebnými odbormi **s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce**.

Výška motivačného štipendia závisí od priemerného prospechu v predchádzajúcom polroku školského vyučovania a od výšky životného minima nezaopatreného dieťaťa. Jeho výška bola v školskom roku 2017/2018/2019 nasledovná:

<i>Motivačné štipendium</i>	<i>% zo sumy životného minima</i>	<i>Výška štipendia 2017/2018</i>	<i>Výška štipendia 2018/2019</i>
pri priemernom prospechu žiaka do 1,8 vrátane	65	59,19 EUR	60,85 EUR
pri priemernom prospechu žiaka horšom ako 1,8 do 2,4 vrátane	45	40,98 EUR	42,13 EUR
pri priemernom prospechu žiaka horšom ako 2,4 do 3,0 vrátane	25	22,76 EUR	23,41 EUR

Podnikové štipendium - poskytuje sa žiakovi, ktorý vykonáva praktické vyučovanie u zamestnávateľa.

Podnikové štipendium sa poskytuje mesačne v období školského vyučovania najviac do výšky štvornásobku sumy životného minima, t.j. do výšky **364,24 EUR** (od 1.7. 2018 do výšky **374,44 EUR**). Pri určovaní jeho výšky sa prihliada najmä na dosiahnutý prospech žiaka na praktickom vyučovaní a na jeho pravidelnú účasť na praktickom vyučovaní.

Iné peňažné dávky (riadok 2) - vyplní sa ročná suma iných peňažných dávok (okrem štátnych peňažných dávok) vyplácaných domácnosti jednorazovo alebo opakovane obcou, neziskovými organizáciami, resp. inými subjektami.

V stĺpci 2 sa vyplní výška poberaných dávok a v stĺpci 3 počet členov, na ktoré boli uvedené dávky poberané.

OTÁZKA N4.

Pre deti z rodín, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a navštevujú predškolské zariadenie alebo plnia povinnú školskú dochádzku na základných alebo špeciálnych základných školách sa poskytuje **dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením** (riadok 1) a **dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením** (riadok 2).

V prípade, že bola deťom poskytnutá niektorá z vyššie uvedených dotácií, v príslušnom riadku sa uvedie počet detí, t.j. koľkým deťom bola poskytnutá dotácia.

OTÁZKA N5.

Pravidelne prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami - uvedie sa celková suma za posledných 12 mesiacov, ktorú domácnosť dostala v priebehu posledných 12 mesiacov od iných domácností alebo osôb. Mala by sa týkať pravidelne prijatých platieb (i keď raz za rok), ktoré finančne pokrývajú pravidelné spotrebné výdavky.

Peňažné transfery by mali zahŕňať:

- pravidelné transfery, ktoré sa dajú očakávať, t.j. môžeme sa na ich príjem spoľahnúť;
- aktuálne, t.j. sú k dispozícii počas príjmového referenčného obdobia.

Pravidelnosť môže zodpovedať dvom odlišným časovým škálam:

- 1/ môže to byť ročná čiastka prijatá každý rok alebo v priebehu niekoľkých rokov
- 2/ môže to byť pravidelný príjem (napr. mesačný) poberaný počas krátkeho obdobia v príjmovom referenčnom období

Peňažné transfery zahŕňajú:

- povinné výživné a podpora dieťaťa (riadok 1) - na základe súdneho rozhodnutia,
- dobrovoľné výživné a podpora dieťaťa (riadok 2),
- pravidelná peňažná podpora od iných osôb ako členov domácnosti (riadok 3) - napr. podpora zo strany starých rodičov, detí a pod.,
- pravidelná peňažná podpora od domácností z iných krajín (riadok 4) - napr. od príbuzných žijúcich v zahraničí, nie však od členov tejto domácnosti.

Nepatria sem:

- dedičstvo a iné kapitálové transfery prijaté od iných domácností, ak nepredstavujú prostriedky určené pre celkovú spotrebu počas príjmového referenčného obdobia,
- dary a iné väčšie jednorazové a neočakávané prostriedky napr. prijaté za účelom kúpy auta, domu a pod. alebo za účelom tvorby úspor.

- náhradné výživné (nárok na náhradné výživné od štátu vzniká v prípade, že povinná osoba, ktorej bola právoplatným rozhodnutím súdu uložená povinnosť platiť výživné na dieťa si túto povinnosť neplní najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace). Náhradné výživné sa uvádza v **Iných peňažných dávkach** (dotazník C, otázka N1, riadok 5).

OTÁZKA N6.

Pravidelne platené peňažné transfery medzi domácnosťami - uvedie sa celková ročná suma, ktorú domácnosť zaplatila v priebehu minulého kalendárneho roku iným domácnostiam alebo jednotlivcom. Mala by sa týkať pravidelne platených platieb (i keď raz za rok).

Peňažné transfery by mali zahŕňať:

- pravidelné transfery, ktorých platba je plánovaná;
- aktuálne, t.j. sú odvodené z príjmu, ktorý bol dosiahnutý počas príjmového referenčného obdobia.

Pravidelnosť môže zodpovedať dvom odlišným časovým škálam:

1/ môže to byť ročná čiastka platená každý rok alebo v priebehu niekoľkých rokov

2/ môže to byť pravidelná platba (napr. mesačná) poskytovaná počas krátkeho obdobia v príjmovom referenčnom období

Peňažné transfery zahŕňajú:

- povinné výživné a podpora dieťaťa (riadok 1) - na základe súdneho rozhodnutia,
- dobrovoľné výživné a podpora dieťaťa (riadok 2),
- pravidelná peňažná podpora iným osobám ako členom domácnosti (riadok 3) - napr. podpora starých rodičov, detí a pod.,
- pravidelná peňažná podpora pre domácnosti v iných krajinách (riadok 4) - napr. pre príbuzných žijúcich v zahraničí, nie však pre členov tejto domácnosti.

Nepatria sem:

- kapitálové transfery a peňažné prostriedky čerpané z úspor.

SEKCIA 6.

O. MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA

OTÁZKA O1.

Dva páry topánok vhodnej veľkosti (riadok 1) - pojem „topánky“ by mal byť chápaný v širšom slova zmysle. Môže zahŕňať čižmy, sandále a pod. podľa klimatických podmienok danej krajiny.

Nahradzovanie obnoseného šatstva novým (riadok 2) - otázka sa zameriava na výmenu obnoseného oblečenia (nie staromódneho) **za nové oblečenie** (napr. oblek, zimný kabát, sveter, a pod).

Stretávanie sa s priateľmi/rodinou za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac (riadok 3) - rozumie sa trávenie voľného času posedením pri jedle, pití s priateľmi /rodinou doma alebo na iných miestach (reštaurácia a pod.).

Priatelia - sú ľudia, s ktorými respondent trávi svoj čas (napr. po práci, cez víkendy alebo cez prázdniny) a s ktorými sa delí o svoje súkromné záležitosti.

Rodina - v širšom slova zmysle osoby, ako otec/matka/deti, súrodenci, starí rodičia, tety, strýkovia, sesternice, netere a pod..

Označenie možnosti „Nie, pretože si to nemôžem dovoliť“ (kód 2) sa spája s finančným nedostatkom.

Označenie možnosti „Nie, z iného dôvodu“(kód 3) sa vzťahuje na ďalšie prípady nedostatku , napr. sociálneho nedostatku.

Pravidelná účasť na aktivitách vo voľnom čase - šport, návšteva kina, koncertu a pod. (riadok 4) - pojem „pravidelná“ je spájaný s konkrétnou činnosťou - podľa úsudku respondenta pri hodnotení seba samého.

Pri uvedení možnosti „Áno“ (kód 1) by sa tieto aktivity mali realizovať **niekoľkokrát za rok, mimo domova** a s tým, že na ne minie **určitá finančná čiastka**.

Každý týždeň minúť malú sumu peňazí na seba (riadok 5) - to znamená minúť peniaze napr. za účelom: návštevy kina, divadla, kúpy príležitostných darčiekov, využitia služieb kaderníka a pod..

Uvedenie možnosti „Áno“ (kód 1) znamená, že respondent si môže dovoliť minúť peniaze **bez toho, aby sa musel s kýmkoľvek radiť**.

Prístup na internet v domácnosti na osobné účely (riadok 6) - prístup k internetu môže byť cez Smartphone (napr. iPhone), ďalšie bezdrôtové zariadenia (tablet, a pod.), video hry, notebook, počítač, TV a pod.

Príklad internetových aktivít pre osobnú potrebu: sociálne siete, posielanie/prijímanie e-mailov, využívanie služieb súvisiacich s cestovaním a ubytovaním, tvorba webových stránok, internetové bankovníctvo, čítanie alebo sťahovanie on-line - týka sa napr. hudby, videí, správ, hľadanie informácií, telefonovanie, nákupy a pod.

OTÁZKA O2

Zisťuje sa, či osoba niekedy využila nástroj oddĺženia (osobný bankrot). Ak áno, tak zaisťujeme, akou to bolo formou.

Nástroj oddĺženia - je zákonom upravený proces, ktorým sa fyzická osoba podnikateľ alebo fyzická osoba nepodnikateľ môže zbaviť svojich dlhov. Predpokladá riešenie oddĺženia fyzických osôb dvoma alternatívnymi spôsobmi (spôsob si vyberá dlžník s ohľadom na svoje osobné pomery):

- konkurz – znamená likvidáciu majetkovej podstaty dlžníka a rýchle oddĺženie.
- splátkový kalendár – znamená splácanie záväzkov dlžníka podľa splátkového kalendára. Dlžník telefonicky alebo osobne kontaktuje príslušnú kanceláriu centra podľa miesta trvalého bydliska, kde sa objedná na konzultáciu. Na konzultácii mu zamestnanci centra poskytnú potrebné informácie, pomôžu vyplniť formulár žiadosti, ktorého súčasťou sú prílohy. Konanie pred centrom sa začína vyplnením predpísaného formuláru.

SEKCIA 7.

P. ÚDAJE TÝKAJÚCE SA BLAHOBYTU

Vzhľadom na charakter informácií, údaje týkajúce sa blahobytu by mali byť zisťované osobným rozhovorom!

Len v prípade osôb, ktoré sa napr. nachádzajú dočasne mimo domácnosť alebo sú neschopné podať informácie sa výnimočne využíva rozhovor so zástupcom.

*Všetky otázky sa **týkajú súčasnej situácie**, okrem otázky P2, v ktorej sa pýtame na psychickú pohodu **v posledných štyroch týždňoch!***

OTÁZKA P1.

Pri všetkých odpovediach na OTÁZKU P1 sa použije stupnica **od 0 do 10**, kde „0“ znamená **absolútne nespokojný** a „10“ znamená **úplne spokojný**.

Celková spokojnosť so životom (riadok 1) - zameriava sa na respondentove hodnotenie alebo posúdenie jeho života ako celku.

Termín „život“ zahŕňa všetky oblasti ľudského života v konkrétnom čase. Otázka sa teda týka respondentovho názoru/pocitu o miere spokojnosti s jeho životom, t. j. zameriava sa na to, ako sa ľudia cítia v určitom časovom období (v týchto dňoch). Zámerom nie je získať aktuálny emocionálny stav respondenta, ale reflexné posúdenie úrovne jeho spokojnosti.

Spokojnosť s finančnou situáciou (riadok 2) - týka sa názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s finančnou situáciou domácnosti.

Ide o reflexné posúdenie všetkých oblastí, týkajúcich sa finančnej situácie domácnosti v určitom okamihu (v súčasnosti), pričom je potrebné brať do úvahy primeranosť príjmu, úroveň úspor, schopnosť splácania dlhu/dlhov, pokrytia väčších výdavkov a pod. **celej svojej domácnosti**.

Spokojnosť so svojím súčasným zamestnaním (riadok 3) - otázka sa týka názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s prácou, ktorú vykonáva - kde by mal zhodnotiť celkovo svoju prácu s ohľadom na náplň práce, pracovnú dobu, mzdu alebo plat, atmosféru na pracovisku, príp. vzťahy v pracovnom kolektíve.

Ak má respondent niekoľko pracovných miest, odpovedať by mal vo vzťahu k jeho hlavnému zamestnaniu.

Ak respondent pracuje a študuje zároveň, odpovedať by mal vo vzťahu k jeho aktuálnemu statusu ekonomickej aktivity.

Žena na materskej dovolenke sa považuje za ekonomicke aktívnu a mala by na túto otázku odpovedať vzhľadom na zamestnanie, do ktorého chodila pred nástupom na materskú dovolenku.

Ak respondent nepracuje, označí sa kód 3 - „Netýka sa“.

Spokojnosť s využitím času (riadok 4) - týka sa názoru/pocitu respondenta, kde posúdi koľko času má v súčasnosti na rôzne jeho záujmové aktivity, hobby alebo len odpočinok a voľný čas pre seba.

Spokojnosť so svojimi osobnými vzťahmi (riadok 5) - týka sa názoru respondenta, resp. jeho miery spokojnosti s jeho osobnými vzťahmi, ktoré by mali zahŕňať všetky možné medziľudské vzťahy napr. s príbuznými, priateľmi, kolegami z práce, susedmi a pod.. Ide o reflexné hodnotenie všetkých oblastí jeho osobných vzťahov v súčasnosti.

OTÁZKA P2.

Všetky otázky v riadkoch 1 až 6 sú založené na **vlastnom hodnotení emócií** so zameraním sa na meranie psychologického blahobytu.

Ide o pocit respondenta v **priebehu posledných štyroch týždňov**.

„**Byť nervózný**“ (riadok 1) - je stav, ktorý je charakterizovaný alebo poukazuje na emocionálne napätie, nepokoj, rozrušenie a pod..

„**Cítiť sa psychicky na dne**“ (riadok 2) - vyjadruje pocit sklúčenosti, človek sa cíti nešťastný, bez nálady - plný pesimizmu.

„**Cítiť sa pokojný a vyrovnaný**“ (riadok 3) - vyjadruje pocit pohody a kľudu.

„**Cítiť sa sklúčený alebo depresívny**“ (riadok 4) - vyjadruje pocit zúfalstva a beznádeje, prázdnoty a bezvýhodiskovej situácie. Ide o vyjadrenie **silnejších pocitov**, ako v riadku 2 - „cítiť sa psychicky na dne“.

„**Byť šťastný**“ (riadok 5) - vyjadruje obyčajný pocit šťastia, t. j. je potrebné uviesť do akej miery sa respondent cítil šťastný počas posledných štyroch týždňov.

„**Cítiť sa osamelý**“ (riadok 6) - pocit osamelosti nie je synonymom toho, že človek žije sám, ale skôr ide o to, že človek má pocity izolácie, zdá sa mu, že nikam nepatrí.

OTÁZKA P3.

Otázkou sa zisťuje či respondent, v prípade potreby, má možnosť požiadať svojich príbuzných, priateľov, susedov alebo iné osoby **o materiálnu pomoc**, týkajúcu sa napr. financií alebo tovaru (vrátane spotrebného tovaru, ako sú potraviny, predmety denného použitia a pod.). Nejde o to, či túto pomoc **skutočne potrebuje**, ale skôr o to, či by mohol požiadať o túto pomoc a bola by mu aj poskytnutá. Uvažovať by sa malo iba o tých osobách, ktoré **nežijú v rovnakej domácnosti** ako respondent.

OTÁZKA P4.

Otázkou sa zisťuje či respondent, v prípade potreby, má možnosť požiadať svojich príbuzných, priateľov, susedov alebo iné osoby **o nemateriálnu pomoc**, týkajúcu sa výpomoci pri nejakej činnosti, napr. v domácnosti, na záhrade alebo v prípade choroby (priniesť nákup, vyzdvihnúť lieky, odvieŕť k lekárovi), ísť na poštu, urobiť drobné opravy v byte, postrážiť deti, pomôcť pri sťahovaní a pod.

Nejde o to, či túto pomoc **skutočne potrebuje**, ale skôr o to, či by sa mohol na niekoho vo svojom okolí obrátiť s prosbou o priateľskú či susedskú výpomoc a táto by mu bola poskytnutá. Uvažovať by sa malo iba o tých osobách, ktoré **nežijú v rovnakej domácnosti** ako respondent.

OTÁZKA P5.

Ide o skúsenosti za posledných 24 mesiacov s nasledovnými inštitúciami:

1. Polícia – ide o osobné skúsenosti, kedy bol respondent v situácii, že potreboval pomoc polície a privolal si ju, ako aj o situácie, kedy bol svedkom zásahu v blízkosti svojej domácnosti (napr. priamo v osade) a aj o situácie, kedy on bol objektom policajného zásahu (vyšetrovanie, prehliadka a pod.). Označenie typu skúsenosti zahŕňa všetky situácie spolu.
2. Zdravotnícke inštitúcie – aká bola osobná skúsenosť respondenta pri ambulantnej starostlivosti (preventívne prehliadky, návšteva špecialistu, kontroly, návšteva pediatra s deťmi, gynekologická prehliadka) ako aj pri návšteve urgentnej starostlivosti či pri

hospitalizácii. Označenie typu skúsenosti zahŕňa všetky situácie spolu. Ak by boli skúsenosti úplne odlišné pri jednotlivých situáciách, prosím uveďte do poznámky.

3. Školstvo – ide o osobné skúsenosti (prípadne skúsenosti ako rodiča dieťaťa do 16 rokov) v rámci vzdelávania, napr.: komunikácia škola/škôlka – študent (resp. rodič), komunikácia pri zaradení do špeciálneho školstva, informovanie rodičov o dianí v škole, ale aj skúsenosti s diskrimináciou.
4. Samospráva – ide o osobné skúsenosti s miestnym (obecným) úradom: spôsob komunikácie, poskytovanie informácií, spôsob vybavenia požiadavky. Môže ísť aj o skúsenosti s predstaviteľmi obce (napríklad starostom).
5. Štátne úrady – podobne ako pri samospráve – napr. v sociálnej poisťovni, zdravotnej poisťovni, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny a pod.

OTÁZKA P6.

Sociálne vylúčenie - pýtame sa na subjektívny pocit vylúčenia zo spoločnosti ako takej, nie na vylúčenie v rámci svojho okolia. Napr. pocit nezájmu zo strany spoločnosti pri riešení problematickej situácie, ale najmä nedostupnosť verejne dostupných aktivít a služieb, ktoré sú k dispozícii pre väčšinu ľudí (napríklad kino, plaváreň, krčma, účasť na verejnom živote obce a pod.).

Medzi tieto zraniteľné skupiny zvyčajne patria ľudia, ktorí sú chudobní, osamelí rodičia, nezamestnaní, osoby so zdravotným postihnutím, ľudia, ktorí čelia diskriminácii na základe pohlavia, rasy, sexuality alebo zdravotného postihnutia, bezdomovci, ľudia s nízkym vzdelaním, ľudia s nízkou sebadôverou, ľudia s problémami so závislosťami a pod..

Respondent na stupnici od 0 do 10 uvedie, do akej miery sa cíti byť vylúčený zo spoločnosti, pričom **0 znamená vôbec nevylúčený** a **10 úplne vylúčený**.

SEKCIA 8.

Q. PROBLÉMY S BÝVANÍM

Vzhľadom na charakter informácií, údaje týkajúce sa ťažkostí s bývaním by mali byť zisťované osobným rozhovorom!

Len v prípade osôb, ktoré sa napr. nachádzajú dočasne mimo domácnosť alebo sú neschopné podať informácie sa výnimočne využíva rozhovor so zástupcom.

*Všetky otázky týkajúce sa problémov s bývaním sa vzťahujú **na celé obdobie doterajšieho života respondenta**.*

OTÁZKA Q1.

Cieľom otázky je zistiť, či respondent mal v minulosti akúkoľvek skúsenosť so stratou bývania. Ak takúto skúsenosť nemal, končí sa rozhovor s respondentom a opytovateľ ešte vyplní informácie v Sekcii 9 – R. POZNÁMKY A UKONČENIE OPYTOVANIA.

OTÁZKA Q2.

Zisťujeme jeden hlavný dôvod straty bývania respondenta v minulosti.

Ak dôvodov bolo niekoľko a ak takých situácií nastalo viac, uvedie sa jeden hlavný posledný dôvod.

OTÁZKA Q3.

Zisťujeme, kde sa respondent zdržiaval po strate bývania.

Táto otázka sa viaže na predchádzajúcu otázku Q2, keď treba uviesť miesto kde sa respondent zdržiaval v súvislosti s posledným hlavným dôvodom straty bývania, ktorý uviedol v predchádzajúcej otázke.

Uvádza sa jedno hlavné miesto (napr. podľa najdlhšie stráveného času).

OTÁZKA Q4.

Uvádza sa počet mesiacov trvania poslednej skúsenosti straty bývania.

OTÁZKA Q5.

Zisťujeme, či problémy s bývaním stále pretrvávajú.

OTÁZKA Q6.

Otázka Q6. sa vyplní len vtedy, ak je v otázke Q5. uvedený kód 2 (Respondent už nemá problémy s bývaním).

Zisťujeme jeden hlavný dôvod, prečo respondent už nemá problémy s bývaním.

SEKCIA 9.

R. POZNÁMKY A UKONČENIE OPYTOVANIA

RIADOK R1.

Dĺžka trvania opytovania - opytovateľ zaznačí čas trvania opytovania za dotazník SILC:MRK_C v minútach.

*Vypĺňaniu **RIADKA R1.** je potrebné venovať **zvýšenú pozornosť**, pretože čas trvania opytovania sa špeciálne vyhodnocuje!*

RIADOK R2.

Opytovateľ má priestor na uvedenie **dodatočných informácií**, ktoré podľa jeho názoru respondent nespomenul, príp. uviedol nesprávne, resp. podhodnotil (v prípade uvedenia peňažných a iných príjmov) a ktoré by pri konečnom spracovaní mohli mať dopad na výsledky zisťovania.

Opytovateľ uvedie aj spôsob vstupu do „terénu“ – s kým komunikoval pred začatím zisťovania v lokalite (komunitné centrum, miestny úrad, asistent/ka osvetý zdravia a pod.), či bol niekým do domácnosti uvedený, či rozhovor viedol sám alebo vo dvojici. Opíše tiež polohu osídlenia a jeho zloženie vzhľadom na typy obydľí. Takisto uvedie, kde sa rozhovor uskutočnil a aké veci by odporúčal, aby boli súčasťou školenia vzhľadom na jeho skúsenosť.

Typy obydľí:

- koncentrácia mimo obce - lokalita odčlenená od jadra obce väčšou vzdialenosťou a/alebo fyzickými bariérami - rómska osada oddelená od obce (železnicou, cestou, múrom, potokom);
- koncentrácia na okraji obce - lokalita nachádzajúca sa na okraji obce, spojená s obcou (rómska ulica, osada neoddelená od obce);
- koncentrácia vo vnútri obce - lokalita nachádzajúca sa v jadre obce, ale obývaná najmä Rómami (rómska ulica, rómska bytovka, rómska obec);
- integrované bývanie - sociálne marginalizovaní Rómovia žijúci rozptýlene medzi príslušníkmi majority.

VI. UKONČENIE ZISŤOVANIA

Po skončení zisťovania opytovateľ skontroluje vyplnené dotazníky (identifikačné údaje a informáciu o návšteve z prvej strany dotazníka SILC_MRK_A, počty dotazníkov za konkrétnu hospodáriacu domácnosť). Materiály odovzdá podľa termínu stanoveného príslušným oddelením ŠÚ SR svojmu supervízorovi.

Súčasne s vyplnenými dotazníkmi odovzdá:

- poverenie opytovateľa,
- Pokyny pre opytovateľov (SILC_MRK_18_P),
- Register zisťovaných domácností (SILC_MRK_18_RD)
- Zoznam zisťovaných domácností (SILC_MRK_18_Z)
- nevyplnené tlačivá dotazníkov a nepoužité propagačné materiály
- hodnotiacu správu
- Zoznam vyšetrených domácností s presnou adresou a kontaktnými údajmi (meno a priezvisko jedného člena domácnosti, príp. telefonický kontakt)

Vyplnené tlačivá dotazníkov budú usporiadané vzostupne podľa identifikačného čísla domácnosti.

V rámci domácnosti budú tlačivá uložené nasledovne:

- dotazník SILC_MRK_A, SILC_MRK_B, SILC_MRK_C.

Príklad usporiadania dotazníkov: dotazník SILC_MRK_A, SILC_MRK_B,
SILC_MRK_C za 1. osobu v domácnosti
SILC_MRK_C za 2. osobu v domácnosti
...
za n-tú osobu v domácnosti.

VII. ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE A DOLEŽITÉ POJMY, VYSKYTUJÚCE SA V ZISŤOVANÍ

Základnou jednotkou pre zisťovanie je **súkromná hospodáriaca domácnosť a jej súčasní členovia**. Zisťovanie sa týka súčasných členov domácnosti bez ohľadu na to, či majú trvalý, alebo prechodný pobyt na území SR. Osoby, ktoré žijú **v kolektívnych domácnostiach** a inštitúciách a taktiež osoby v diplomatických službách a na zahraničných zastupiteľstvách sú zo zisťovania **vylúčené**.

Kolektívna domácnosť - napr. penzión, internát vo vzdelávacom zariadení alebo iné ubytovanie, ktoré obýva viac ako päť osôb bez toho, aby sa podieľali na výdavkoch na domácnosť.

Bytovú domácnosť (BD) - tvoria všetky osoby bývajúce v byte. Jedna bytová domácnosť môže mať jednu alebo viac hospodáriacich domácností.

Hospodáriacu domácnosť (HD) - tvoria osoby v byte, ktoré spoločne žijú a spoločne hospodária, vrátane spoločného zabezpečovania životných potrieb. Za znak spoločného hospodárenia sa považuje spoločná úhrada základných výdavkov domácnosti (strava, úhrada nákladov za bývanie, elektrina, plyn a pod.).

K súčasným členom domácnosti patrí:

- a) trvalo bývajúci - prítomný,
- b) trvalo bývajúci - krátkodobo neprítomný, napr. z dôvodu zamestnania, vzdelávania, dovolenky a pod.,
- c) trvalo bývajúci - dlhodobo neprítomný z dôvodu zamestnania, dlhodobo neprítomné deti z dôvodu vzdelávania (štúdium v zahraničí),
- d) trvalo bývajúci - dlhodobo neprítomný z dôvodu pobytu v nemocnici, škole, internáte a pod., ak jeho aktuálna alebo očakávaná neprítomnosť je viac ako tri mesiace,
- e) podnájomník, cudzinec keď je jeho skutočné, alebo predpokladané zotrvanie v domácnosti šesť mesiacov a viac,
- f) hosť - návštevník, keď je jeho skutočné alebo predpokladané zotrvanie v domácnosti šesť mesiacov a viac.

Referenčné obdobie - je časové obdobie, ku ktorému sa vzťahuje príslušná otázka.

EU SILC používa nasledujúce referenčné obdobia:

- Konštantné - týka sa premenných, ktoré sa nemenia (napr. rok narodenia).
- Bežné, súčasné - týka sa obdobia v čase opytovania.
- Posledných 12 mesiacov – vzťahuje sa k obdobiu 12-tich mesiacov, ktoré predchádzajú opytovaniu.
- Pracovný život - časové obdobie medzi momentom, kedy daná osoba začala pracovať a dneškom.
- Referenčné obdobie starostlivosti o dieťa - referenčné obdobie starostlivosti o dieťa predstavuje typický (obvyklý) týždeň od januára do dátumu zisťovania. Pod „typickým týždňom“ rozumieme jeden týždeň, ktorý reprezentuje obdobie ako celok.

VIII. VŠEOBECNÉ POKYNY PRE PRÁCU OPYTOVATEĽOV V TERÉNE

Poslanie opytovateľa

Úloha opytovateľa v zisťovaniach vykonávaných Štatistickým úradom SR je veľmi dôležitá. Opytovatelia ako jediní prichádzajú do kontaktu s respondentmi priamo v teréne a úspešnosť zisťovania závisí do veľkej miery od ich schopností komunikovať s domácnosťami a získať ich pre spoluprácu. Schopnosti opytovateľov vykonávať rozhovor majú rozhodujúci význam pre úspešnosť každého zisťovania. Každý opytovateľ by si mal osvojiť presvedčovací taktiky a snažiť sa neustále vylepšovať svoje vlastné schopnosti pri vykonávaní rozhovoru v domácnosti.

Každé zisťovanie znamená výzvu pre opytovateľov v dvoch základných oblastiach. Prvou oblasťou je získanie dôvery a spolupráce s respondentom v zisťovaní. Pre naplnenie tejto výzvy je potrebné vysvetliť respondentovi poslanie zisťovania, ktoré opytovateľ realizuje a zároveň zodpovedne zaobchádzať s odpoveďami respondentov (vrátane osobných údajov). Druhou oblasťou je profesionálny prístup opytovateľa k svojej práci. Znamená to zaznamenať každú odpoveď respondenta tak, aby zodpovedala skutočnosti. Každý opytovateľ zároveň zodpovedá za bezpečný prenos získaných dát na ďalšie spracovanie.

OPYTOVATEĽ

Každý opytovateľ EU SILC - MRK má svoje úlohy a zodpovednosti. Úlohy opytovateľa vyplývajú z charakteru konkrétneho zisťovania, ktoré vykonáva. Opytovateľ má zároveň povinnosť pristupovať k zisťovaniu zodpovedne a profesionálne. Konkrétny zoznam zodpovedností opytovateľa je popísaný v bodoch nižšie.

Preferovaný opytovateľ je taký, ktorý má skúsenosti s terénnou prácou v rómskych komunitách. Je ale nevyhnutné, aby nemal nijaké osobné väzby na komunitu, v ktorej zisťovanie realizuje. Nesmie sa uchýliť k ovplyvňovaniu odpovedí nijakým spôsobom a o problémoch s vyplňaním dotazníka bezodkladne a pravdivo informovať supervízora.

Úlohy opytovateľa pri zisťovaní údajov

- Vyhľadať domácnosť podľa zoznamu domácností vybraných do zisťovania (súbor spravodajských jednotiek - SSJ). Domácnosť je navštívená osobne, pričom návštevu môže predchádzať písomné kontaktovanie domácnosti vo forme listu o návšteve opytovateľa, resp. telefonické kontaktovanie domácnosti.
- Presvedčiť domácnosť (respondentov) k účasti na zisťovaní, získať, zaznamenať a následne skontrolovať údaje.
- Odovzdať získané údaje na ďalšie spracovanie v termínoch podľa harmonogramu zisťovania EU SILC_MRK.
- Pred začiatkom zisťovania odporúčame skontaktovať sa s obecným úradom obce, v ktorej sa uskutoční štatistické zisťovanie. V rámci možností vopred zistiť informácie, ktoré môžu uľahčiť zisťovanie a ktoré sú potrebné pre nadviazanie kontaktu s bytovou domácnosťou (napr. overiť obývanosť bytu, zistiť meno užívateľa bytu a pod.).

Pri vyhľadávaní konkrétneho bytu, prípadne obydlija v teréne opytovateľ vychádza z presnej adresy bytu/obydlija uvedenej v „Súbore spravodajských jednotiek“. Výber domácností bude vykonaný náhodne podľa miestnych podmienok, veľkosti osídlenia a množstva vybraných domácností. Na náhodný výber domácností dohliada vyškolený zamestnanec ŠÚ SR – supervízor. Supervízor je zároveň aj kontaktnou osobou pre metodické usmerňovanie opytovateľa, preberanie materiálu a pod. Pokiaľ ide o byt v dome s viacerými bytovými jednotkami, je potrebné sa orientovať v prvom rade podľa čísiel bytov. V prípade, že byty nie sú číslované, postupuje sa podľa štandardného pravidla - poradie bytov sa určuje po špirále od najnižšieho poschodia, začínajúc bytom umiestneným ako prvým vľavo od vstupu do domu. V prípade, ak domy/obydlija nie sú číslované, postupuje sa podľa miestnych podmienok tak, aby bola zabezpečená náhodnosť výberu.

Zodpovednosti opytovateľa pri zisťovaní údajov

- Mať pre respondenta pripravený okruh dôvodov, prečo sa na zisťovaní zúčastniť a byť schopný presvedčiť respondenta podľa toho, ako bude reagovať.
- Ovládať všetky pokyny, manuály a postupy zisťovania.
- Rozumieť obsahu dotazníkov a všeobecným definíciám hlavných pojmov.
- Čítať, prípadne vysvetľovať otázky v dotazníku, aktívne počúvať a byť pripravený pomôcť pri porozumení otázky.
- Opytovateľ nesmie akýmkoľvek spôsobom ovplyvňovať odpovede respondenta.
- Zaznamenávať odpovede, robiť si poznámky a odpovede si v prípade potreby aj overovať.
- Dohliadať na bezpečnosť a dôvernosť získaných údajov, bezpečnosť dotazníkov, poznámok.
- Pravidelne komunikovať so svojim supervízorom o priebehu zisťovania, aby mohli byť prijaté operatívne rozhodnutia týkajúce sa zisťovania.

Správanie sa úspešného opytovateľa

Pre vykonanie úspešného rozhovoru by mal opytovateľ okrem profesionálneho prístupu vytvoriť správne podmienky, a to hlavne nasledovnými činnosťami:

- Urobí dobrý dojem hneď od začiatku (predstaví sa slušným spôsobom, je vhodne oblečený, usmieva sa).
- Správne artikuluje, rozpráva vľúdne, je úctivý, zdvorilý a ohľaduplný.
- Čaká pred vchodom do obydlija, pokiaľ nie je vyzvaný na vstúpenie do obydlija.
- Nepreukazuje, že je znechutený nedostatkom dôvery u respondenta, snaží sa pochopiť jeho obavy a zmierniť možné znepokojenie. Práve pri nedôvere treba veľmi jasne a trpezlivo vysvetliť účel zisťovania, na čo budú údaje použité, kto s nimi bude narábať.
- Na konci rozhovoru nezabudne respondentovi poďakovať za jeho účasť na zisťovaní a záujem.

Pri zisťovaní v teréne môže opytovateľ čeliť rozličným situáciám. V každom prípade by mal opytovateľ ostať pokojný a rozvážny. Odporúča sa nebrať odpovede respondenta osobne a snažiť sa vytvoriť vierohodné podmienky pripomínaním účelu zisťovania respondentovi počas kladenia otázok z dotazníka.

Základné typy nezistenia údajov a spôsob ich riešenia

Ak sa opytovateľovi nepodarí získať údaje za vybranú domácnosť, je potrebné rozlišovať dôvody nezistenia údajov a na základe toho zvoliť ďalší postup:

- Ak domácnosť odmietne spoluprácu, domácnosť je nespôsobilá odpovedať, prípadne domácnosť je nevyšetrená z iných dôvodov - zadá opytovateľ v dotazníku SILC MRK A do Sekcií 2 a 3 dátum a čas návštevy a do otázky C1. „Výsledok dotazníka za domácnosť“ jeden z príslušných kódov (21, 23 alebo 24) a zisťovanie za príslušnú domácnosť je ukončené.
- Ak opytovateľ pri návšteve domácnosť nezastihne – vyplní v otázke B1. dátum a čas návštevy, a opakuje návštevu domácnosti v iný dátum (iný čas) aj druhý, prípadne tretí krát. Ak nezastihne domácnosť ani po troch návštevách, tak do otázky C1. zapíše kód 22 (celá domácnosť je dočasne neprítomná) a ukončí sa zisťovanie pre príslušnú domácnosť bez získania požadovaných informácií.

ROZHOVOR

Kontaktovanie respondentov

Pri tomto type výberových štatistických zisťovaní je prvotný kontakt opytovateľa s respondentom vykonaný v obydlí domácnosti. V rámci prvotného kontaktu opytovateľa s domácnosťou je nevyhnutné predstavenie seba, ako aj organizácie, ktorú opytovateľ zastupuje (ŠÚ SR). Odozva respondenta sa môže líšiť v závislosti od konkrétnej situácie. Opytovateľ by sa mal snažiť vynájsť v rôznych situáciách, ktoré môžu teoreticky nastať:

- V prípade odmietnutia vysvetliť znovu účel zisťovania a dôležitosť informácií získaných v zisťovaní. Cieľom zisťovania je získať informácie o životných podmienkach rómskych komún na Slovensku. Toto zisťovanie zahŕňa aj oblasť príjmov, zamestnania, zdravia a vzdelania.
- Navrhnuť stretnutie v iný deň alebo v inom čase, ktorý viac vyhovuje respondentovi (ak respondentovi vyhovujú večerné hodiny, mal by byť opytovateľ schopný prispôbiť sa).
- Pri osobnom stretnutí nosí opytovateľ pri sebe poverenie opytovateľa, občiansky preukaz prípadne ďalšie materiály týkajúce sa zisťovania – kontaktné údaje (telefón, mail) na kompetentných pracovníkov ŠÚ SR, u ktorých si respondenti môžu overiť informácie o zisťovaní.

ŠÚ SR pred samotným zisťovaním posiela listy na mestá a obce, kde informuje o realizácii zisťovania na území mesta alebo obce. Samospráva môže ďalej svojimi prostriedkami informovať občanov o možných návštevách opytovateľov v domácnostiach.

Zo skúseností opytovateľov je známe, že cesta k vykonaniu úspešného rozhovoru vedie iba cez získanie spolupráce kontaktovaných osôb a respondentov. Správna vzájomná komunikácia uľahčí zber kvalitných údajov od respondentov. Každý opytovateľ si musí nájsť svoj vlastný štýl a prístup k rôznym respondentom. Hlavným cieľom pri získaní spolupráce je efektívne odvrátenie každého odmietnutia. Respondenti, ktorí odmietnu účasť na zisťovaní už pri prvom kontakte s opytovateľom, môžu mať reálny záujem o účasť na zisťovaní, no nerozumejú jeho významu. Možno by sa aj chceli zúčastniť, ale momentálne nemajú na to čas. Môžu byť znechutení dotieravými marketingovými aktivitami a myslia si, že realizované zisťovanie je jednou z takých aktivít. Môžu mať tiež obavy zo zabezpečenia

dôvernosti poskytnutých údajov. Takéto obavy nastávajú hlavne v zisťovaniach, ktoré sa týkajú financií u osôb a domácnosti. Získanie respondenta na spoluprácu nie je prinútenie respondenta, aby robil to, čo on sám urobiť nechce. Opytovateľ musí správne pochopiť znepokojenie respondenta, vypočúť si obavy a podľa toho ďalej správne nasmerovať rozhovor. Ak opytovateľ správne rozpozna prípadné obavy a dokáže rýchlo reagovať, vyvolá pocit dôvery a pochopenia, bude mať úspech pri získaní respondenta na úspešnú spoluprácu.

Návody a stratégie na získanie spolupráce s respondentom:

1. Byť pripravený a oboznámený s materiálmi:
 - poznať úlohu zisťovania
 - poznať odpovede na najčastejšie otázky

2. Zdokonaľiť úvodný prístup k respondentom:
 - pozorne počúvať respondenta a prispôbiť mu svoje argumenty
 - prejavovať nadšenie a záujem na tvorbe úspešného zisťovania
 - odvrátiť odmietnutie

3. Opytovateľ by mal rešpektovať nedôveru respondenta:
 - rozprávať milo a s úctou
 - byť slušný a trpezlivý
 - aktívne počúvať
 - okamžite a pohotovo reagovať na znepokojenia respondenta
 - nedávať najavo svoju podráždenosť pri nedôvere respondenta
 - snažiť sa pochopiť obavy respondenta
 - mať psychologický prístup
 - získať profesionálne správanie

4. Umožniť domácnosti vždy sa dodatočne rozhodnúť o účasti na zisťovaní:
 - respondent má právo premyslieť si svoju účasť na zisťovaní, prediskutovať s partnerom alebo príbuznými
 - zanechať im dostatočné množstvo informácií, týkajúcich sa otázok ohľadom zisťovania
 - dať vedieť čas návratu opytovateľa k respondentovi

Skúsenosti dokazujú, že respondenti, ktorí kladú otázky, väčšinou o zisťovanie záujem majú a v skutočnosti veľká časť respondentov, ktorí sú „veľmi zaneprázdnení“ sa nakoniec zisťovania zúčastnia, pretože sú zaneprázdnení len v danom okamihu. Ak je opytovateľ ochotný reagovať na individuálne otázky, viac ako polovica respondentov s negatívnym postojom na začiatku bude ochotná sa zisťovania zúčastniť. Medzi dôležité úlohy opytovateľa pri úvodnom kontakte s respondentom patrí aktívne počúvanie a vnímanie prostredia. Aktívne počúvanie znamená zamerať sa na slová a tón, akým respondenti rozprávajú. Všímanie si prostredia naokolo a využitie toho pri rozhovore je tiež veľmi dôležité. Respondent môže byť práve na odchode, alebo ste ho vyrušili pri nejakej

činnosti. V takom prípade je potrebné poskytnúť základné informácie namiesto zaťažovania informáciami, ktoré respondent nepotrebuje počuť. Preukázanie respondentovi, že naozaj rozumiete tomu, čo hovorí a že jeho názor rešpektujete, je predpokladom úspešného rozhovoru. Ako náhle respondent prejaví náznak zaváhania, musí opytovateľ využiť svoje schopnosti identifikovať jeho hlavné nejasnosti alebo obavy a následne dať respondentovi najavo prispôbením sa jeho slovám, že mu rozumie. Obavy a výhrady respondentov väčšinou spadajú do nasledovných oblastí:

- nedostatok času
- obavy z dôveryhodnosti
- otázky ohľadom súkromia, osobných informácií
- obava z výberu vzorky
- obava z možnosti zneužitia informácií proti respondentom
- nedostatok záujmu

V prípade, že respondent stále odmieta účasť na zisťovaní, opytovateľ by mal vyjadriť ľútosť nad tým, že od neho nezíska prínos k zisťovaniu, ale že rozumie jeho pochybnostiam a zaneprázdnenosti. Mal by sa snažiť získať možnosť pre neskoršie kontaktovanie respondenta v budúcnosti, prípadne na iných zisťovaniach. Vhodné je tiež zanechať vizitku prípadne iného kontaktu v domácnosti respondenta.

Vykonanie rozhovoru

Zisťovanie a zber dát pri zisťovaní EU SILC_MRK je realizované PAPI formou (papierovým dotazníkom). Od opytovateľa sa očakáva, že sa počas zisťovania bude aktívne zapájať do rozhovoru a v prípade potreby poskytne doplňujúce informácie respondentom, ktorí nemusia otázkam vždy správne porozumieť. Preto je veľmi dôležité poskytovať respondentom počas vykonávania rozhovoru odborné rady a rozličné spôsoby, ako sa k jednotlivým odpovediam na otázky dopracovať. Je dôležité dodržať pravidlo nevnucovať odpovede na otázky, každý respondent musí odpovedať sám. Ak je to možné, voliť čo najmenej možností odpovedí v zastúpení (situácie, keď za respondenta odpovedá iná osoba v domácnosti).

Skúsený opytovateľ by mal pri vykonaní rozhovoru dodržiavať určité pravidlá pre zabezpečenie riadneho a dôstojného rozhovoru, týkajúce sa napríklad toho, ako čítať otázky alebo ako sa vyhýbať ovplyvneniu odpovedí a podobne. Je potrebné dodržiavať nasledovné pravidlá:

- Predstaviť sa, preukázať sa služobným preukazom, nadviazať kontakt.
- Oznámiť účel zisťovania (stručne, vecne, presvedčivo).
- Cieľom zisťovania je získať informácie o životných podmienkach rómskych komunít na Slovensku. Toto zisťovanie zahŕňa aj oblasť príjmov, zamestnania, zdravia a vzdelania.
- Vysvetliť potrebu spoluúčasti respondenta na zisťovaní.
- Zdôrazniť anonymitu a ochranu údajov: zisťovanie je anonymné – adresa ani meno sa nepriraduje k odpovediam – dotazníky sú číslované a nie sú z nich zrejmé nijaké osobné údaje.
- Informovať o predpokladanej dĺžke rozhovoru.
- Rozprávať zrozumiteľne, prekonať možné rečové prekážky.
- Otázky čítať zreteľne, používať neutrálny tón a čakať na odpoveď respondenta

- Ak respondent otázke nerozumie, poskytnúť mu definíciu zložitých výrazov, ale bez ovplyvnenia odpovedi respondenta a nechať respondenta, aby sa sústredil len na odpovede.
- Aktívne počúvať respondenta a pozorne sledovať jeho správanie, slová, ktoré používa a tón akým rozpráva, aby ste sa uistili, že otázke rozumie a odpovedá na ňu správne.
- Otázku vždy prečítať celú, so správne intonovanou interpunkciou (mohla by sa vysvetľovať rôznymi spôsobmi).
- Venovať zvýšenú pozornosť pri kladení záporných otázok a presvedčiť sa, či im respondent správne porozumel a teda aj správne odpovedal.

Počas rozhovoru môžu nastať situácie, pri ktorých musí opytovateľ zachovať rozvahu. Ide napríklad o situácie, kedy respondent odmietne odpovedať na niektoré otázky, odmietne dokončiť rozhovor alebo rozhovor preruší. V takýchto prípadoch opytovateľ:

- musí ostať pokojný
- požiadať o sústredenú pozornosť
- nebrať argumenty respondenta osobne
- vytvoriť dôveryhodné prostredie, pripomenúť respondentovi účel zisťovania

V závere rozhovoru by opytovateľ mal:

- oceniť ochotu a význam spolupráce domácnosti so ŠÚ SR
- v prípade potreby opakovaného stretnutia s niektorým z členov domácnosti dohodnúť termín, resp. spôsob dodatočného kontaktu (napr. telefonicky)
- poďakovať za rozhovor a čas venovaný zisťovaniu

Všeobecné pravidlá týkajúce sa rozhovoru:

- Ak nie je vhodná situácia (členovia domácnosti sú na odchode, majú hostí a pod.), ospravedlniť sa a dohodnúť si iný termín.
- Poznať presne význam a zmysel otázok, nehovoriť „neviem“.
- Vedieť poradiť správnu odpoveď (po otázke na popis konkrétnej situácie). Opytovateľ však nemôže za žiadnych okolností zasahovať do odpovede respondenta, ani keby bol presvedčený o „nesprávnosti“ odpovede. Ak si nie je respondent istý odpoveďou, mal by mu opytovateľ zrozumiteľne vysvetliť možnosti odpovede, prípadne môže dať respondentovi doplňujúce otázky a k odpovedi sa spoločne dostať. Nesmie ho však navádzať ani odpovedať za neho ani v otázkach infraštruktúry či podmienok bývania, prijímania dávok v hmotnej núdzi a pod.
- Všímať si reakcie respondentov a následne upozorniť príslušného supervízora na nevhodnosť otázky, na ktorú respondenti neradi odpovedajú.

ZABEZPEČENIE KVALITY DÁT

Cieľom zisťovania je zabezpečenie kvality dát. Naplnenie tohto cieľa vedie cez získavanie čo najdôveryhodnejších a najpravdivejších údajov. Môže sa stať, že respondent poskytne chybné informácie nielen z nedbanlivosti alebo z nevedomosti, ale aj preto, že pravdivú odpoveď povedať nechce. V týchto prípadoch je potrebné zaznamenať do poznámky neprirodzené správanie respondenta, prípadne odmietnutie odpovedať pravdivo. Za vierohodnosť zozbieraných údajov, ktoré zodpovedajú charakteru opytovanej domácnosti a reálnej situácii, v akej sa domácnosť nachádza, zodpovedá opytovateľ. Na posúdenie, či respondent odpovedá na otázky pravdivo a výstižne, je potrebné poznať

dôvody, ktoré by mohli viesť k inému konaniu.

Ak je otázka veľmi náročná, mal by opytovateľ prerozprávať otázku inými slovami a prispôbiť ju na úroveň respondenta, avšak bez zmeny významu otázky. Je vhodné poskytnúť aj definíciu náročných výrazov v otázke, ale bez ovplyvnenia odpovede respondenta.

Viaceré otázky vyžadujú pred poskytnutím odpovede nahliadnutie do potrebných dokumentov. Respondent nemusí poskytnúť odpoveď okamžite. V prípade, že dokumenty nie sú k dispozícii, je vhodné získať čo najpresnejší odhad požadovaného údaj a zároveň do poznámky uviesť, že ide o odhad.

Dĺžka rozhovoru môže zapríčiniť znechutenie respondenta poskytovať údaje. V takom prípade je na opytovateľovi, aby zdôraznil účel zisťovania a dôležitosť úlohy, ktorú respondent v zisťovaní zohráva. Opytovateľ by mal urobiť všetko preto, aby uľahčil respondentovi úlohu a snažil sa rozhovor urýchliť.

ZABEZPEČENIE OCHRANY DÔVERNÝCH ÚDAJOV

Pre respondentov je kľúčová dôvernosť poskytnutých údajov. Základnou úlohou opytovateľa je ochrániť osobné údaje respondenta. Všetkých respondentov treba pred začatím rozhovoru ubezpečiť, že ich osobné údaje ostanú utajené. Znamená to, že ich mená a adresy nebudú nikdy spojené s ich odpoveďami. Ubezpečenie o ochrane dôverných údajov podané vhodným spôsobom môže pomôcť predísť odmietnutiu účasti domácnosti alebo respondenta na zisťovaní.

Všetky zozbierané informácie budú použité na štatistické a výskumné účely nekomerčného charakteru a všetky odpovede na otázky budú považované za prísne dôverné. Ochrana dôverných údajov je zaručená zákonom č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov a ochrana osobných údajov zákonom č.18/2018 Z.z o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Za ochranu dôverných a osobných údajov zodpovedá Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Každý opytovateľ by mal v rámci zabezpečenia dôverných údajov dodržiavať nasledujúce zásady:

- nepísať osobné údaje na papierové dotazníky
- nepoužívať meno, adresu a iné kontaktné údaje respondenta v textových poznámkach počas rozhovoru s respondentom ani pri osobných poznámkach na konci rozhovoru
- nezmieňovať sa o mene respondenta
- nenechávať poznámky s identifikačnými údajmi nezabezpečené
- nepoužívať osobný mail na prijímanie alebo odosielanie identifikačných údajov respondenta (mená, adresy, telefónne čísla)

Všetky osoby, ktoré prídu do styku s osobnými údajmi, majú povinnosť mlčanlivosti a dodržiujú prísne zásady bezpečného správania sa pri narábaní s osobnými údajmi. Tým je zabezpečená požiadavka ochrany poskytnutých údajov.

PRÍLOHA

A. Domácnosť tvoria 4 osoby: Rodičia a dve deti

H. Vzťahy medzi osobami domácnosti <i>(Vyplňa sa za všetkých súčasných členov domácnosti)</i>													
I.r.	Identifikácia osoby												
Poradové číslo osoby	Identifikácia osoby <i>(slúži pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru, <u>krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva</u>)</i>	manžel	manželka	dcéra	syn								
		Poradové číslo osoby											
9	a	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
01	manžel	X											
02	manželka	01	X										
03	dcéra	03	03	X									
04	syn	03	03	04	X								
05						X							
06							X						
07								X					
08									X				
09										X			
10											X		
11												X	
12													X

Vzťah člena domácnosti v riadku k osobe uvedenej v stĺpci

- 01 - manžel/ka
- 02 - otec/matka
- 03 - syn/dcéra
- 04 - brat/sestra
- 05 - zať/nevesta
- 06 - svokor/svokra
- 07 - starý otec/stará matka
- 08 - vnuk/vnučka
- 09 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu

B. Domácnosť tvorí 6 osôb: Rodičia, ich dve deti a rodičia manžela

H. Vzťahy medzi osobami domácnosti (Vyplňa sa za všetkých súčasných členov domácnosti)													
I.r.	Identifikácia osoby												
Poradové číslo osoby	Identifikácia osoby (slúži pre ľahšiu identifikáciu počas rozhovoru, <u>krstné meno osoby sa pri spracovaní nezaznamenáva</u>)	manžel	manželka	dcéra	syn	matka-manželova	otec-manželov						
		Poradové číslo osoby											
9	a	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
01	manžel	X											
02	manželka	01	X										
03	dcéra	03	03	X									
04	syn	03	03	04	X								
05	matka - manželova	02	06	07	07	X							
06	otec- manželov	02	06	07	07	01	X						
07								X					
08									X				
09										X			
10											X		
11												X	
12													X

Vzťah člena domácnosti v riadku k osobe uvedenej v stĺpci

- 01 - manžel/ka
- 02 - otec/matka
- 03 - syn/dcéra
- 04 - brat/sestra
- 05 - zať/nevesta
- 06 - svokor/svokra
- 07 - starý otec/stará matka
- 08 - vnuk/vnučka
- 09 - iný príbuzný
- 10 - druh/družka
- 11 - mimo príbuzenského vzťahu